Taksa plaćena u gotovom.

Sveta Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

GOD. XXXIII. SRPANJ, KOLOVOZ 1939. SV. 4.
GOD. XXXIII. RUJAN, LISTOPAD 1939. SV. 5.

Sadržaj:

ČLANCI:

Strana

Dr. Josip Vajs: Misni red (Ordo missae) najstarijeg glagoljskog misala 81
Dr. Antun Goglia: Dr. Božidar Širola 84
Jeronim Korner: Pismo duši Milana Pavelića 92
Viktor Kučinić: Parsifalov djed „Gandin“ bio je podrijetlom iz okoline Ptuja . . . 94
O. Bernardin dr. Sokol, franjevac: „Gospin plač“ na otoku Hvaru 95
Vl. D.: Bilješke iz engleskoga muzikalnog života 100

IZ HRVATSKE GLAZBENE PROŠLOSTI:

Dr. Ernest Krajanski: Još o Varaždinskom Musikvereinu 101

NAŠI DOPISI . . . . 106—109

GLAZBENA LITERATURA . . . . 109—111

RAZNE VIJESTI: 112

VIJESTI CECILIJINA DRUŠTVA 112

NEK JE SVAŠTA . . . . na omotu

GLAZBENI PRILOG:

S. Jelisava Kirn: Himna: Verbum supernum prodiens 13
Miroslav Magdalenić: Zdravo Tijelo 15
Rudolf Taclik: Hrvatske misne pjesme 16

Table des matières.

Dr. Josip Vajs: Orde de messe du plus vieux missal glagolite, p. 81. — *Dr. Antun Goglia:* Dr. Božidar Širola, p. 84. — *Jeronim Korner:* Lettre à l' âme de Milan Pavelić, p. 92. — *Viktor Kučinić:* Le grand-père de Parcival etait d' origine des environs de Ptuj, p. 94. — *O Bernardin dr. Sokol:* „Gospin plač“ sur l' île de Hvar, p. 95. — *Vl. D.:* Miscellanées de la musique en Angleterre, p. 100. — *Dr. Ernest Krajanski:* Encore quelques mots sur le „Musikvereiu“ de Varaždin, p. 101. — Correspondances, p. 106.—109. — Littérature musicale, p. 109.—111. — Nouvelles diverses, p. 112. — Nouvelles de la „Societé de Sainte Cécile“, p. 112. — Faits divers (voir la couverture). — Supplément musical de *S. Jelisava Kirn*, *Miroslav Magdalenić* et *Rudolf Taclik*.

Sv. Cecilija

SMOTRA ZA CRKVENU GLAZBU S GLAZBENIM PRILOGOM. GLASILO CECILIJINA DRUŠTVA U ZAGREBU

SV. 4—5. JULI-SEPTEMBAR 1939. GOD. XXXIII.

Misni red (Ordo missae) najstarijeg glagoljskog misala

(Vatikanskog kodeksa sign. Illirico 4. XIV. stoljeća).

Dr. Josip Vajs — Praha.

1. Studiju o kanonu najstarijeg glagoljskog misala možemo nadopuniti nekojim dodacima, koji se odnose na misni red istoga kodeksa. U tu svrhu treba napomenuti nekoliko riječi iz povijesti gregorijanskog sakramentara, na koji se oslanja prijevod izvornog staroslavenskog sakramentara IX. stoljeća,[1] koji je bio osnovom i našemu vatikanskomu misalu XIV. stoljeća.

Radi se naime o tome, da ispitamo, što se je sačuvalo od ćirilometodskih vremena u našem glagoljskom vatikanskom misalu, koji je ujedno i prototip sadašnjeg glagoljskog misala. Treba odbaciti sve ono, što je došlo u t. zv. »missale plenarium« od X. stoljeća, osobito tečajem XI. i XII. vijeka. Kada se ostavi ono, što je došlo u sakramentar iza IX. stoljeća, u koje vrijeme spada izvorni prijevod staroslavenskog sakramentara, će nam u njem ostati: 1. molitva (collecta), 2. molitva »super oblata« (sadašnja secreta), 3. molitva »ad complendum« (sada t. zv. »postcommunio«) i 4. prefacija sa kanonom. Sve drugo ne spada za pravo liturga, jer epistoliju i jevanđelje pjeva dijakon i poddijakon, a versikuli: Introit, Graduale, Alleluja i dr. pripadali su kao i sada, horu. Tih tekstova u sakramentaru IX. stoljeća uopće nije bilo.

Za Gloria[2] kaže gregorijanski sakramentar, da ga pjeva na nedjelje i blagdane samo biskup; drugi svećenici pjevali su taj himan samo na Pashu; također pjevanje »Credo«[3] došlo je u općenitu porabu tekar u XIII. stoljeću. Niti ovih tekstova ne nalazimo u starijim sakramentarima, osobito ne u svim. U izdanjima Lietzmannovu i Wilsonovu nema govora o Credu.

---

[1] Isporedi: P. Cunibert Mohlberg, o. S. B.: Il messale glagolitico di Kiew (sec. IX.) ed il suo prototipo Romano de sec. VI. Atti della Pontificia Academia di archeologia, Memorie II, Roma 1928.

V. Jagić, Glagolitica. Würdigung neuentdeckter Fragmente. Denkschriften d. kais. Akademie d. Wissenschaften, Wien 1890, XXXVIII.

M. Weingart, Hlaholské listy Vídeňské. K dějinanám staroslověnského misálu. V Praze 1938. Časopis pro moderní filologii XXIV.

J. Vajs, Kánon charvátsko-hlaholského vatikánského misálu Illirico 4. v Časopisu pro moderní filologii XXV. V Praze 1939.

A. Baumstark, Die älteste erreichbare Gestalt des Liber Sacramentorum anni circuli der römischen Kirche, str. 35.

[2] Ita dicitur Gloria in excelsis Deo, si episcopus fuerit, tantum modo die Dominico sive diebus festis. A presbiteris autem minime dicitur nisi solo in Pascha. Isporedi: Lietzmannovo izdanje Sacramentarium Gregorianum, Münster i. W. 1921. str. 1.

[3] Vidi: S. Batiffol, Leçons sur la Messe, Paris 1920, 12. — Thalhofer-Eisenhofer, Handbuch d. kath. Liturgik II. pp. 100—103.

Sve ostale molitve, koje čitamo u misnom redu vatikanskog glagoljskog misala XIV. vijeka, bilo na početku mise (psalam: Sudi mi Bože, Ispovijed, Odrešenje sa drugim versikulima), bilo kod ofertorija, bilo na kraju mise iza sv. Pričesti, pa i tri molitve, koje moli danas svećenik prije sv. Pričesti, nisu bile u sakramentaru IX. stoljeća, sve ovo je došlo u misal uopće kasnije, najvjerovatnije iz privatne pobožnosti svećenika.[4a] Istotako došle su ove molitve i u glagoljske misale tekom XI. i XII. stoljeća, osobito pak u XIII. vijeku najlakše prigodom novoga slavnog potvrđenja slavenskog bogoslužja od pape Inocencija IV. god. 1248. i 1252. Prema ovoj reviziji potiču od svih tekstova misnog reda o s i m kanona, kao ostanak ćirilometodskih vremena, s a m o p r e f a c i j e i to još ne sve.[4b]

2. Kako sam spomenuo gore, oslanja se staroslavenski sakramentar IX. vijeka na sakramentaru pape sv. Grgura Velikoga. Stariji sakramentari pape Lava I. i Gelasija I. su bili s prefacijama mnogo bogatiji, u Leonianu ima 267, a u Gelasianu 54 prefacija. O sv. Grguru Velikom pripovijeda njegov životopisac Johannes Diaconus, u životu pisanom god. 872.—882.: »Sed et Gelasianum codicem de Missarum solemniis multa subtrahens, pauca convertens, nonnulla super adiiciens — — — in unius libri volumine coarctavit.« Prema Batiffolu nije bilo u izvornom Gregorijanskom sakramentaru više prefacija od 10.[4c] U dekretalu pape Gelasija II. (579.—590.)[5] neposrednog pretšasnika Grgura Velikoga govori se o devet prefacijama: za Pashu, za Uzašašće, za Duhove, za Božić, za Epifaniju, o sv. Apostolima, o sv. Trojstvu, o sv. Križu i za vrijeme korizme. Ali taj dekretal nije autentičan; čini se, da ga je potvrdio papa Urban II., koji u vrijeme I. križarskog rata god. 1095. na sinodi u Clermontu ili u Piacenzi[6] dodao k spomenutim devetim prefacijama desetu na čast Majke Božje. Ova prefacija vjerojatno nije bila u izvornom gregorijanskom sakramentaru. Isto tako prefacija na čast sv. Križa manjka u svim gregorijanskim sakramentarima, nađemo ju samo u nekojim kasnijim spomenicima.[7]

3. Uz navedene istorijske podatke imamo na drugom mjestu još jednu stranku, koja nam pomaže, da prosudimo, što bismo mogli od tekstova prefacija primiti kao ostavštinu prvobitnog slavenskog sakramentara, a to je stranka f i l o l o š k a ili j e z i k o s l o v n a.

Osim arhaizama, poznatih već u kanonu, dolaze u prevodu nekojih prefacija riječi t. zv. panonismi, kojih domovinu moramo tražiti u IX. stoljeću u državi kneza K o c e l j a kod Blatnog jezera. Takove riječi jesu: r ě s n o t a (рѣснота = istina), rěsnotivan (рѣснотивьнъ = verus). Uz to čitamo ondje još i druge zanimljive arhaizme, kao n. pr. v i n u (вынѫ = semper), v i s p a r (въиспрь = sursum), v a s m i r (вьсь миръ = mundus), j e d i n o č e d i (единочѧдъ = unigenitus), koji su zamijenjeni u mlađim kodeksima na razne načine.

N. pr. riječ »r ě s n o t i v n i«, koju ima nesamo vatikanski, već i ročki misal, zamijenio je knez Novak u svojem misalu sa »i s t i n'n i«, riječ »v i s p a r«, koju drži u vatikanskom misalu Novak, zamijenio je ročki sa »V a v i š n i h«, riječ »j e d i n o č e d i« koju imaju svi tri naši najstariji kodeksi, nadomještaju mlađi spomenici sa »j e d i n o r o d n i« i t. d.

[4a] Batiffol, l. c. str. 13. i slijedeće.

[4b] Iznimku čini molitva poslije sv. Pričesti: Ježe usti prijehom, molim te, Gospodi, čistoju misliju da primem, i od dara vrěmennago budi nam utěha věčna (Quod ore sumpsimus, pua mente capiamus, et de munere temporali fiat nobis remedium sempiternum). Ovu molitvu čitamo već u padovanskom grgurovskom sakramentaru sign. D. 47. IX. stoljeća.

[4c] Ovaj se broj teško slaže sa brojem prefacija (44), koje se čitaju u rečenom padovanskom sakramentaru IX. stoljeća. U izdanju Lietzmannovu (Das Sacramentarium Gregorianum nach dem Aachener Urexemplar, Münster i. W. 1921.) ima ih zapravo samo deset, u drugim izdanjima od osam do deset.

[5] Slavenski se prijevod ovog dekreta čita takodjer u ročkom misalu (u Narodnoj knjižnici u Beču) na kraju svih prefacija, izmedju opće prefacije i kanona. Vidi zadnji snimak u mojoj knjižici: Mešní řád charvátsko-hlaholského vatikánského misálu Illir. 4. a jeho poměr k moravsko-pannoskému sakramentáři stol. IX., Praha 1939.

[6] Ispor. P. B. B o t t e O. S. B.: Le Canon de la messe Romaine, Louvain 1935, str. 28.

[7] Vidi: Sacramentarium Fuldense saec. X. edd. G. Richter-A. Schönfelder, Fulda, 1912; pag.

Svi ovi primjeri spadaju u starinski rječnik naših spomenika. Ima i drugih arhaizama u oblicima, o kojim sam dosta pisao na drugom mjestu, pa ih ovdje ispuštam.[8] Ipak ne mogu, da ne spomenem na ovom mjestu, da se niti u novom izdanju glagoljskog misala nisu na žalost uvijek držali najstarijih uzora već metnuli gdjegod koju novu riječ, koja se njima činila razumljivija. Tako n. pr. čitamo mjesto »v i s p a r« — gorě, mjesto »v i n u« — vzegda, mjesto »r ě s n o t i v a n« — istinnan, mjesto »j e d i n o č e d i gdjegod — jedinorodni i t. d. Ja pak u prepisivanju latinicom nisam se usudio mijenjati štogod u tekstu, da mi nitko ne prigovori, da sam prekoračio granice svoje zadaće.

Ako uvažimo sve, što smo rekli o prefacijama vatikanskog misala Illir. 4., možemo smatrati u njemu kao ostanak izvornog staroslavenskog sakramentara samo ove prefacije: prefaciju o Božiću, o Epifaniji, o sv. Pashi, o Uzašašću, o Duhovima i o sv. Apostolima. Korizmena prefacija je sumnjiva, jer ju nema Lietzmann u njegovu izdanju gregorijanskog sakramentara. Isto tako manjkaju prefacije sv. Trojstva, bl. Dj. Marije i sv. Križa ne samo kod Lietzmanna, već i u drugim gregorijanskim sakramentarima, n. pr. u izdanju Wilsonovu (The Gregorian Sacramentary, London 1915.).

Tekst nekojih prefacija u našem vatikanskom kodeksu (Illir. 4.), n. pr. prefacija na Božić je veoma oštećen (pokvaren) vjerojatno od prepisivača, zato je prefacija o sv. Križu ili muci Kristovoj, koja se ne nalazi u najstarijim gregorijanskim izvorima, krasno prevedena u duhu staroslavenskog jezika.

Držim, da će biti na mjestu, ako na svršetku ove raspravice navedem tekst bar najzanimljivijih (starinskim tekstom) prefacija, prefacije opće i vazmene.

P o č e t a k p r e f a c i j e o p ć e:

Va vse věki věk. Amen. Gospod s vami. I s duhom tvojim. — V i s p a r srdca. Imam Gospodevě. — Hvali vsilajim Gospodevě Bogu našemu. Dostojno i pravedno jest.

V istinu dostojno i pravedno jest, pravo i spasitelno, nam Tebě v i n u i vazdě hvali vsilati. Gospodi sveti, Otče vsemogi, věčni Bože. Krstom Gospodem našim. Imže veličastvo tvoje hvalet anđeli, poklańajut (!) gospodstvija, trepećut vlasti. Nebesa nebeskije že sili i blaženi serafim s općim radovańem služet. S ńimiže i naše glasi da směriti poveliši, molim te, priležnim ispovědanijem glagoljuće:

Svet, Svet, Svet. Gospod Bog Savaot. Plna sut nebesa i zemla slavi tvojeje. Blagoslovljen, iže pride va ime gospodńe. Osanna va višńih.

N a P a s h u p r e f a c i j a:

I spasitelno. Tebe ubo Gospodi va vsako vrěme, pače že v si dan silni (!) prěslavno propovědati, ibo Pasha naša požrt bist Hrst. Ta bo r ě s n o t i v a n jest agnac, iže otjat grěhi v s e g o m i r a. Iže semrt našu umiraje razdruši i žizan vaskrsaje ugotovi (sic). I sego radi s anđeli i s arhanđeli — — —.

Zanimljivo je i to, da onaj, koji je prevađao mlađe tekstove misnog reda, koji su došli u misal tekom XI., XII. i XIII. stoljeća, prevađao je prilično dobro u duhu starinskog jezika bilo u riječima, bilo u oblicima, kojih nije bilo više ono doba u živom narodnom jeziku. I ovi tekstovi su za nas poučni, ipak od veće važnosti su oni dijelovi, koji se oslanjaju na izvorni prijevod sakramentara IX. vijeka.

---

[8] Isporedi gore navedenu studiju o misnom redu u češkom jeziku, str. 21.—24.

Dr. Božidar Širola.

O pedesetoj godišnjici njegova rodjenja.

Dr. Antun Goglia — Zagreb.

Pedeset godina u životu čovjeka nije malenkost. Osobito kad ga je čovjek posvetio mnogostranom i raznovrsnom radu kao dr. Božidar Širola. Preko trideset godina spominje se njegovo ime na svim poljima. Uz svoje nastavničko zvanje nalazimo ga kao odlična radnika ne samo kao vrla nastavnika nego i kao kompozitora, muzikologa i folkloristu. Bez pretjeravanja može se kazati, da je on danas jedan od najplodnijih pisaca i skladatelja. Sudjeluje gotovo na svim priredbama. Posve je opravdano i zavrijedio je, da se ga, kad u prosincu ove godine slavi svoj pedeseti rođeni dan, sjetimo i mi tim više što nam je bio mnogo godina vjerni saradnik i prijatelj, i da u kratko ocrtamo njegov zaslužni život i rad.

I. ŽIVOTOPIS.

Božidar Širola rodio se dne 20. XII. 1889. u Žakanju kraj Ribnika u kotaru Karlovac. Kršten je u župskoj crkvi sv. Marije u Žakanju te je na krstu dobio ime Božidar Franjo.

Otac mu je bio S t j e p a n (1867.—1926.), zagrepčanin, žup. školski nadzornik i hrv. književnik te jedan od osnivača družbe »B r a ć e h r v a t s k o g a Z m a j a«. On se istaknuo kao uvaženi pisac omladinskih spisa i pedagoških djela.[1]

Majka mu je Ć i r i l a rođ. Vyroubal rođena u Lokvama.

Božidar svršio je pučku školu u Karlovcu (1896.—1900.), gdje mu je otac tada službovao. Već od rane mladosti Širola je ljubio pjesmu i pokazao zanimanje za glazbu. To je potaknulo oca, da ga upiše u karlovačku glazbenu školu, gdje je počeo učiti violinu, učitelj mu je bio neki Žalud. Uz to je učio i teoriju. U Karlovcu je svršio i prva dva razreda realne gimnazije. Ta škola imala je pjevački zbor pod ravnanjem učitelja J o s i p a B a c h a, u kojem je Božidar sudjelovao i kao solista. Violinu je i dalje marljivo učio tako da je mogao biti član gudačkog orkestra, kojim je upravljao I v a n H o r v a t.

God. 1902. premješten bi Stjepan Širola u Zagreb — pa je Božidar od 3. do 8. razreda polazio kr. dolnjogradsku gimnaziju, gdje je god. 1908. položio ispit zrelosti. Violinu je u Zagrebu dalje učio kod L a d i s l a v a Š k a t u l e, člana orkestra hrv. opere te sudjelovao u privatnim instrumentalnim ensemblima pa je i sam kod kuće takav osnovao s braćom i nekim prijateljima. Zadnje dvije godine srednje škole izobražavao se u glazbenoj teoriji te je počeo skladati.

Nakon položene mature želio je Božidar, da se sasma posveti muzici, — no njegov se otac tomu opro, tako, da se upisao na zagrebačko sveučilište u filozofski fakultet. Studirao je kao glavni predmet matematiku i fiziku od 1908.—1912. Profesorski ispit položio je u travnju 1913.

Za vrijeme sveučilišnih nauka učio je Božidar kod hrv. skladatelja I v a n a pl. Z a j c a glazbene predmete: kontrapunkt, nauku o formama, instrumentaciju i stroge forme (fugu). Kod Zajca uveo ga njegov otac, koji se je pazio s tim znamenitim skladateljem za koga je napisao i libreto za pučku operu u tri čina »Seoski plemić«.

Tada je Božidar počeo već samostalno skladati.

---

[1] »Z n a m e n i t i i z a s l u ž n i H r v a t i« (925.—1925.), Hrv. štamp. zavod d. d. Zagreb 1925.

Povodom osamdeset-godišnjice Zajčeva rođenja priredila je družba »Braća hrvatskog Zmaja« dne 18. II. 1912. svom počasnom bratu Trsatskom vrlo uspjelu »Zajčevu večer«, kod koje je domobranska pukovnijska glazba pod ravnanjem kapelnika Ivana Muhvića izvela Širolinu, Zajcu posvećenu skladbu »Uvetira Stanac«.[2] Ova se skladba na žalost izgubila. Iz ovog doba potječu jošte manje popijevke za jedan glas i klavir kao i skice raznih početničkih djela.

Božidar je započeo svoju nastavničku službu u dolnjogradskoj gimnaziji, zatim u prvoj realnoj gimnaziji i u obrtnoj školi, gdje je radio i u graditeljskoj školi. God. 1915. postade pravim učiteljem.

Godina 1914. bila je za Širolu vrlo važna. Ponajprije je izabran za zborovodu akademskog glazbenog društva »Mladost« u Zagrebu; zatim u julu putuje po Austriji, Mađarskoj i Njemačkoj, gdje je u Leipzigu upoznao glazbenika prof. S. Stražnickoga, koji je tamo studirao glazbu. Nadalje iste jeseni izašla je iz štampe prva njegova zbirka popijevaka »Mrazove sestrice« za sopran i klavir i to potporom zagreb. nadbiskupa dra A. Bauera a na preporuku pjesnika »Mrazovih sestrica« dra Gjure Arnolda. Konačno je skladao svoj operni prvijenac »Stanac« po tekstu dubrovačkog pisca Marina Držića (potanje o toj operi u II. dijelu), koja je izvedena u hrv. nar. kazalištu u Zagrebu dne 29. X. 1915.

U listopadu 1916. oženio se Božidar s Gjurgjicom, kćerkom Velimira Deželića, hrv. književnika te sestrom Velimira Deželića ml. Širola je imao sreću, što je on u svom šogoru našao vrsnog suradnika. On mu je napisao više libreta za scensku muziku te za crkvena prikazivanja. Iz toga braka rodile se dvije kćeri: Božena i Gjurgjana.

Godine 1918. podijeljen je Široli naslov »profesora«.

Širola je g. 1919. organizirao proslavu stogodišnjice rođenja hrvatskog skladatelja Vatroslava Lisinskoga te izdao potpuni klavirski izvadak njegove opere »Porin«.

Pored svog zvaničnog rada i inih djelovanja u raznim društvima te svog kompozitorskog rada, bavio se Širola muzičkim naukama, naročito studijem muzikologije. Da se dalje usavrši radio je u ljetnom semestru god. 1920./21. u Institutu za muzičke nauke na sveučilištu u Beču, pa je na osnovi disertacije »Das istrische Volkslied« promoviran na spomenutom sveučilištu na čast doktora filozofije. U diplomi od 17. VI. 1921. stoji: »examinibus legitimis laudabilem in musicologia doctrinam probavit.«

Hrvatski glazbeni zavod pratio je rad tog muzičara, pa kad je društvo nakon svršenog svjetskog rata opet započelo svojim redovitim radom, izabran je na prvoj glavnoj skupštini dne 30. IX. 1919. Širola za člana ravnateljstva te je tu čast obnašao do god. 1939. kad se preopterećen mnogim poslovima na istoj zahvalio.

Kako je to društvo kanilo proširiti svoju djelatnost, iza kako je glazbenu školu predalo u državnu upravu, — Širola je na sjednici ravnateljstva dne 18. X. 1920. u toj stvari predložio ovaj kratki projekt za daljnji rad društva: »U prvom redu promicati domaću produkciju tako, da se nova djela domaćih skladatelja izvedu na društvenim priredbama, pa da se uspjele kompozicije preporuči nakladnicima, da ih nastoje prometnuti i na vanjske koncertne podije. Ima se svratiti pažnju na muziku svih oblastih.«

Širola je za cijelo vrijeme što je bio član ravnateljstva uvijek služio svojim prokušanim muzičkim savjetom te na više društvenih priredaba držao muzikološka predavanja. Društvo sa svoje strane uvaživalo je uvijek njegov muzički talenat, te njegove skladbe izvađalo na društvenim priredbama i izdalo neke njegove skladbe.[3]

Godine 1920. započeo je Širola svoj folkloristički rad u etnografskom muzeju u Zagrebu. To djelovanje opisano je u IV. dijelu ove radnje.

Muzički i muzikološki rad Širole uvažen bi i od najvišeg foruma za znanost i umjetnost, — od Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, koja ga je god. 1922. izabrala svojim članom dopisnikom, god. 1928. izvanred-

[2] Vidi: Dr. A. Goglia: »Ivan pl. Zajc« str. 64, 53 i 55.

[3] Vidi: Dr. Antun Goglia: »Hrvatski glazbeni zavod« (1827.—1927.) str. 109, 112, 114, 115, 117 i 122.

nim pravim članom, a god. 1930. redovitim pravim članom. Širola je nadalje član akademskog odbora za folkloru, a od god. 1932. član nadzornog gospodarskog odbora. Za trogodište 1937.—40. izabran je predstojnikom umjetničkog razreda. Više njegovih radova priopćila je akademija u svojim publikacijama.

Ime Širolino usko je vezano sa državnom muzičkom akademijom u Zagrebu. Već prigodom organizacije tog zavoda god. 1922. postavljen je Širola za eksternog učitelja za muzikologiju; ali do predavanja tog predmeta nije došlo. U svibnja g. 1935. postavljen je za administrativnog direktora, koju službu i danas vrši.

Širola je i izvan Zagreba držao muzikološka predavanja. Tako je u ljubljanskom konzervatoriju predavao god. 1920./21. cijeli zimski semestar, svaki tjedan po dva sata o temi: »Pregled povijesti hrvatske muzike«, pa je kasnije iz tih predavanja nastala knjiga pod spomenutim naslovom.

U Pragu predavao je god. 1929. i to jedno predavanje u konzervatoriju, a jedno na radiostanici. Tu je prikazana muzika hrvatska, slovenačka i srpska. Tom prigodom je češka filharmonija izvela njegovu suitu iz melodrama Otmica.

Hrv. pjevačko društvo »Kolo« ubraja Širolu među svoje prijatelje te često na svojim koncertima izvađa njegove skladbe. Više puta ga je to društvo izabralo za člana svog umjetničkog pododbora. Širola je pratio to društvo god. 1925. na koncertnoj turneji po Francuskoj, Italiji i Švicarskoj, a god. 1927. u Frankfurtu na Majni, gdje je prisustvovao izvedbi njegovog oratorija »Život i spomen sv. braće Ćirila i Metoda, apostola slavenskih«.

God. 1935. bila je 25. obljetnica njegovog naučnog i umjetničkog rada. Tim povodom izvedena je u hrv. nar. kazalištu njegova opera »Stanac«.

Sve novine su o tom jubileju donijele opsežne članke, u kojima su isticale opsežnost i važnost Širolinog raznovrsnog rada kompozitorskog, naučnog, pedagoškog i publicističkog.[4]

Muzičko djelovanje Širole imade priznanja ne samo u našoj domovini već i u inostranstvu. On je član radnik »Matice Hrvatske« i »Hrv. književnog društva sv. Jeronima«; zatim član revizijskog odbora »U. J. M. A.« On je jedan od osnivača »Kluba hrv. skladatelja«.

Širola je nadalje začasni član »Beogradskog pev. društva«; od god. 1939. član je »kuratorija kninskog muzeja«. God. 1934. izabran je začasnim članom »Učenog društva Šafařikova u Bratislavi«, a od god. 1937. član je »Slovanskog ustava« u Pragu.

Širola kao objektivni stručnjak izabran je višeput za člana raznih muzičkih porota. Tako je u aprilu 1923. izabran za člana porote čehoslovačkog pjevačkog udruženja povodom pjevačke utakmice u Pragu, kod koje se natjecalo 28 pjevačkih društava iz Češke i Moravske. (Vidi »Sv. Cecilija« 1922., str. 111). Iste godine izabran je u porotu za natječaj raspisan po Hrv. pjev. savezu, koji je imao svrhu, da muzičare potakne kako bi za ovu zgodu komponirali nove zborove.

God. 1928. izabran je Širola za člana jury-a za izbor kompozicija za festival internacionalnog društva za savremenu muziku. Uz pretsjednika Eduarda Denta bili su još članovi: Maurice Ravel, E. Ansermet, Pepper i Heinz Tissen. Jury je zasjedao prvih dana decembra u Ženevi.

Uz veliki mnogostrani rad brine se Širola i za socijalne ustanove grada Zagreba. On je od god. 1926. tajnik humanitarnog zagreb. društva »Dobrotvor«.

Širolin rad imao je priznanje i na Previšnjem mjestu. God. 1922. odlikovan je redom Sv. Save IV. Stepena, a god. 1938. redom Sv. Save III. stepena.

Prikazav u kratkim crtama životopis ovog neumornog kulturnog radnika, predočit ću njegov rad na polju kompozicije, muzikologije i folklore i to svaku grupu posebno.

II. KOMPOZITORSKI RAD.

Širolin kompozitorski rad je vrlo opsežan. On je komponirao u svim oblastima muzike počam od popijevke pa sve do opere. Radi boljeg pregleda svaku ću vrst muzike posebno prikazati.

---

[4] Vidi: »Novosti« (30. III. 1935.); »Jutarnji list« (8. III. 1935.); »Nedjelja« (17. III. 1935.).

A. Scenska muzika.

1. Opere.

1. »S t a n a c«, komična opera u 1 činu, stihovi M a r i n a D r ž i ć a.

O postanku ove skladbe saopćuje skladatelj ovo: Njegov prijatelj sveuč. profesor dr. A. Schneider upoznao ga je god. 1914. sa tadanjim dirigentom hrv. opere Fridrikom Rukavinom i oni ga obojica nagovoriše, da počne pisati operu. On se latio posla i napisao »Stanac«, koji je prihvaćen u zagrebačkom kazalištu iza audicije, koja se održala u svibnju godine 1915., na kojoj je klavirsku dionicu dobrohotno izveo profesor Svetislav Stančić.

Premijera bila je u hrv. nar. kazalištu 29. X. 1915. pod upravljanjem dirigenta Rukavine i režijom Raićevom. Na premijeru došao je Širola iz vojarne — bio je naime nedavno unovačen.

S t a n a c je dalje izveden na zagrebačkoj pozornici god. 1917., 1921. te u rujnu 1936. povodom 25. godišnjice njegovog umjetničko-kompozitorskog rada. Dalje dne 6. X. 1923. u Ljubljani i 1. XII. 1937. u Bratislavi.

2. »C i t a r a i b u b a n j ili n e o b i č n i s v a t o v i«. Događaj iz primorskog života u tri čina. Libreto od V e l i m i r a D e ž e l i ć a ml.

Premijera bila je u zagreb. kazalištu dne 22. XI. 1930. pod ravnanjem ravnatelja opere K r e š i m i r a B a r a n o v i ć a. Redatelj bio je Aleks. Binički.

Uspjeh ove narodne komične opere bio je velik.

Skladatelj L u j o Š a f r a n e k - K a v i ć u O b z o r u (24. XI. 1930.) piše o tom djelu među ostalim ovo:

»U muzici ostaje dr. Širola sam sebi vjeran. On si je u brojnim ranijim djelima stvorio svoj karakteristični vlastiti stil, koji dominira i u ovoj operi, kojemu je glavna karakteristika beskompromisno umjetnički mentalitet i serioznost shvaćanja. Ta karakteristika ostaje pozitivnom vrlinom i onda, ako njena dosljedna primjena kod opere ide na račun teaterskog djelovanja i dovodi do suzdržljivosti u iskorišćivanju mogućih scenskih efekata, ako oni ne leže u granicama autorovog stila. Da je ovaj cilj strogo odmjeren nije čudo kod autora, koji je veći dio svog rada posvetio oratorijskim djelima te u operi često primjenjuje svoju oratorijsku praksu u notama jednolične ritmičke vrijednosti i na podlozi podređene mirne harmonske pratnje u orkestru. Ovim stilom povezane su pojedine zborske i solističke točke. Autor ipak u formalnom pogledu priklanja uz stare operne principe, koji su svojim omeđenim muzičkim formama nama bliži apsolutnoj muzici nego slobodne muzičke drame. Širola ne citira doslovno, ali u duhu narodnog muzičkog osjećanja, koje je temeljitim studijama na vrelu apercipirano, oživljava primorsku muzičku folkloru. Ova folklora to su u glavnom pučke popijevke, lirske, obredne i prigodne, koje imadu svoju pravilnu formu. Širola proširuje ove male forme, spaja ih u veće cjeline, koje možemo smatrati opernim numerama. Kod toga je vrlo interesantna ritmička strana Široline muzike. Njegova ritmizacija je vrlo komplicirana, puna promjena i nepravilnosti, autor daje veliku prednost složenim mjerama, od kojih je pet četvrtina još najjednostavnija. Po važnosti, koju kompozitor daje pojedinim grupama izvađača mogu se ove svrstati ovim redom: zbor, nosi glavni najopsežniji i nada sve težak zadatak; zatim solisti te orkestar, koji u pretežnom dijelu ima zadatak pratnje, što karakteristične, što sasvim primitivističke i homofone u izdržanim i ostinatno pokretnim, jednostavnim i diskretnim akordima, prepuštajući u glavnom pjevnu liniju pjevačima. Tek u nekim mjestima pocrtava orkestar melodijsku liniju; kontrapunktske fraze su rijetke. Gdje orkestar ostaje sam, on je živahniji i plastičniji, ali i tu se osjeća autorova ljubav za stilski primitivizam, koji ne dolazi u opreku sa folklorističnim temeljnim stilom kao glavna karakterizacija pučke opere.«

Kazalište kod ove premijere bilo je dupkom puno. Birano općinstvo odlikovalo je iskrenim i čestim povlađivanjem i izazivanjem skladatelja za njegov plemeniti rad.

3. »G r a b a n c i j a š«, komična opera u 1 činu (3 slike) po Titušu Brezovačkomu. Tekst napisao dr. V e l i m i r D e ž e l i ć ml. (Štampan klavir. izvadak u nakladi autora).

Premijera bila je u zagreb. kazalištu dne 3. X. 1936. Dirigent je bio L o v r o M a t a č i ć, a redatelj T i t o S t r o z z i.

Ovom operom, koja je uvedena zajedno sa novo uvježbanom operom S t a n a c, započela je operna sezona 1936./37., a ta večer ujedno je bila neslužbena proslava dvadeset i pete godišnjice Širolinog kompozitorskog rada.

4. Hrvatski skladatelj I v a n pl. Z a j c skladao je god. 1872. operu »B a n L e g e t«, čija je premijera bila u hrv. kazalištu dne 16. VII. 1872. Ovu je operu preradio njegov

učenik Širola, te je u toj preradbi izvedena 22., 23. i 24. I. 1918. Preudesbu i preradbu te opere opisao je i obrazložio Širola u članku »Zajčev Ban Leget« (Sv. Cecilija 1918., str. 67).[5]

2. Operete.

1. »Z Griča na Trešnjevku«. Zagrebačka opereta u 3 čina. Libreto od dra V. Deželića ml. Neizvedeno.

2. »Mecena«. Opereta u 1 činu. Tekst Adama Kostelića. Izvedeno u Karlovcu 1934.

3. Baleti.

1. »Sjene«, fantastično prikazivanje u dva dijela (6 slika). Osnovu i nacrte izradio akad. slikar profesor Ljubo Babić.

Premijera bila je u zagreb. kazalištu dne 21. XI. 1923. Dirigent bio je Oskar Smodek, redatelj Branko Gavella i Ljubo Babić, a koreograf Margareta Froman.

U »Sjenama« obrađena je tema o narodnom oslobođenju sa Kraljevićem Markom kao simbolom narodne snage, isprva uspavane, a konačno otporne i pobjedničke.

Dne 1. XII. 1923. izveden je opet ovaj balet kao svečana predstava u spomen narodnog ujedinjenja. Referent Zagreber Morgenblatta (1923. br. 269) ističe, da je orkestracija tog djela puna boja, što odgovara sadržaju i na visini našeg doba te da nije zapala u beskrajne kakofonije.

Šafranek-Kavić u članku »Glazbeni život u Zagrebu« (Sv. Cecilija 1924. str. 12) piše o muzici:

»Muzika oživljuje boju i svjetlo svojim titrajima i dava idejnome dijelu adekvatni ugođaj. U igranim i plesanim scenama muzika je naprotiv realistički ilustrativna. Ona je bogata invencijom i jaka u ritmu, ukusno i efektno instrumentirana.«

Tugaljivi zbor iz tog baleta izveden je po hrv. pjev. društvu »Kolo« na koncertu u Parizu u dvorani Gaveau (2. X.) i u kazalištu des arts décoratifs (4. X. 1925.) te na koncertu u Milanu u Regio conservatorio G. Verdi (11. X. 1925.).

2. »Idilički intermezzo«. Scenarij osnovao sam skladatelj. (Stihovi iz »Knjige Boccardoro« od Milana Begovića. Kao balet neizveden.

Kao potpuna suita sastojeća iz dvadeset dijelova. (Stari plesovi i romance) izveden prviput u intimnoj muzičkoj večeri hrv. glazb. zavoda dne 7. XII. 1923. Sudjelovali su: Dr. Viktor Benković, tenor, društveni orkestar hrv. glazb. zavoda i dirigent Fran Lhotka.

Pojedini dijelovi suite izvedeni su u raznim koncertima.

Referent »Novosti« (1923. br. 336) među ostalim ističe: »Širola pokazao je u ovom djelu smisao za finu staru umjetnost, pa iz svakog komada izbija nepresahnjiva invencija i proniknuće u duh onog vremena.«

4. Glume s pjevanjem.

1. Žrtva Abrahamova. Crkveno prikazivanje M. Vetranića-Čavčića i Marina Držića za sole, zbor i orkestar.

Ova stara hrvatska crkvena drama prikazana je u sjenovitom nadbiskupskom perivoju u Zagrebu prigodom euharističkog kongresa 17. do 20. VIII. 1923. Solisti su bili: Abraham g. B. Deželić; Sara gdica Peičić; Isak gdica Plavšić; pastir g. Aliger; glas Svevišnjega o. Kamilo Kolb; glas anđela dr. Benković; tužaljku Sare pjevala gđa Trbuhović. Zbor je bio sastavljen od raznih crkv. pjev. društava — oko 150 osoba, a orkestar od članova zagreb. filharmonije. Dirigirao je autor.[6]

---

[5] Vidi: Dr. A. Goglia: »Ivan pl. Zajc o stotoj godišnjici njegova narođenja«. (Sv. Cecilija 1931. i poseban otisak str. 23).
[6] Vidi: Dr. A. Goglia: »Orkestralna muzika u Zagrebu« str. 35.

O toj izvedbi napisao je Lujo Šafranek-Kavić ocjenu (»Sv. Cecilija« 1923., str. 168), u kojoj medu inim kaže:

»Širola traži osnovicu za svoju muziku u narodnoj glazbi, ali joj dava forme, kako su se rabile u vremenu postanka drame. Širolina je za to muzika kombinacija narodne i predpalestrinske umjetne glazbe. Ona je jednostavna pastoralna i prilagoduje se time savršeno karakteru Vetranićevih stihova. U glavnom pisana je za pjevanje u zboru i solo, dok mali orkestar ima tek zadaću, da u kratkim pre-, inter- i postpreludijima riše ugodaj ili da prati pjevanje. Ova glazba vrijedna je tekovina naše glazbene literature, dosada jedina ove vrsti.«

2. Majka Božja od Kamenitih vrata. Zagrebački misterij po libretu dra V. Deželića ml. Skladatelj je upotrijebio u svojem serijoznom oratorijskom stilu stare crkvene, duhovne i svjetovne motive i obradio ih za zborove uz pratnju duvaćeg orkestra. Ta je skladba izvedena prigodom 200 godišnjice oltara Majke Božje u Kamenitim vratima dne 31. V. 1931. Trg sv. Katarine bilo je podesno pozorište pod vedrim nebom. Dirigirao je Mladen Pozajić; glumci su bili iz zagreb. kazališta, zbor je bio postavljen od pjevača zagreb. pjevačkih društava, a orkestar članova zagreb. filharmonije. Taj je misterij vrlo snažno i neposredno djelovao na slušatelje te ih prenesao u stari Zagreb prije 200 godina. Misterij Majke Božje jest, da se dvije jurisdikcije Grič i Kaptol, koje su bile kroz vijekove jedna drugoj neprijateljske, izmire i slože pod zaštitom Majke Božje.

Širolina muzika odgovara duhu onog vremena i napisana je prema našim popijevkama u Pavlinskoj pjesmarici i Cithari octochordi.[7]

3. Na Trškom vrhu. Glazbeni misterij kako je postalo proštenište Majke Božje jeruzalemske. Napisao dr. V. Deželić ml.[8] Premijera bila je na Trškom vrhu kod Krapine pred trškovrškom crkvom dne 9. VII. 1933.

Predstavi su prisustvovali uz mnogobrojno općinstvo mnogo glazbenika i kritičara iz Zagreba. Kod svih opažalo se zanos i oduševljenje. U »Hrvatskoj Straži« (14. VII. 1933.) nalazimo veliki referat u kojem se medu ostalim kaže:

»Veliki dio uspjeha otpada i na glazbu dra Širole, koji ju je radio ne samo s mnogo čisto muzičkog osjećaja već i sa čitavim svojim velikim znanjem narodnog melosa, pogodivši izvrsno karakter i formu pjesama, kojima je popratio pojedine momente, bila to prpošna, poskočna rugalica dječaka ili otegnuta pjesma žetelica, koja kao da slijedi gibanje žitnih valova na jarkom suncu, nježni pijev anđela ili opet jednostavna, a tako svečana i dirljiva molitva seljaka.«

Reprize su bile: 15., 20. VIII. i 3., 8., 10. IX. 1933.

4. Zgoda iz života Sv. Panfucija. Skazanje u dvije slike po Marku Maruliću priredio Milan Pavelić. Izveo je hrv. kat. narodni savez u Zagrebu u Jeronimskoj dvorani dne 25. III. 1924. na spomen 400 godišnjice smrti velikog Hrvata katolika Marka Marulića Spličanina. Režiju vodio dr. V. Deželić ml. Pjevače i mali orkestar dirigirao dr. Širola.

5. Sv. Lovrinac. Tekst po Hanibalu Lučiću od Luke Perinića. Neizvedeno.

6. Posljednji kavalir. Gluma s pjevanjem. Tekst Ive Šrepela. Neizvedeno.

7. Horvacka od Kristuševoga narodjenja prikaza. Po Vitiji Patra Gregura kapucina (1732.—1812.) prepopevana od dra V. Deželića ml. Pripeća se pred zaprti vrati nebeski. Vidi I. K. b br. 9.

Izvedeno u proslavu 200 godišnjice kanonizacije sv. Vinka u samostanu sestara milosrdnica u Zagrebu (Frankopanska ulica) dne 18. XII. 1937., zatim o Božiću 1937. u malom kazalištu u Zagrebu.

Govornici, pjevači i glumci ove božićne igre bile su učenice iz sviju zagrebačkih škola sestara sv. Vinka.

8. Tlavata. Tragična vizija. Tekst Milana Marjanovića. Pjesma čežnje i ples, — za flautu, engl. rog, bass klarinet, harfu, mali bubanj i timpane. Neizvedeno.

[7] Vidi: Dr. A. Goglia: »Orkestralna muzika u Zagrebu« str. 42 i »Sv. Cecilija« (1931. str. 109).

[8] Vidi: »Na Trškom vrhu« glazbeni misterij. (Sv. Cecilija 1933. str. 181).

9. Muka Spasiteljeva. Gluma s pjevanjem. Tekst prema starohrvatskim prikazivanjima priredio V. Deželić ml. Prikazivano u malom kazalištu u Zagrebu 1934. Muzika sadrži nekoliko zborova i manje stavke za vojničke trublje.

10. Petit Jardinier. Dječja francuska gluma. Izvedena u Zagrebu.

11. Narodna godina. Omladinsko sijelo. Štampano u listu »Krijes«. (Vidi L. 2. br. 27).

12. Božić. Igra za djecu. Tekst Milke Pogačić. Izvedeno u zagr. kazalištu.

B. Oratoriji i kantate.

1. Pjesni razlike.

I. Pjesni od maskerate. (Stihovi Nikole Nalješkovića). a) Iz dalekih strana; b) O gospoje i c) Drage vile i gizdave. Za muški zbor i tenor solo.

II. Pjesni od kola. (Stihovi Gjorgja Držića). a) Djevojčica; b) Livada se uresila; c) Tako ti Boga diklice i d) Priliepa djevojka. Za ženski zbor i šestoricu tenora.

III. Pjesni od pira. (Stihovi Ignjata Gjorgjića). a) Pojte pjesni; b) Poprav zora cvietna iz mora; c) Ovo 'e lice; d) Jur je cvitje, jur prolitje. Za mješoviti zbor i bariton solo.

Izvedeno na koncertu hrv. pjev. udruženja Lisinski dne 29. V. 1922. Dirigent Aleksander Savine. Tenor dr. Benković; bariton Tošo Lesić.

Šafranek-Kavić ističe, da ta skladba pokazuje ženijalnu invenciju kod stvaranja forme. Jasna melodička, harmonička i kontrapunktička izradba jednako je odlika tih pjesama.[9]

2. Posljednja pričest sv. Jeronima. Oratorij za bas solo, ženski i muški zbor, orkestar i orgulje. Tekst dra V. Deželića ml.

Izveden je u zagreb. katedrali prigodom proslave 60 godišnjice »Hrv. književnog društva sv. Jeronima« a pod ravnanjem autora. Sudjelovali hrv. pjev. društvo »Kolo«, zagreb. filharmonija i prof. Dugan (orgulje).

U »Sv. Ceciliji« (1928. str. 176.) napisao je glazbenik dr. Fran Mlinar-Cigale članak o toj skladbi te veli:

»Muzika oratorija kreće se u arhaističnom hrvatsko-nacijonalno obojadisanom načinu glazbenoga izražaja. Treba istaknuti jednostavnost. Koral ima kod njega veliku ulogu, solističke a i zborne partije imaju često koralni značaj.

Kontrapunktični - linearni način komponiranja je skladatelj u čitavom djelu pridržao, jedino je bliži akordičnoj glazbi nego li u prijašnjim djelima. U cjelini će taj oratorij silno djelovati i proizvesti dubok učinak.«

Izvadak za orgulje štampan je kao izdanje Hrv. književnog društva sv. Jeronima.

3. Muka i smrt Kristuševa »ku je popisal sv. Mate evangelista kad se po navadi velikoga tjedna z velikum pobožnostjum vu stolnoj cérkvi zagrebečkoj vsako leto popeva skrbjum i stroški Tomaša Zaharije Pervizovića, slavne biskupije zagrebečke mašnika na svetlo dana i naštampana leto 1764.« Ovu skladbu je za sola, mješ. zbor, orgulje i orkestar priredio dr. Širola.

Premijera bila je dne 25. III. 1929. u zagreb. katedrali pod ravnanjem F. Lhotke. Sudjelovali: hrv. pjev. društvo »Kolo«, orkestar drž. muz. akademije, dr. Benković, Josip Križaj i F. Dugan (orgulje).

Repriza bila je u VIII. koncertu hrv. glazb. zavoda dne 14. IV. 1930.[10]

4. Život i spomen slavnih učitelja sv. braće Ćirila i Metoda, apostola slavenskih. Oratorij za sola i zbor a cappella. Tekst dra V. Deželića ml.[11]

Ovo je djelo izvedeno prvi puta na međunarodnom festivalu internacionalnog društva za modernu muziku u Frankfurtu po hrv. pje-

---

[9] Vidi: »Sv. Cecilija« (1922. str. 122).
[10] Vidi: »Sv. Cecilija« (1929. str. 78).
[11] Vidi »Sv. Cecilija« (1927. str. 176, 181 i 261).

vačkom društvu »Kolo«, pod ravnanjem Srećka Kumara, a u prisutnosti autora dne 3. VII. 1927. Solisti su bili dr. Benković, Josip Križaj, Julije Betetto i Svetozar Banovec.

O toj izvedbi piše »Frankfurter Zeitung«: »Izmjenjuju se epske i dramatske partije. Soli, muški i mješoviti zborovi dopuštaju stanovitu raznolikost izražaja u koji se uvrštavaju primitivno arhaistički i narodno slavenski elementi. Duša zvuka rase diže djelo iznad umjetnog u čovječno.«

Muzičar pako Žiga Hirschler piše o tom djelu (»Jutarnji list« 21. X. 1927.):

»Oratorij Širole jedinstveno je djelo čitave domaće i svjetske muzičke literature. U prvom redu treba istaći stilsku jedinstvenost i ozbiljnost tog djela. Širolina korska muzika, zvuk zbora te polifonost čitave obradbe stoji na neobičnoj visini. Kojom vještinom i kojim znanjem vodi kompozitor svoje glasove kraj labirinta svojih kontrapunktskih kombinacija, kojom sigurnosti nalazi svaki pojedini glas svoje sigurno mjesto. Efektni fugati, karakteristične teme moderne harmonije, a uza sve to neka neprisiljena jednostavnost, velike su odlike djela. Neki se korski stavci ističu svježom bujnošću, te Širola znade dotjerati zvuk svoga zbora do kulminacije jednako kad piše muškim dionicama osminske ostinate, ili kad dade ženskim glasovima hitre visoke note, koje prohuje mimo nas poput vjetra.«

Dalnja izvedba oratorija bila je u zagreb. katedrali dne 6. VII. 1927., a dne 17. X. 1927. u hrv. nar. kazalištu. Ovo djelo izvedeno je u Ljubljani, Mariboru, Pragu, Winnipegu (Kanada) i New-Yorku.

5. Žrtva Abrahamova za sola, zbor, orkestar i orgulje. Tekst po Vetraniću dra V. Deželića ml.

Ova skladba razlikuje se od one navedene pod A. 4. br. 1. istog imena, što je udešena za koncertni podij i sudjeluje veliki orkestar.

Ovaj oratorij izveden je u kolovozu 1924. u Osijeku prigodom Euharističkog kongresa. Bile su dvije izvedbe, prvu je dirigirao Lav Mirski, drugu autor.

Sudjelovali su solisti Marta Griff-Pospišil, Josip Križaj i o. Kamilo Kolb; oratorijski zbor sv. Marka iz Zagreba i orkestar osiječke opere.

God. 1925. izveden je u Karlovcu. Sudjelovali: Dirigent David Meisl; solisti kao u Osijeku; Hrv. pjev. društvo »Zora«, orkestar amaterski i vojna glazba.

Izvedena je napokon u ljubljanskom kazalištu dne 1. VII. 1926. pod ravnanjem Nike Štritofa. Sudjelovali su: ljubljanski solisti te pevski zbor Glasbene matice. Dalje izveden je u Karlovcu i Osijeku.

6. Legenda o djetešcu Isusu za sopran i alt, mješoviti zbor i orkestar. Neizvedeno.

7. Seljak. Oratorij za alt i bas solo, dječji i mješoviti zbor i orkestar. Neizvedeno.

8. Missa poetica. Pjesmotvor sarajevskog nadbiskupa dra Ivana Šarića. Sastoji se od 13 stavaka te je pisan peteroglasno za dva ženska i tri muška glasa. U tom je djelu u krasnim stihovima obrađen svaki pojedini dio sv. mise. Tekst mise nije liturgički, te nije napisan da bude izveden u crkvi kod obreda, pa ga je i skladatelj zamislio i izradio kao koncertno djela a cappella.

Prva izvedba bila je u Varaždinu dne 21. IV. 1928. a priredilo ju varaždinsko pjevačko društvo »Tomislav« pod ravnanjem dra Ernesta Krajanskoga. Pjevao je mješoviti zbor.

Vrlo dobro posjećena dvorana srdačno je pozdravila prisutnoga kompozitora i odobravala dirigentu i pjevačima.

Repriza tog djela bila je u Čakovcu dne 23. IV. te u Zagrebu.

Dr. Fran Mlinar-Cigale piše o toj skladbi:[12]

»Za vokalnu muziku takove vrsti pokazuje Širola izvanrednu darovitost i nada sve sretnu invenciju. Starocrkveni način kompozicije je u čitavoj skladbi sretno proveden, a da je uz to sačuvana i nacijonalna boja. U pojedinim dijelovima ne valja razumijevati kakovu programatsku niti impresionističku ili expresionističku muziku, već doista kontemplativnu liriku, koja unatoč škrtoj uporabi akordike živo djeluje i rada dubok učinak. Uopće je skala čustava u toj kompo-

[12] Vidi: »Prva izvedba dr. B. Širole: Missa poetica« (Sv. Cecilija 1928. str. 127.

siciji vrlo intensivno izcrpljena od razmatrajućeg izraza, koji isključuje vlastitu osobnost, preko čuvstvenog, liričkog i skladnog mističkog raspoloženja pa do veličanstvenih vrhunaca (u Credu i Sanctusu). Missa poetica je djelo, u kojem odsijeva naš život u svojim visinama, a barem i u označenim nizinama.«

Ta skladba izašla je kao poseban prilog u zadnjem broju Sv. Cecilije od godine 1926.

9. Stara slika. Balada (stihovi Silvije S. Kranjčevića). Za sole, muški zbor i orkestar. Neizvedeno.

10. Nočni psalem. (Stihovi O. Župančića). Za alt solo, mješoviti zbor i orkestar. Neizvedeno.

11. Misterium fidei. Duhovna igra, priređena prema tekstu M. Soljačić-Calderon-Kralika i nadbiskupa dra I. E. Šarića za dječački zbor i orgulje. Izvedba zajedno sa autorovom Missa Solemnis. (Vidi G. br. 4.).

(Svršit će se.)

Pismo duši Milana Pavelića.

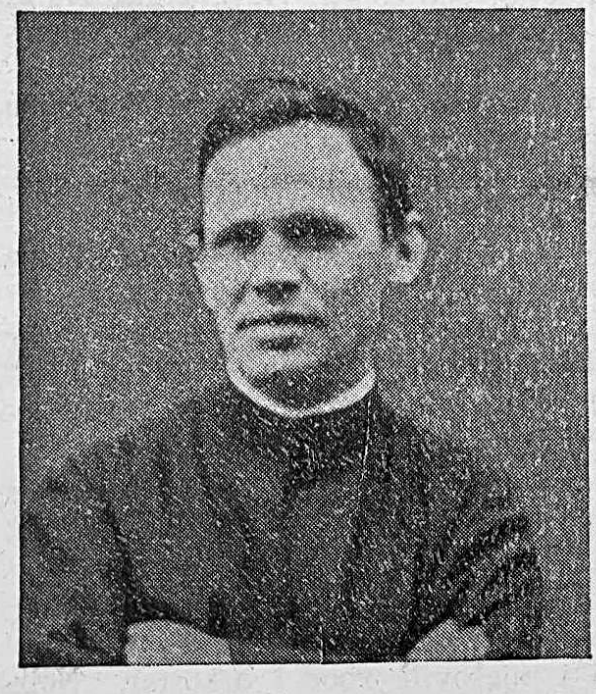

»Zagreb 14. lipnja. Danas u 9.45 sati prije podne nakon duge i teške bolesti, koju je podnosio kršćanskom strpljivošću, umro je u Isusovačkom kolegiju na Jordanovcu P. Milan Pavelić ...«

Tako sam jednog dana pročitao izvještaj naših novina, bez velikog iznenađenja. Nakon svojeg posjeta kojeg sam Vam načinio zajedno s Vladimirom Nazorom, neposredno iza Uskrsa, ja sam i naslućivao taj radostan svršetak Vaše patnje. Sjećam se, Vaše je lice bilo samrtno blijedo, ruke su Vam bile gotovo bestjelesne. A, opet, Vi ste tako živo govorili o Bogu, o taštini svijeta i o svojoj gorućoj želji da se što prije sjedinite s Njime. Vaš dobri poglavar, Otac Superior, poklonio Vam je toliko obljubljenu knjigu Dantenovu »Divinu Comoediu«, koju ste Vi još prije toliko puta čitali. Ali sada, bojeći se da je ne ćete moći dočitati, počeli ste sa završnim dijelom, s Rajem. Zašto se nije obistinila Vaša bojazan, Vaša želja i Vaša nada, prijatelju? Zacijelo je Gospod htio, kako jedan Vaš majstorski prijevod glasi: »Anđela iz vas izrezati«, a možda je htio da i mi bijednici čujemo koju veliku riječ s Vaše tihe, skromne i tako uvjerljive propovjedaonice: s Vaše patničke postelje. Vi ste rekli svima nama, koji propovijedamo Krista riječima pjesničkog nadahnuća, da je život ličan i duhovan prijeko potreban i da sve treba oslanjati na milost. Ne će nas spasiti mržnja, ne će nas spasiti žučljive polemike, ni vjera u naša ograničena mudrovanja nego milost Božja, naša suradnja s njome, prava i istinska kršćanska ljubav. Meni ste posebno izrazili svoje mišljenje, a možda i želju, da nastavim Vaš rad oko prevođenja crkvenih himana. Još netom su izišli Vaši »Crkveni himni«, godine 1936., poslali ste mi jedan primjerak i popratili ga pismom, koje s poštovanjem čuvam i danas. Ja sam to pismo ponovno nekoliko puta pročitao i odlučio sam da ga objavim u cjelini, kao mali doprinos za upoznanje jedne dobre i gorljive duše velikog pjesnika i Božjeg svećenika. Zar nije vrijedno izvršiti i to djelo na veću slavu Božju? Dopustite!

Vaše pismo, s datumom: »U Zagrebu, 18. XI. 1936.«, glasi doslovno ovako:

Mladi prijatelju!

Telefonirao sam u sjemenište, da znam, jeste li tamo, jer sam čuo, da ste prešli iz Šibenika u Zagreb. Nisam Vas zvao na telefon, jer to nije u skladu s Vašom disciplinom.

Htio sam Vam ljetos pisati nešto o Vašim pjesmama, kao što sam Vam bio obećao, ali me je ove godine moja dugotrajna bolest grabila jače nego ikada. Jednom, kad budete imali vremena, možete doći do mene, upozorivši me prije da ćete doći, pa ću Vam reći usmeno svoje mišljenje.

Šaljem Vam evo knjižicu himana u hrv. prijevodu, po jednu dajte gg. predsjednicima »Zbora« i »Vijenca«. (Kako vidite, naša uprava je plagirala Vaš omot, tako joj se svidio). Dugo su izlazili — imali su biti gotovi još lanjsko ljeto — ali mi nije žao, što radi neprilika u tiskari počekaše sve dosad; međutim su mi naime došli u ruke neki osobito lijepi izvanliturgijski, pa ih prevedoh za »Dodatak«.

Nadam se, da će biti od koristi i našim pjesnicima. Iz njih bi valjalo učiti nada sve misaonost, srdačnost i j e d n o s t a v n o s t *— svega toga češće ima premalo u modernoj poeziji, i katoličkoj! Za Vas mislim, da biste mogli nastaviti moj rad u ovom pravcu. U 30.000 himana ima još sila ljepota, koje bi valjalo iznijeti. A i od ovih će himana po vremenu ući po svoj prilici u liturgijsku porabu stariji bolji obrasci pa ćete ih onda Vi moći prevesti. Ja ću dakako tad već, nadam se, pjevati u ljepšem svijetu vječni himan.*

Primite srdačni pozdrav! Vaš u Gospodinu

O. M. Pavelić D. I.

Već nekoliko godina čuvam ovo pismo kao nešto što nisam zaslužio, kao obmanu i nadu nekog velikog radnika, koji hoće da nastavi svoje životno djelo u svojem nasljedniku... Ali sada, kad Vas ništa zemaljsko ne može ražalostiti, sada, kad ste Vi zacijelo kadri da u Boga isprosite nasljednika, koji će Vas biti dostojan, ja hoću da Vam odgovorim onako kako sam odgovorio i samom sebi.

Ufam se da se ispunila Vaša nada i da već pjevate vječni himan u svijetu, čiju ljepotu ni Raj neumrlog Dantea nije mogao da Vam dočara u svoj veličini. I Vaš odani drug Vladimir Nazor imao je u mnogome pravo, kad mi je jednom rekao: »On umire kao jedan svetac!...« Ja se radujem zajedno s Vama ovdje na zemlji, iako još opkoljen sjenama doline suza; radujem se i združujem s Vama vezom mističnog tijela Kristova, u kojem smo svi mi jedno u neizrecivoj harmoniji božanskog života.

Ali, prijatelju, bojim se, da se Vaša želja ne će ispuniti da ja nastavim Vaše prijevode crkvenog himna. Ja ne znam, da li se još rodio čovjek koji će Vaše veliko djelo nastaviti. Pjesnički prijevodi su p o s e b n a u m j e t n o s t, na koju nisu uvijek zvani ni profesori domaćeg jezika, pa ni sami pjesnici. Ako to vrijedi za prijevode pjesama uopće, koliko više vrijedi za pjesme crkvene, gdje se živo osjeća dah mističnog tijela Kristova i gdje treba imati toliko svete strpljivosti i Božjeg nadahnuća da se taj dašak u krhkoj pjesničkoj formi potpuno sačuva!

Prijatelju, ja ću se radije zajedno s Vama moliti Gospodu, da On izabere prevodioca koji će Vas naslijediti. Tko zna kad će se to zbiti? Obogaćeni Vašim prijevodima, mi možemo čekati i jedno stoljeće. Čitav jedan vijek može se hraniti mislima i osjećajima onih himana, koje Vi zapravo niste preveli, koje Vi niste ni prepjevali, nego rekao bih, koje ste Vi iznova ispjevali. Bezbrojne generacije mogu živjeti od te Vaše knjige, »koja nas nuka — kako bi se izrazio Ernest Hello — da s jezom osjetimo blizinu vječnosti, koju puštamo zaboravi...«

Eto, to je moj odgovor na Vaše drago i nezaboravno pismo. Ja osjećam potrebu da Vam to kažem, baš sada, kad nije vrijeme da Vam laskam i kad ne mogu povrijediti Vašu duboku skromnost. A sjećajući se onog proljetnog jutra, kad sam bio uz Vašu samrtnu postelju, kad sam se poklonio liku jedne žrtve paljenice, žrtve na oltaru Božje poezije, ne mogu a da ne završim ovo pismo riječima:

Prijatelju! Kao književnik žalim Vašu smrt. Ona nam je otela ponajboljeg pjesnika, pjesnika Božje ljubavi i čiste narodne duše, ona nam je otela umjetnika-prevodioca neprocjenjive crkvene poezije. Ali kao Vaš mlađi drug, koji sam Vam bio uvijek duboko odan i privržen,, radujem se s Vama. Radujem se što se Vaša patnja završila, a Vaša radost započela! I molim Vas, svećeniče i pjesniče, da i moja poezija bude uvijek dostojna svećeničkog života i da moj život bude uvijek dostojan poezije. Neka moji koraci idu Vašim tragom! Neka se obistini moj srdačan pozdrav:

Prijatelju, doviđenja!

Korner Jeronim

Parsifalov djed „Gandin“ bio je podrijetlom iz okoline Ptuja.

Viktor Kučinić — Zagreb.

Wolfram von Eschenbach.[1]
(1170.—1220.)

Ptuj je jedan od naših najstarijih gradova, kog povijesnica spominje već davno prije Kristova rođenja. Sasma naravno, da su tokom raznih stoljeća gospodarili Ptujem i njegovom okolicom i razni zavojevalački narodi: Kelti, Rimljani, Goti, Huni, Longobardi, Avari, Franci, Bavarci, Slovenci pa opet Bavarci, zatim ponovno Slovenci itd. Rijetko je koji grad proživio tako burnu prošlost, pa nije ni čudo, da je i slavni njemački minesenger Wolfram von Eschenbach, jedan od sedmorice pjevača, koji su sudjelovali na pjevačkome natjecanju na Wartburgu (»Sängerkrieg auf der Wartburg«) u svom grandioznome epu »Parzival« posvetio nekoliko stihova i okolini Ptuja. Kod nas je o tome malo komu što poznato — a i kako? Tko imade danas, u ovo »munjevito doba« vremena, strpljenja i odvažnosti, da pročita njemački epos iz XII. vijeka, koji je sastavljen iz 25.000 stihova.

U IX. poglavlju svoga djela prikazuje nam Eschenbach sastanak Parsivala iTrevrizenta, i potonji pripovijeda Parsifalu svoje putne doživljaje po raznim zemljama te spominje i našu Štajersku.

»Kada sam ostavljao Sevilu« — priča Trevrizent — »otputio sam se preko Akvileje i Furlanije u Cilli a zatim u Rohas, gdje mi u susret izađoše odvažni i čestiti Slovenci oboružani mačevima i kopljima. Jašući dalje stigoh u Gandin, spomena vrijedan grad, jer po njemu tvoj predak »Gandin« ime nosi. Dobro se sjećam, da taj grad leži tamo, gdje se zlaćahni valovi Grajene sastaju s Dravom. U tom je kraju i gospodin Ither našao svoju ljubu i tvoju rođakinju kraljicu Lammiru, kojoj je krunu dao Gandin, a njena zemlja zove se Štajerska.«

Tako po prilici govori Wolfram von Eschenbach o našim krajevima. Gdje je taj gradić Gandin nisam mogao uz najbolju volju doznati, no moguće da je to današnja Hajdina, prastaro naselje nedaleko Ptuja, gdje su nađeni i mnogi rimski spomenici. Grajena je potok, koji kod Ptuja utiče u Dravu a još i danas imade isto ime. Cilli je Celje a Rohas je današnji Rogatec.

Tko je bio Parsifal to znademo, ali manje su nam poznata imena: Trevrizent, Gandin, Lammira i Ither. Iz legenda, koje govore o kralju Artusu, o vitezovima okrugla stola, o sv. Graalu, o Titurelu i Klingsoru, te iz kojih je tokom vremena (V.—XII. stoljeće) nastao Parsifal, doznajemo i genealogiju ovih mitskih osoba.

Gralski kralj Titurel imao je sina Frimutela, koji je također bio kralj vitezova sv. Graala. Taj je Primutel imao dva sina: Amfortasa i Trevrizenta te kćerku Herzeloydu, koja je bila majka Parsifalova. Trevrizent, koji Parsifalu priča o Štajerskoj bio je dakle Parsifalu ujak. Gandin, anžuvinski kralj, koji prema Eschenbachu potiče iz okoline Ptuja (Hajdina?) imao je dvoje djece: sina Gamureta, koji je oženio Herzeloydu, Parsifalovu majku i kćerku Lammiru, koja je bila štajerska kraljica. Sam Gandin je dakle Parsifalov djed.

Ither von Gahaviess, kralj Kukumerlanda i crveni vitez — nećak je mističnoga keltskoga kralja Artusa, koji je uz čarobnjaka Merlina i kralja Pendragona osnivač družbe »vitezova okrugla stola« od kojih su pak kasnije nastali vitezovi sv. Graala, nama vrlo dobro poznati iz Wagnerove opere »Parsifal«, jer se je Rikard Wagner kod stvaranja svoje opere poslužio Eschenbachovim epom.

Wolfram von Eschenbach rođen je g. 1170. kao sin siromašne, ali viteške porodice i to u gradiću Eschenbach u Bavarskoj. Osim Parsifala spjevao je i epske pjesme: Wilehalm i takozvanog starijeg Titurela. Vele da nije znao ni čitati ni pisati, već je stihove diktirao kakvom pismenom menestrelu. Nije jasno, da li je Wolfram i sam boravio u okolini Ptuja, moguće na

---

[1] Kad je već gornji članak bio u tisku, dobio sam iz Ptuja obavijest, da je mjesto Gandin (Gandine), o kome Trevrizent govori, doista Hajdina, zapravo Gornja Hajdina kraj Ptuja. Isto tako su me upozorili gg. sveuč. profesori Dr. Artur Schneider i Dr. Fran Ilešić, da su o Parsifalovoj vezi sa Štajerskom kod nas Hrvata pisali spisateljica Kamila Lucerna a kod Slovenaca profesori Jakob Kelemina i Davorin Žunkovič. Time rado nadopunjujem gornji članak, jer mi je bilo gotovo nevjerojatno, da se dosada ne bi osvrnuo nijedan naš germanista na ovo značajno poglavlje Eschenbachovoga Parsifala.

Ptujskom ili Wurmberškom burgu, koji su u ono doba već postojali. Putujući vitezovi minesengeri rado su lutali svijetom, a znade se, da su se mnogi od njih zadržavali kraće ili dulje vrijeme u Štajerskoj, na dvorcima pojedinih velikaša. Svakako je pisac »Parsifala« morao dobro poznavati okolinu Ptuja, kad spominje čak i maleni potok Grajenu. Međutim znade se također, da Eschenbach nije sam sastavio cijeloga Parsifala, jer je taj djelomično već prije postojao a Wolfram je dapače i čitava poglavlja provansalskoga Parsivala, kog su spjevali trubaduri Guit i Chrestiens, preveo i upotrijebio u svome eposu.

Sad kako bilo da bilo, svakako je za nas zanimljivo, da su prama ovome mitu djed i majka Parsifala podrijetlom iz današnje Slovenije, a njegova tetka Lammira — bila je dapače i štajerska kraljica. Bilo bi hvalevrijedno, da koji naš učenjak, germanista, malo dublje zahvati u ovu interesantnu temu, pa da nam tako razjasni, koliko slovenske krvi imade u sredovječnome vitezu i junaku Parsifalu.

„Gospin plač" na otoku Hvaru.

O. Bernardin Dr. Sokol, franjevac.

Dobro se sjećam, kada sam kao franjevački kandidat bio u nižoj gimnaziji na Košljunu, da su nam kolege Matković iz Vrboske i Božitković iz Svirača na otoku Hvaru često puta sa osobitim zanosom govorili o njihovoj glasovitoj procesiji Velikog Petka. Premda smo i mi drugi po našim selima imali procesija pa i onu Velikog Petka, njihovo nam je pripovijedanje ipak napravilo dubok utisak i izgledalo, da mi drugi takova šta nemamo i da nijesmo nikada štogod slična doživjeli. Svi smo žalili, što ne možemo barem jednom takvoj procesiji prisustvovati, i nastojali što više o tomu od njih doznati. Ta je čežnja mene vijekom pratila pa sam se obradovao, kada sam 1932. imao prigode otići u one lijepe krajeve te si na licu mjesta predstaviti one svečane čase procesije, kada joj na Veliki Petak nijesam mogao prisustvovati. Želio sam imati njihove narodne napjeve, koji se u procesiji pjevaju osobito »Gospin plač«, ali su mi rekli, da dosada nije nikomu uspjelo napisati, premda su nastojali O. A. Zaninović, dominikanac iz obližnjeg Starograda, Don Dinko Bertapelli, župnik Svirača, i Antun Dobronić, dok je još na onim stranama bio pučki učitelj. Zaželjeli su, da bih i ja pokušao napisati, što sam i učinio, te otišao od mjesta do mjesta da mi pjevaju oni isti pjevači i to najbolji, koji pjevaju u procesiji. Skoro je stalno, da će drugi govoriti, da ni ja nijesam uspio točno napisati. Ja to već unapred dopuštam kao ispravno s ovog glavnog razloga: Što sam već opazio na otoku Krku i spomenuo u jednom izvještaju u »Sv. Ceciliji« (1916), pučki pjevači, kada se radi o meliznatičnom pjevanju, t. j. kada je više nota na jednoj slovci, kako je i ovdje slučaj, ne samo da se međusobno potpuno ne slažu nego ni isti pjevač redovito drugi put jednako ne pjeva makar to bilo s istim riječima. Dogodilo mi se je na Krku i ovdje i ovo: jedan mi je pjevač pjevao drugi dan sa nekom malom razlikom nego li dan prije. Kada sam mu prvi način prama napisanim notama ispjevao i pitao ga, da li je tako, odgovorio je, da je tako. Kada sam mu pak ponovno pjevao ali sa tom razlikom, opet je odgovorio, da je tako. Mislim, da u ove sitnice ne treba gubiti vrijeme, kada znamo srčiku napjeva a da kićenosti ovise o nadarenosti, sposobnosti, ambiciji i raspoloženju pojedinog pjevača. Prama tomu dopuštam, da su vlč. O. Zaninović, Don D. Bertapelli i prof. A. Dobronić napisali napjeve, kako su ih čuli, iako se možda s mojima ne slažu.

Postanak župa srednjega Hvara

Ako pogledaš naokolo sa položaja župne crkve u Vrisniku, opaziti ćeš nekoliko lijepih zvonika, do kojih se podižu župne crkve: Pitava, Jelse, Vrboske, Svirača i Vrbanja. Oko ti ugodno počiva na divnoj panorami, nad kojom svojim pogledom vladaš, i čini ti se, da to sve pravi jednu cjelinu, kojoj je Vrisnik glava. Sve izgleda kao jedno jedino veliko mjesto, odijeljeno u zaselke, od kojih skoro nijedno ne dopire do tisuću duša. Sada svako mjesto ima svoju župu ali većina tih župa nije najstarijeg podrijetla. Najstarija je župa Pitve (»Parochia antiquissimae institutionis et quidem inter primaevas insulae« — Schematismus) pa je mogućnost, da su okolišnje župe bile najprije povezani odlomci a kašnje donekle samostalne »curatiae« ali ipak o njoj ovisne, dok nijesu s vremenom povećanjem tih zaselaka u prava sela dobile samostalne župe. Ovo je historijski dokazano za Jelsu, koja je bila primorska luka Pitava, kao Velaluka (sada oko 7.000 duša) za Blato na Korčuli (blizu 10.000 duša). Jelsa je tek 1608. dekretom hvarskog biskupa Celulina postala samostalnom župom. Župna crkva Sv. Fabijana i Sebastijana u Jelsi sagrađena je već 1535. Turci je nijesu porušili g. 1571., jer, kako Fra A. Kačić pjeva:

»Već Vrbosku selo porobiše...
Na Jelsu su varoš udarili
i onda su malo rado bili,
jer u Jelsi bijaše junaka,
slobodnijih puno od Turaka.

A kad vidi Uluzali-bane
da nesrićan biše na sve strane,
povrati se uz to sinje more,
idje naći svoje bile dvore...«

Turci su pod Uluzalijem, apostatom kapucinom, porušili i popalili Starigrad i Vrbosku. Bili bi i Jelsu, da ovi nijesu imali tvrđave, koja je i danas spojena sa crkvom, odakle su se junački branili, dok su pobjegli Starograđani, Vrbovljani i iz ostalih mjesta pričekali su Turke pod Gvozdom kod Pitava i ondje ih potukli. Kako poslije te godine nijesu Turci više dolazili na te strane,

crkva od njih nije bila porušena. Možda su Turci prije porušili crkvu Majke Božje, jer narod i danas zove svoju župnu crkvu »Gospinom crkvom«, ako je ne zove stoga, što je i danas na glavnom oltaru slika »Uznesenja Marijina« od Anđela del Piombo a ispod nje slike »Sv. Fabijana i Sebastijana«, čiji naslov crkva nosi. Danas Jelsa ima i drugih crkvi dotično crkvica: Sv. Ivana Krstitelja, Sv. Mihovila, Sv. Luke, Gospe od zdravlja te Sv. Roka, koja je najstarija u Jelsi i pripada župi Pitve, jer je Jelsa, kako smo vidjeli, postala od pitavskog naselja.

Vrisnik ima župu od 1852. ali »curatia ab antiquo existebat«, vjerojatno ovisna od Pitava. Matice su iz 1607. Sadašnja je župna crkva od g. 1410. ali pred neko vrijeme uređena. Vrisnik je najbliži Pitvama.

Vrbanj »parochia perantiquae institutionis«. O njoj je dugo ovisila sadašnja župa Svirče (Ignoratur tempus errectionis parochiae).

Vrboska je radi svojih dragocjenih slika najpoznatije mjesto u okolici. Nezna se stalno, kada je župa nastala, ali je svakako jedna od najstarijih na otoku. Matice ima od 1667. a bratovština Sv. Ružarja potiče iz g. 1620. Župna crkva ima glasovite Ticijanove slike (barem tako se drži): »Sv. Lovre«, »Sv. Ivana Krstitelja« i »Sv. Nikole« a veoma lijepu »Majke Božje« od Jakova Da Ponte, nazvanog Bassano. Naš je Celestin Medović zastupan »Porođenjem Gospodinovim«. Glasovit je srebrni Križ od Benvenuto Cellini. U crkvi »Majke Božje Milosti«, koja je poslije pustošenja Uluz-Ali i Karakoce preudešena u obliku tvrđave radi obrane proti Turcima (1572. do 1579.) pa u buduće postala zaklonište i obrana cijelog mjesta a i sada još sačuvana, nalazi se glasoviti »Čudotvorni sv. Križ«, poštovan od vjernika cijelog otoka. I ova crkva ima divnih slika: »Porođenje Majke Božje« od Pavla Calliari, nazvanog Veronese, ili od Andrije Medulića, nazvanog Schiavone. Upravo krasne su slike »Propelo« i »Uskrsnuće« od Josipa Allabardi. Moderne su slike »Poklon Triju Kraljeva« od C. Medovića i »Gospa od Karmela« od Rašice, koje je naslijeđujući primjer svojih starih predšasnika dobavio dugogodišnji župnik Don Frano Lučić, neumorni i zanosni naš Cicerone. On je dobavio i spomenuto »Porođenje« C. Medovića.

Iz ovog se kratkog prikaza postanka spomenutih župa opaža, da su Pitve najstarija župa među njima. Neosporno je, da je Jelsa bila filijala Pitava. Pitanje je, da li su također Vrisnik, Vrbanj i Vrboska sa Svirčima bila pitvanska naselja, koja su s početka bila dijelovi pitvanske župe dok nijesu dobila samostalne »curatiae« ali ovisne o Pitvama te kasnije postala potpuno samostalne župe. Ovo je vjerojatno, jer je konfiguracija tla takova, da su Pitvani kao najstarije naselje na tom dijelu otoka, a možda na cijelom otoku, imali svoja polja ne samo prama Jelsi nego i u krasnoj dolini spomenutih župa tim rađe što se u istoj dolini prostiru polja župe Vrisnik, koja je najvjerojatnije nastala od pitvanske. Pozitivnog dokaza, kako veli Schematismus, za pro i contra nema ni u župnim ni u biskupskim arhivima kao ni spomena o podrijetlu njihove zajedničke procesije Velikog Petka. Najstariji dokumenti u spomenutim arhivima nažalost nedostaju, jer su ih Turci ili požari uništili. Tako točno neznamo za postanak pojedinih župa ni procesija pa moramo nagađajući dokazati jedno s drugim, t. j. procesije iz bivše jedne župe za cijeli okoliš a jednu prvotnu župu iz raznolične a opet jedinstvene procesije u načinu i pijevu.

Procesije Velikog Petka

Ako se iza ponoća Velikog Četvrtka popneš u Vrisnik pokraj župne crkve, opaziti ćeš kao u velikoj malo iskrivljenoj elipsi ogromno mnoštvo svijeta u procesijama, osvjetljenim morem svjetla: jelšanska procesija ide prama Pitvama; pitavska prama Vrisniku; vrisnička prama Svirčima; svirčanska prama Vrbanju; vrbanjska prama Vrbovskoj; vrboska prama Jelsi. Sve procesije pohađaju sva mjesta i nekoje crkve u njima. Na pr. jelšanska prolazi kroz Pitve, Vrisnik, Svirče, Vrbanj, Vrbosku pa se kući vraća. Dok jelšanska procesija dođe u Pitve, već je pitvavska po prilici došla u Vrisnik, vrisnička u Svirče, svirčanska u Vrbanj, vrbanjska u Vrbosku a ova u Jelsu. Tako se slijede jedna za drugom kao dugi gmizajući crv a da se nikada ne susreću ni dostižu osim u iznimnom slučaju kojeg nevremena, kako se je dogodilo pred više godina u Vrboskoj, gdje su se našle 3 procesije. Crkva je bila tako reći poplavila od silne vode, što je curila sa odijela vjernika. Nastavili su procesije, kada je kiša prestala. Kako je međutim bura zapuhala, to su im se putem odijela osušila i svi su kući potpuno suhi došli. Opaziti je, da nikakovo nevrijeme ne priječi ovih procesija pa u najgorem slučaju nastupe procesiju barem nosač križa, svječonoše i pjevači. Svi se sjećaju teške zime g. 1930. ali su se procesije razvile redovitim tokom pa je i taj put došao neki starac iz Pitava, koji je dotada bio 60 puta, jer nikada nije izostao od kada je kao dječak počeo ići. Kušali su Francuzi, kada su otok držali pod svojom okupacijom, da zapriječe procesije, ali se je narod odupro i oni morali popustiti. Pripovijeda se, da je jedne godine bilo strašno nevrijeme pa su se jelšanski župnik i načelnik dogovorili, kako ne će održati procesije. Pošto su se bojali, da će narod uza sve nevrijeme uzeti križ i uputiti se, to su crkvu zatvorili. Kako su druga mjesta održala procesije pa pri dolasku u Jelsu našli zatvorenu župnu crkvu, pjevač je iz Vrbnja zapjevao improviziranu kiticu, u kojoj se tuži Majka Božja Isusu, što je toliko čini pred vratima čekati.

Svatko je sretan, koji ovim procesijama može prisustvovati, pa nema tako reći zdravog muškog ili ženskog čeljadeta, koji bi bez osobitih razloga propustilo ovu procesiju. Pravo je otimanje za nošenje križa, jer se to smatra osobitom čašću a i javnom pokorom. Tako na pr. u Svirčima, koji žele one godine križ nositi, dadu g. župniku novaca u obvoju. Koji dade više, on ga nosi. U Pitvama g. župnik izabire srećkom jednoga od desetorice. U Vrbanju, koji se prvi prijavi iza povratka Križa u mjesto. U Vrisniku nose crkovinari redom svake godine. Razumije se, da sam jedan nosi Križ cijelo vrijeme procesije i to potpuno bos. Kako putovi nijesu uređeni,

to je nosač na povratku ne samo umoran nego i krvavih nogu. Nosači Križa na Veliki Petak pripravljali su svečani objed sa prvoklasnom ribom sa njihovih obala s druge strane otoka, kojemu su prisustvovali uz vlč. g. župnika pjevači, nosači svjećnjaka i crkovinari u broju od 30 osoba i više. Kako su sada teške financijalne prilike, ima nekoliko godina, da nema svečanog objeda nego bivaju zakuskom počašćeni odmah poslije povratka procesije.

Kako se procesije u svim mjestima razvijaju na isti način, to je dostatno ako jednu potanje opišem. Kao primjer uzimljem Jelsu:

U Veliki Četvrtak u 11 s. u večer sakupljaju se u župnoj crkvi, gdje vlč. g. župnik održi kratku propovijed od pol sata, preporuči narodu da se pobožno vlada u procesiji te kratkim govorom preda Križ nosaču. Do ponoća se mole razne molitve a točno se u ponoća uputi procesija pjevanjem dvojice pjevača, koji pjevaju »Gospin plač« (»Muku Gospodinovu« u stihovima, vjerojatno od hvaranina A. Hektorovića), čemu cijeli puk odgovara pripjevom u istom napjevu: »Nut mislimo svi mi danas, ko na križu umri za nas«. Tako pjevaju, dok izađu van mjesta a onda prestanu ovo pjevati pa pjevaju razne nabožne pjesme osobito »Pomiluj mene, Bože« i zajednički mole krunicu u zgodnom pučkom napjevu. Kroz ovo se vrijeme dva glavna pjevača odmaraju i okrepljuju. Kada procesija dođe u blizinu novog mjesta, pjevači preuzmu pjevanje »Gospinog plača« a puk odgovara. U primjerku »Gospinog plača«, što ga imaju u Jelsi iz g. 1840., najprije se pozivlju vjernici, da plaču za Isusom ujedno sa Majkom Božjom, a onda počimlje prikaz Muke od izdajstva Judina do suda u Kaifinoj kući. U crkvi sv. Jakova u Pitvama počimlju riječi Isusove Majci Mariji. Zatim se ponovno spominje u Jelsi crkva sv. Ivana, gdje se nastavlja povijest, a onda Ivanove riječi u crkvi Sv. Antuna u Vrisniku a Marije Mandalene u Sv. Marije Mandalene u Svirčima (»Mandalina ne bi lina — Gospu prima na sva krila«) pa Gospine riječi. Glede Svirača ne spominje, da li je crkva ili kapelica. Vjerojatno je prije bila kapelica, jer je sadašnja župna crkva bila preuređena. U knjizi se ponovno spominje Vrisnik, kapelica sv. Apolonije, gdje se proslijeđuje povijest. Povijest slijedi u crkvi Sv. Duha u Vrbanju i u Sv. Roka u Vrboskoj, gdje slijede Gospine riječi izlazeći i idući prama crkvi Sv. Lovre, gdje se pjeva povijest o sv. Ivanu pa povijest i riječi Gospine te povijest i riječi Isusove do riječi »Žeđam«. Slijede riječi Gospine u crkvi sv. Marije u Jelsi pa Isusove i povijest do smrti te riječi Gospine u sv. Lovre u Vrboskoj (»O prislavni križu sveti — Na kom visi Sin propeti«) a riječi Josipa u crkvi sv. Josipa u Svirčima (»Eto Osib Nikodemom sa svom družbom svojom velom«) te povijest o pokopu Isusovu. »Gospin plač« svršava pozivom svim kršćanima, da se kaju za grijehe e da se dođemo sa Isusom i Marijom radovati u raju: (»Vi kršćani Bogu mili, ki ste Gospu sad sdružili, za Isusom potužite te Marijom prosuzite. On nam daje višnju slavu, radovat se s njim u raju, di on s Majkom jest proslavljen po sve vike vikom. Amen«).

Po rasporedu pjevanja o toj knjizi izgledalo bi da se procesija vraća ponovno u isto mjesto ili da se vrti simo-tamo, ali nije tako. Jelšanska se procesija ovako razvija: Sakupljaju se u župnoj crkvi Sv. Fabijana i Sebastijana (»Gospinoj crkvi«) pa idu u župnu crkvu sv. Jakova u Pitve te sv. Antuna u Vrisnik. Ne svraćaju se u kapelicu sv. Apolonije u Vrisniku dočim u Svirčima idu u župnu crkvu sv. Marije Mandalene i u Gospinu kapelicu, jer pokraj nje prolaze u Vrbanj (sada uređuju novi put pa je pitanje, da li će kašnje pohađati ovu kapelicu, iako nije daleko). U Vrbnju pohađaju župnu crkvu Sv. Duha a u Vrboskoj onu Sv. Lovre i Gospinu. Na povratku u Jelsu svrate se usput u Sv. Mihovila (Jelsa) pa se cijela procesija svrsta na obali, gdje ih pričeka sav zdravi narod, koji je bio zapriječen otići u procesiju. Najpotresniji je čas, kada vlč. g. župnik pred cijelim narodom pada na koljena pred nosača Križa, zagrli ga i preuzima Križ, a nosač od iznemoglosti i ganuća pada na tle. U potpunom muku sve poleglo na koljena jedino se čuje podmukli jecaj od prevelikog ganuća, dok pjevači pjevaju: »Ne plačite žene mene neg plačite same sebe«. Tada svi svečano prolaze kroz crkvu Sv. Ivana u župnu, gdje vlč. g. župnik drži prigodno slovo (redovito između 7 i 8 s. ujutro). Pol sata nakon dolaska Križa počimlju crkveni obredi Velikog Petka.

Vlč. g. župnici ne idu u procesiji, jer sa preostalim narodom prisustvuje ne samo polasku i dolasku svojih župljana nego i dolasku i odlasku svih ostalih župa. Ima ipak slučajeva, da župnik ide sa svojim župljanima na cijelu procesiju, što je inače teško radi napornosti Velikog tjedna bilo crkvenim funkcijama bilo ispovijedanjem.

Napjev »Gospinog plača«

Da sam imao sreću prisustvovati procesijama Velikog Petka, bio bih se stavio u koju župnu crkvu spomenutih mjesta i slušajući bilježio naravno i nenamješteno pjevanje pojedinih župa, kada bi ulazili i izlazili iz crkve. Ovo bi bez sumnje bilo najuspjelije za upisivanje napjeva. Sada pak morao sam ići od mjesta do mjesta i moliti gg. župnike da mi pozovu najbolje pjevače »Gospinog plača«, čemu su se oni najpripravnije odazivali. Kako u Svirčima nijesam mogao radi kratkoće vremena saslušati njihove pjevače, jer ih nije bilo kod kuće, to donašam, kako je zabilježio njihov župnik, vlč. Don Dinko Bertapelle.

1. **Vrboska.** Pjevao drvodjelac Prosper Dabroević (3. XI. 1932.).

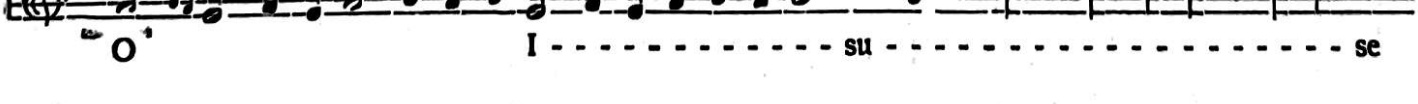

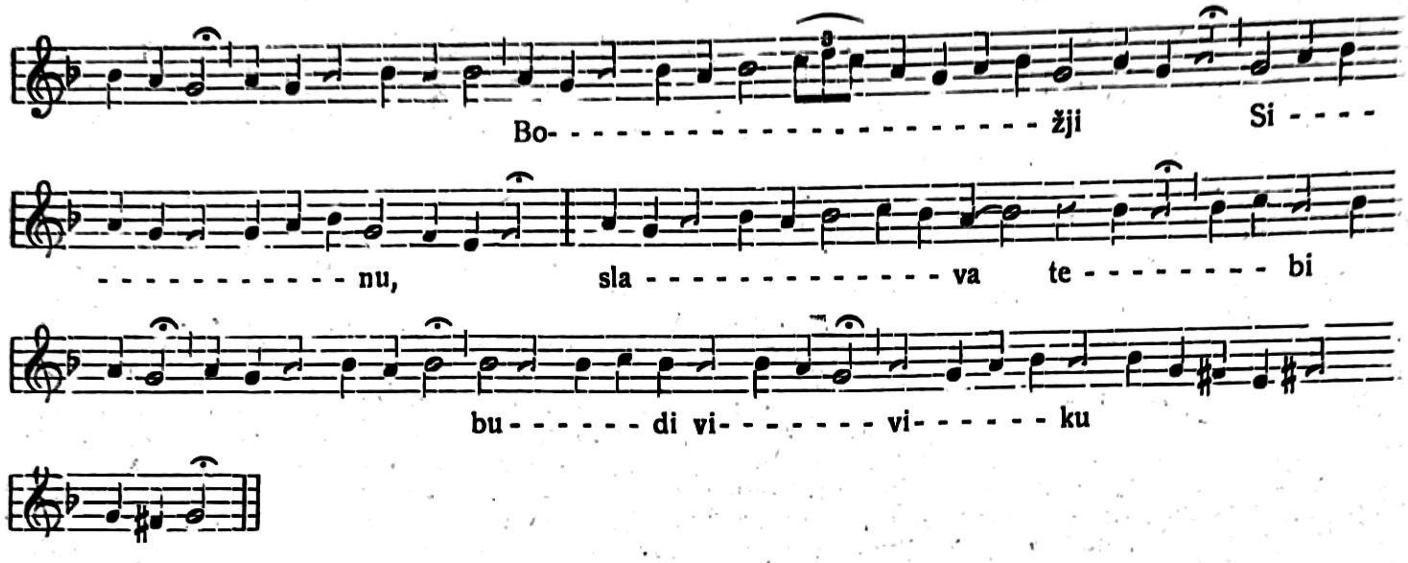

2. V r i s n i k. Pjevali Antun Rubinić i Antun Čivić-Bojanić (6. XI. 1932.).

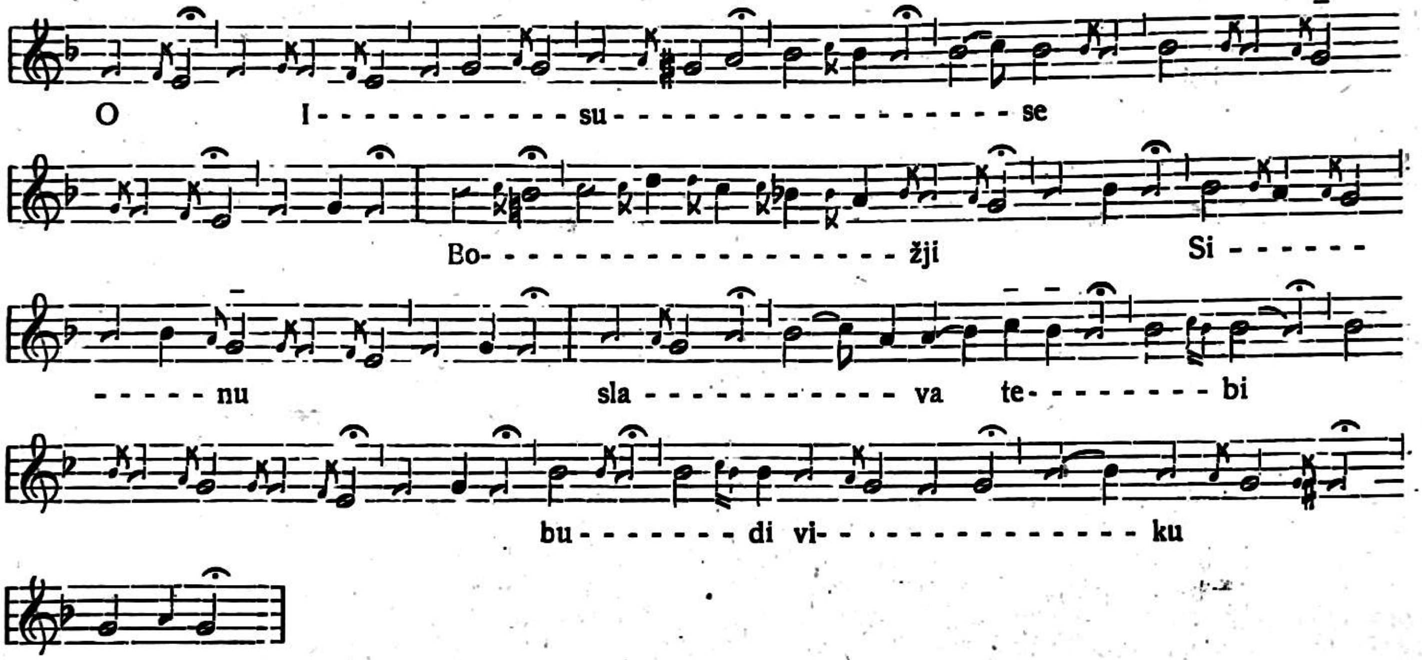

3. P i t v e. Pjevali su Kokić Petar i Barbić Krsto (8. XI. 1932.).

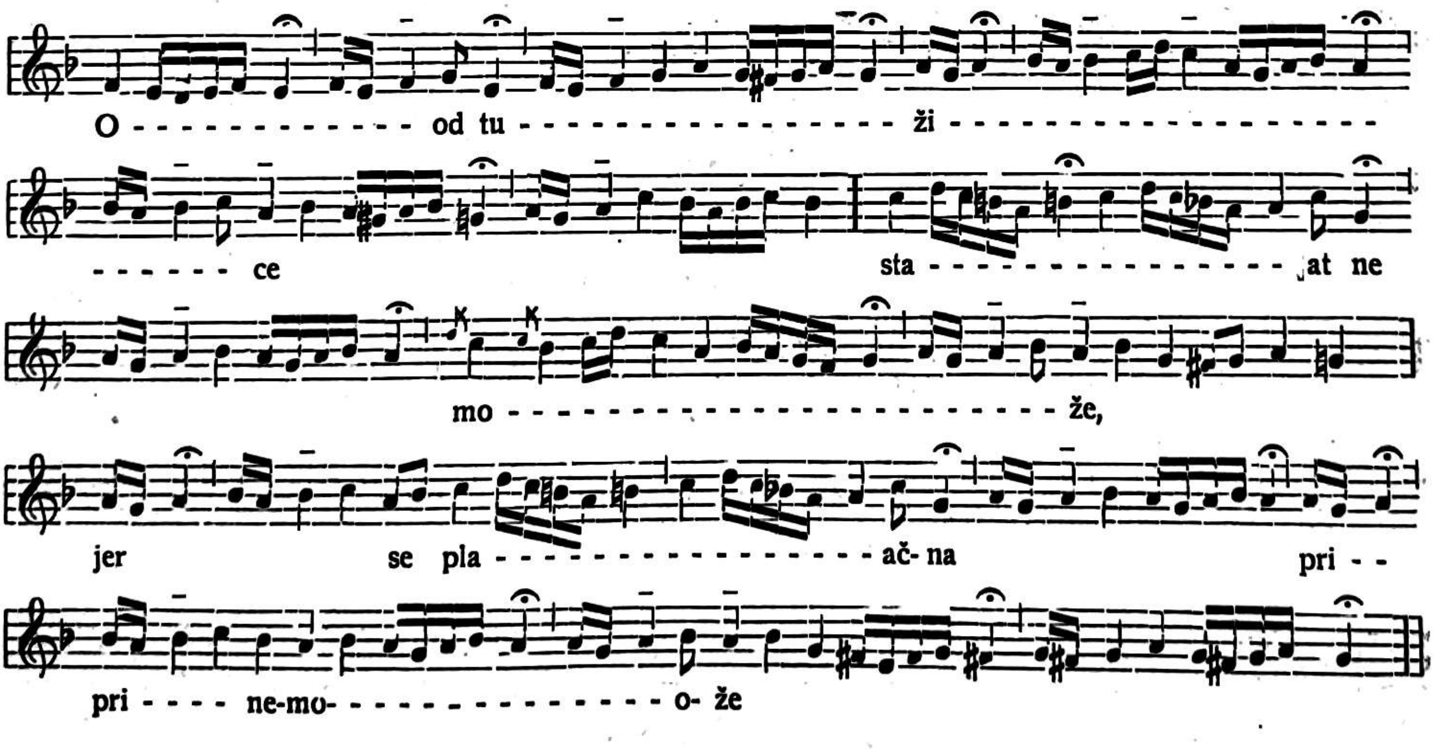

4. Jelsa. Pjevali Ivan Šarjanović, remeta, i Marin Salamnić (8. XI. 1932.).

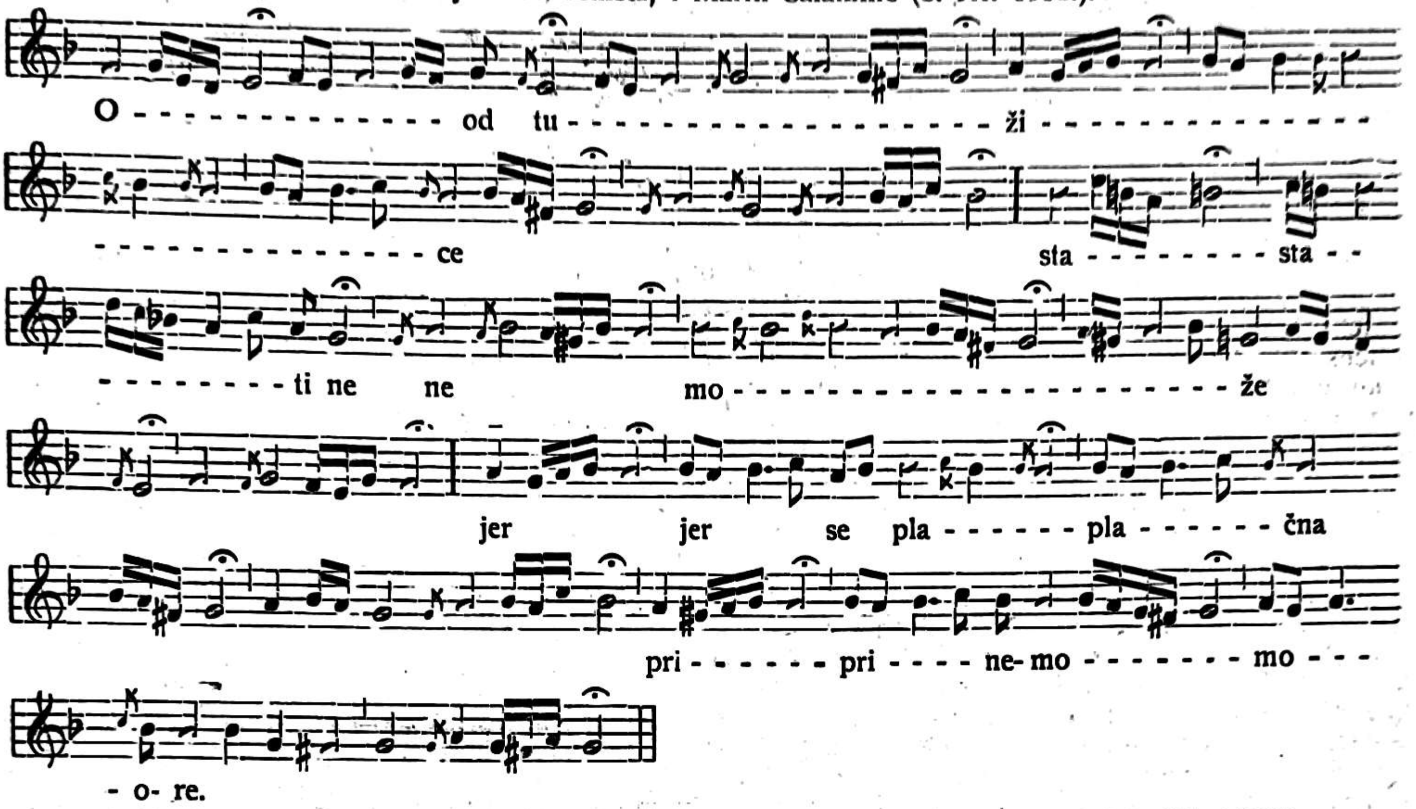

5. Vrbanj. Pjevali Jakov Stipetić p. Marina i Mladenko Stipetić p. Marka (3. XI. 1932.).

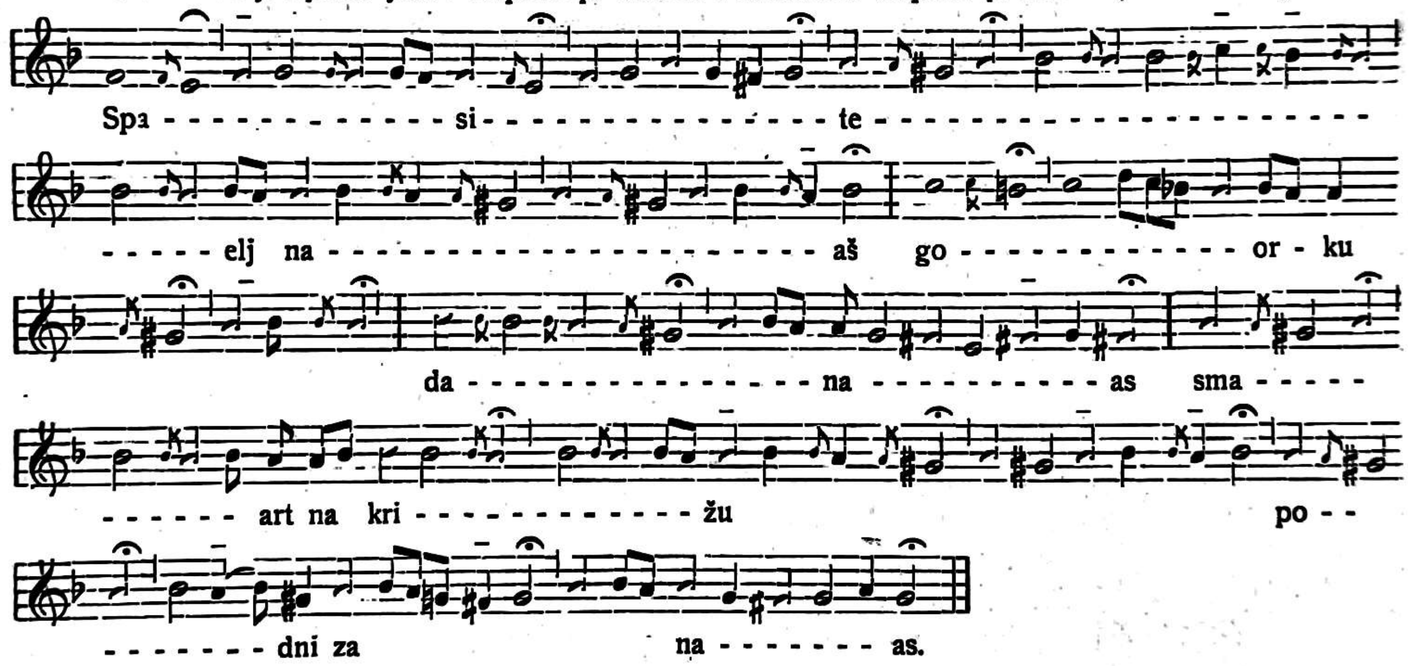

6. Svirče. Upisao Don Dinko Bertapelle, župnik u Svirčima.

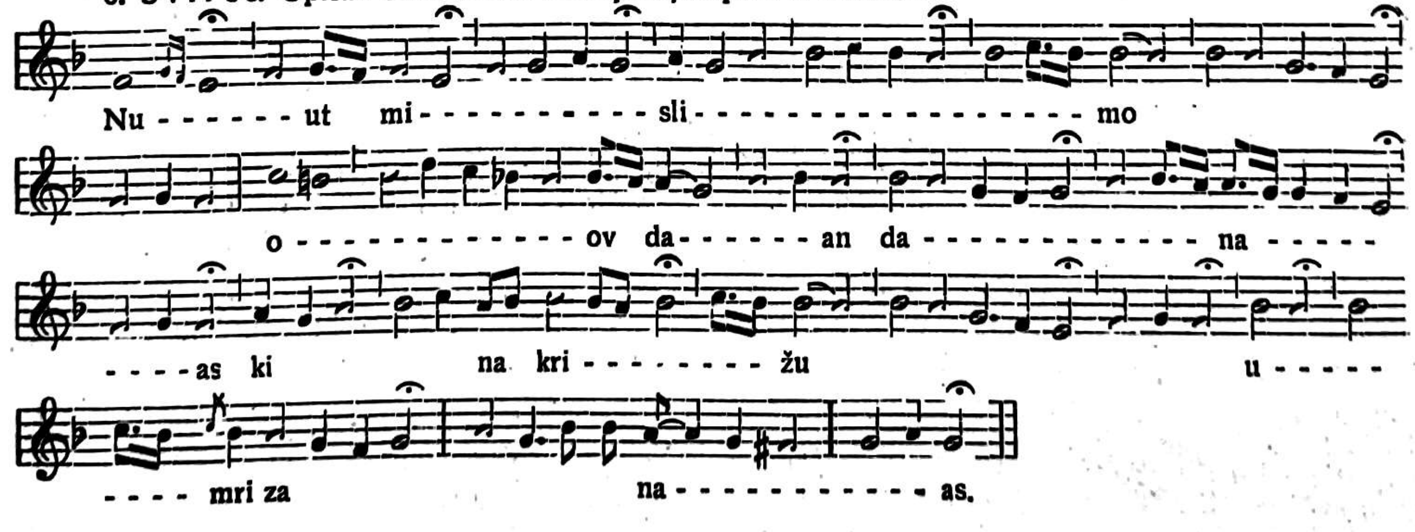

Iz ovih se napjeva opaža, da je posvuda bila jedna te ista melodija i to koralna, melizmatička. Pojedina mjesta imaju različite ukrase ili manje varijacije a i u istim mjestima u ukrasima je razlika između mladih i starih pjevača. Nastaje pitanje: tko je i kada sastavio ovaj napjev? To je nemoguće odgovoriti, jer, kako smo vidjeli, nema ništa pozitivna o postanku samih procesija, da li su se samostalno razvile i poslije ovako povezale ili su sve bile od početka upućene k nekom centrumu, bivšoj njihovoj župnoj matici. U svakom slučaju napjev je samostavio jedan svećenik, koji je bio vješt koralnom pjevanju. Možda ne ćemo pogrešiti, ako rečemo, da je to bio redovnik i to Augustijanac, koji su od davnine gajili koralno pjevanje u svojim samostanima, a tih je na otoku Hvaru bilo više: Jelsa (Gradina — Današnje grobište) — Hvar (Crkva sv. Nikole) — Sv. Nedjelja — Sućuraj. Itd. (Monachi augustiniani — Eremitae S. Augustini).

Sam postanak procesija ne će se valjda nikada pozitivno doznati, jer su Turci, kako smo vidjeli, više puta porušili i popalili crkve i samostane sa njihovim arhivima. Svakako je početak procesija prije poznate nam povijesti, jer se na pr. u pitvanskom »Gospinom plaču« spominju neke crkve, kamo se je polazilo, a njima danas ni spomena nema, jer su od Turaka potpuno porušene, a ne spominje ni današnju župnu crkvu sv. Fabijana i Sebastijana u Jelsi, koja je sagrađena g. 1535.

Još je pitanje: zašto se drže ove procesije dotično koji je povod bio da se je uveo ovaj jedinstveni običaj, kakova nemamo ne samo na ostalom Hvaru pa ni u cijeloj hvarskoj biskupiji nego možda rijetko na svijetu?

Kako smo vidjeli, vjerojatno su neke sadašnje župe bile zaselci Pitava i kašnje samostalne »curatiae«, ovisne o Pitvama, dok nijesu postale samostalne župe. Kako je po cijeloj Dalmaciji običaj da se u Veliki Petak po mjestu vrši procesija sa Svetotajstvom i to najsvečanije kao na Tijelovo, možda su svi ovi zaselci dolazili pod svojim Križem na Veliki Petak u svoju župnu crkvu u Pitve da prisustvuju svečanoj procesiji sa Svetotajstvom i pohode sveti Grob. Kada su pak ti zaselci postali »curatiae« te imali svojeg dušobrižnika, svoju crkvu, svoj Božji Grob i procesiju Velikog Petka sa Svetotajstvom te im nije bilo potreba dolaziti u Pitve, da ipak pohode Božji Grob u svojoj »matici«, glavnoj župnoj crkvi, i odadu priznanje svoje ovisnosti, zaselci su mogli lako svoj pohod isti dan rano ujutro obaviti, kući se povratiti na obrede Velikog Petka u svoju župu a onda pod večer u svojoj »kuraciji« održati svečanu procesiju sa Svetotajstvom. Pošto narod ne ukida tako lako svoje običaje osobito nabožne, nije čudo, da su taj »Pohod svetih Grobova« proslijedili, kada su postali sasvim samostalne župe te na prolasku u Pitve i natrag drugim putem pohodili i nove nastale »kuracije« i kašnje »parokije« sa njihovim Božjim Grobovima.

Zaključak

Kako je narod pobožan i konservativan, to vjerojatno za dugo vremena ne će prestati ove procesije. Pošto se ipak neke stvari mijenjaju malo po malo a osobito napjevi djelomično variraju, ja sam savjetovao preč. Don Vicku Gabeliću, kanoniku, tadašnjem župniku u Jelsi, vlč. Don Baptisti Šeperići, župniku Vrbanja i vlč. Don Josipu Vučetiću, župniku Pitava, mojem vodiću po župama i glavnom informatoru, da pozovu g. Dr. Božidara Širolu za tu prigodu, koji bi fonografski snimio sve te napjeve. Pošto su oni bili pripravni, to sam cijelu stvar organizirao sa g. Dr. Širolom, koji je zbilja slijedeće godine došao i sve fonografski snimio te uzeo i nekoliko fonografskih snimaka. Koliko se moji »popisi« i ostalih prije spomenutih slažu sa fonografskim snimkama, moći će se lako prispodobiti.

O p a s k a: Ova radnjica bila je napisana i poslana »Sv. Ceciliji« pred Božić 1932. malo iza mojeg boravka u Jelsi. Tek 1934. razumio sam, da uredništvo nije uopće primilo. Sreća imao sam još sačuvane napjeve i neke podatke pa sam ponovno, dosta kraće napisao.

Bilješke iz engleskoga muzikalnog života.

(Po „Musical Times".)

Vl. D. — Zagreb.

U članku pod natpisom »Co-ordination (izjednačenje) of Opera« raspravlja pisac koji se krije pod pseudonimom »Attavanti« o l o n d o n s k o j o p e r i. Tri su institucije u Londonu koje redovno gaje operu, a to su Covent Garden, Sadler's Wells i Glyndebourne. Prva daje redovnu opernu »stagione« za vrijeme t. zv. londonske sezone (London Season), tj. u proljetnim mjesecima svibnju i lipnju. Opere se u Covent Gardenu obično davaju u njihovu originalnom jeziku i s pomoću pjevačâ(-icâ) internacionalnog renommée-a. I orkestar je za te predstave svake godine bio nanovo organiziran, ali od nekoliko godina unazad vrši tu funkciju redovno londonska filharmonija. U umjetničkom pogledu Covent Gardenska »stagione« obično nije osobito uspješna, što nije ni čudo, jer je teško u vrlo kratko vrijeme polučiti harmoničku saradnju umjetnikâ skupljenih na brzu ruku sa sviju strana svijeta, koji pored toga ne vole trošiti svoje skupocjeno vrijeme na dugotrajne pokuse. Sasvim je drukčija institucija Sadler's Wells. Operna sezona njezina traje trideset i šest tjedana od jeseni do proljeća, a opere se pjevaju u engleskom jeziku. Prije nego što se iznese na pozornicu, svaka je opera u mnogo pokusâ brižno pripremljena. Orkestar doduše nije tako dobar kao onaj u Covent Gardenu, a i dirigenti se njegovi ne mogu isporediti sa Sir Thomas Beecham-om, no zato su zborovi kud i kamo bolji a i baletu — kojega

u Covent Gardenu zapravo i nema — posvećuje se velika briga. Inscenacija je također dobra, iako se na nju troši samo jedna desetina onoga što se troši u Covent Gardenu. Dakako, pjevači su uopće slabiji, jer tu nema evropskih »starovâ« kako ih okuplja Covent Garden u svojoj kratkoj »stagione«, a preduzeće i ne raspolaže tolikim kapitalom, da bi moglo angažovati gotove pjevače, već mora da sámo sebi odgoji svoj pjevački ensemble.

Glyndebourne je, veli pisac, »the spoilt darling of English Opera« (razmaženo ljubimče engleske opere), pa kao sva razmažena ljubimčad ima i ono svojih »zlih navika« (fads), premda inače u umjetničkom i stilskom pogledu ono svakojako stoji na prvom mjestu. Svaki ton, svaka muzikalna fraza brižno je naučena i iskristalizirana prije nego što se javno reproducira, pa kako se i za inscenaciju ne štede troškovi, moglo bi se s pravom od te institucije očekivati još i više nego što ona daje. Od njenih nedostataka pisac naročito ističe da se u izboru pjevačâ ne provodi uvijek potrebna selekcija i da se vodstvo institucije u glazbenom pogledu suviše priklanja njemačkom »purizmu«. Broj opernih prikazanja u Glyndebourneu vrlo je ograničen. Godine 1938 kao i 1939 prikazano je samo po pet opera, a to su: Figaro, Don Giovanni, Così fan tutte, Macbeth i Don Pasquale.

Prigodom otvorenja svjetske izložbe u New-Yorku izvedene su, pod ravnanjem Sir Adriana Boulta, tri engleske kompozicije napose posvećene američkom narodu (to the People of America). Te kompozicije jesu: Dives and Lazarus (Bogataš i Lazar) od Vaughan Williamsa, Baxova Simfonija br. 7 u A-mollu i Piano Concerto Artura Blissa. Kritika je američke štampe vrlo povoljna, samo je pitanje, koliko je iskrena, jer o takovim se dedikacijama obično sudi drukčijim mjerilom. Tako isto štampa jednodušno hvali (a toj hvali možemo više vjerovati) dirigentsku vještinu Boultovu (Boult je ovoga ljeta sudjelovao i na internacionalnim glazbenim produkcijama u Luzernu). »Mi se nadamo«, kazuje jedan američki list, »da će nas ubuduće Engleska redovno upoznavati s onim što njezini glazbenici rade.«

Hubert Langley izdao je pod natpisom »Doctor Arne« opsežnije djelo o znamenitom engleskom glazbeniku XVIII stoljeća, kojemu je potpuno ime Thomas Augustin Arne. U razvoju engleske glazbe u pomenutom vijeku zaprema on vrlo važno mjesto, ali danas je ime njegovo prilično zaboravljeno, i to u prvom redu zato što se njegove kompozicije gotovo više i ne izvode, a »glazba koja se ne čuje, ne poštiva se«. Samo jedna je kompozicija još i danas vrlo popularna, a to je neslužbena narodna himna engleska »Rule Britannia«, kojoj je on ishitrio melodiju. Svaki je Englez umije pjevati, ali vrlo ih malo znade ime kompozitora njezina. Arne rodio se u Londonu 1710, a umr'o je 1778. Napisao je više opera od kojih su najznatnije: »Comus« (tekst je Miltonov) i »The Judgement of Paris« (Parisov sud), koju auktor osobito hvali. Osim toga je on uglazbio i izvjestan broj Shakespeareovih pjesama i napisao dva oratorija od kojih se jedna, »Judita«, još i danas izvodi.

Iz hrvatske glazbene prošlosti.

Još o Varaždinskom Musikvereinu.

Dr. Ernest Krajanski — Varaždin.

U svom članku o stogodišnjici Varaždinskog Musikvereina (Sv. Cecilija sv. 5. god. 1927.) požalio sam, što se nije sačuvao društveni arkiv i što se do tada nisu pronašli rasporedi društvenih priredaba. Medjutim je duši Varažd. muzeja, neumornom prof. Filiću uspjelo, da pronadje velik dio arkiva i prikupi dosta rasporeda, tako da sada imademo sasvim drugu sliku o društvenoj djelatnosti. Ona je doista zanimljiva i vrijedna objelodanjenja.

*

Rasporedi akademija svjedoče o ozbiljnom nastojanju, da se iznese najbolje što se u ono doba stvaralo i što je društveni ansambl mogao tehnički da svladava. Malo što je u rasporedima bezvrijedno. Mnogo ima društvo da zahvali Musikvereinu u Grazu, s kojim je bilo u živom saobraćaju i čiji mu je direktor Ed. Hysel bio začasnim članom. Iz rasporeda saznajemo i to, da se društvo do svoje organizacije god. 1827. nazivalo »Kunstverein«. U njima upoznajemo i organista i dirigenta Leopolda Ebnera kao svestrana skladatelja. Nalazimo u njima i zaslužnoga društvenog nadučitelja Johanna Gottfrieda Lindenthala kao skladatelja i Antona Kirschhofera kao solista. Ali iz njih uz izljeve ambiciozne državljanske lojalnosti struji i simpatična gradjanska svijest o dužnosti da se pomogne bližnjemu u nevolji.

Evo što se od njih sačuvalo:

Warasdin. Am 30. Jänner 1922. wird im hiesigen Redoutensaale zum Vortheile der am 18. December 1821 durch Feuer verunglückten Bewohner Warasdins eine grosse musikalische Academie gegeben werden. 1. Ouverture aus der Opera Tancred von Rossini. — 2. Arie aus der Opera Othello von Rossini gesungen von Herrn Pollanszky. — 3. Concert für das Pianoforte, von Dusseck, vorgetragen von Marie Ebner. — 4. Terzett aus der Opera Tancred, gesungen von Nannette Tischler, von Staudinger und Pollanszky. — 5. Concert für Flöte von Amon, vorgetr. von H. Preutz. — 6. Canon für vier Tenor von Leopold Ebner, gesungen von den Herren Orissek, Ebner Ladislaus, Staudinger und Pollanszky. — 7. Grosse Polonaise für acht Hände auf zwey

Forte Piano, von Leopold Ebner, vorgetr. von Marie von Strechko, Eduard von Kukulyevich, Marie und Leopold Ebner. — 8. Duetto von F. Weiss, gesungen von Marie Ebner und Pollanszky. — 9. Variationen für Csakan, vorgetr. von Herrn Preutz. — 10. Concert für Fagott, verfasst und vorgetragen von Herrn Handel. — 11. Jäger-Chor aus der Oper Der Freyschütz von Weber, Kapellmeister bey Sr. Maj. dem Könige von Preussen. — Der Kunstverein an Alle, in denen ein Herz für die Leiden unglücklicher Menschen schlägt: Das Verhängniss wollte, dass den mit vieljährigem Schweisse errungenen Wohlstand des Feuers Kraft wieder verschlinge. Den 18. December v. J. war der schaudererregende Tag, an dem bey einem heftig rasenden Westwinde nach Mittag halb 1 Uhr in der nördlichen Vorstadt Feuer ausbrach. Kläglich tönten die Feuerglocken von den Thürmen herab, kläglich war das Jammern der herbeyströmenden Menge beym Anblicke der hoch auflodernden Flamme. — Durch den heftigen Wind getrieben, wälzte sich mit reissender Schnelligkeit von einem Ecke der Gasse zum Anderen verheerend der Brand. — Asche war in weniger als einer Stunde der Erwerb von neun Häusern; — da winkte der ewige Vater der tiefgebeugten Kinder sich erbarmend, und siehe — das Feuermeer löschte der Mitbrüder Liebe aus. — Aber leergebrannt zeigen sich Häuser, und mit Frucht gefüllte Scheuern. — Unsere armen Brüder verloren Vermögen, Obdach und Nahrung. — Ihre Stimme ruft nach Hilfe! Brüder! — So ruft das gepresste Herz, Titel und Rang vergessend, aus innigster Fülle. Hier stehen wir nun an der Stelle, wo die Wohlthaten bürgerlicher Gesellschaft im Gemeinsinn glänzen sollen. — Menschenfreunde! Vergesset Eure leidenden Brüder nicht. — Lasset Euer Wohlthun nicht an Zeit und Ort gebunden seyn! Seyd barmherzig, so werdet Ihr wieder Barmherzigkeit finden! Helfet, damit Euch auch wieder im Unglück geholfen werde!! — Für die Wahl der Stücke und deren präcisen Vortrag ist gesorgt worden. Das Orchester wird durch die gefällige Mitwirkung der P. T. auswärtigen, und hiesigen Herren Dilettanten vollständig besetzt. Die Leitung desselben hat Herr Leopold Ebner übernommen.

Gesellschafts-Akademie 14. März 1828. — 1. Ouverture für das ganze Orchester von Umlauf. — 2. Aria für Sopran mit Obligater Violin, und Begleitung des ganzen Orchesters, von Rossini. — 3. Variationen für die Flöte mit Orchester-Begleitung, von Scholl. — 4. Quartetto für Piano-Forte, Flöte, Viola und Violoncello, von Tobias Haslinger. — 5. Adagio und Rondeau für Violin principal, mit ganzer Orchester-Begleitung von Rode. — 6. Aria für Tenor mit Begleitung des ganzen Orchester von Pavesi, instrumentiert von Herrn Leopold Ebner. — 7. Grosse Symphonie für das ganze Orchester, von Fesca.

Gesellschafts-Akademie 29. July 1828. — 1. Ouverture aus der Oper Lodoiska von Cherubini, für das ganze Orchester. — 2. Recitativ und Aria für Sopran mit Begleitung des Piano-Forte, aus der Oper Marie, von Kreutzer. — 3. Caprice, Variations und Polonaise für das Piano Forte mit Begleitung einer Violine von Leidersdorf. — 4. Rondo für den Sopran, mit ganzer Orchester-Begleitung aus der Oper La Clemenza di Tito, von Mozart. — 5. Ouverture aus der Oper Don Giovanni von Mozart, für das ganze Orchester. — 6. Vocal-Quartet für 4 Männer-Stimmen. — 7. Erster Satz aus dem Concert in D mol von Rode für Violino principale mit Begleitung des ganzen Orchesters. — 8. Feyerlicher Marsch mit Chor aus Kotzebues Ruinen von Athen, von L. von Beethoven, für das ganze Orchester.

Mit obrigkeitlicher Bewilligung wird Montag am 11. Hornung 1828 als am Vorabend des 61. Geburtstages Sr. Majestät unseres allergnädigsten Kaisers und Königs zur Feier dieses glorreichen Festes von dem hiesigen Musikverein vereint mit einer Theater-Dillettanten-Gesellschaft eine öffentliche musikalisch-theatralische Abendunterhaltung bey Wachsbeleuchtung im hiesigen Redouten-Saale gegeben werden. Vorkommende Stücke: 1. Ouverture aus der Oper »Die weisse Frau« für das ganze Orchester von A. Boildieu. (Hierauf wird vor dem transparent beleuchteten Bildnisse Seiner Majestät unseres allgeliebten Landesvaters ein von Professor Suppantschitz gedichteter Prolog deklamiert; dann wird der Hymnus »Gott erhalte Franz den Kaiser« von Zöglingen der hiesigen Musikschule als Vocal-Quartet, mit Chor und Orchester-Begleitung abgesungen). — 2. Ouverture aus der Oper »Gulistan« für da ganze Orchester mit Feldmusik-Besetzung von Dalairac. — Dann folgt: Die Erwartung. Ein ländliches Gemälde in einem Aufzuge von I. I. Pluth. — 3. Scena et Aria für Sopran und Violino obligato mit ganzer Orchester-Begleitung von Ferd Paer, gesungen von einem Zöglinge. — 4. Concerto in E mol für Violine Principale mit ganzer Orchester-Begleitung von Rode. — 5. Arie für Tenor mit Begleitung des ganzen Orchesters aus der Oper »Die Zauberflöte« von W. A. Mozart. — 6. Grosser Marsch und Chor aus der Oper »Titus der Gütige« von W. A. Mozart.

Gesellschafts-Akademie 6. November 1828. — 1. Ouverture aus der Oper »Semiramis« für das ganze Orchester, von Girovetz. — 2. Arie für Tenor mit Orchester-Begleitung, von Paccini. — 3. Concertino für Violine, Flauto und Clarinetto principale mit Orchester-Begleitung von Krommer. — 4. Arie für Bass mit Orchester-Begleitung von Maurer. — 5. Ouverture für das ganze Orchester, von Friedrich Schneider. — 6. Quintetto für Piano Forte, 2 Violinen, Viola und Violoncello, von Leidersdorf. — 7. Jäger-Chor für 6 Männerstimmen mit Harmonie-Begleitung, von Conrad Kreutzer.

Gesellschafts-Akademie 20 Jänner 1829. — 1. Erster Satz aus der C dur Symphonie No 1. von Beethoven. — 2. Romanze für Sopran, mit ganzer Orchester-Begleitung aus der Oper »Jeanot und Collin« von Isouard. — 3. Introduction und Concert Variationen für das Piano Forte mit Quartett-Begleitung, von Hieron. Payer. — 4. Variationen für Clarinett principale mit Orchester-Begleitung, von Müller. — 5. Andante aus obiger Symphonie von Beethoven. — 6. Introduction und Variationen für Pianoforte mit Violin-Begleitung, von Leopoldine Blahetka. — 7.

Polonaise für die Klappentrompete mit Orchester-Begleitung, von Küffner. — 8. Zank-Duett für 2 Sopran mit Begleitung des Pianoforte aus der Oper »Maurer und Schlosser« von Auber.

Mit obrigkeitl. Bewilligung wird Mittwoch d. 11. Februar 1829. zur Feyer des glorreichen Geburtsfestes allerhöchst Seiner Majestät unseres allgeliebten Landesvaters Franz des Ersten ein öffentliches musikalisches Konzert zu geben die Ehre haben. 1. Ouverture aus der Oper »Massaniela« von Caraffa. — 2. Duetto für 2 Sopran mit Orchester Begleitung aus der Oper Der Freyschütz, von Carl Maria Weber. — 3. Doppel-Rondo für 2 Violinenn concertando mit Orchester Begleitung von E. Jansa. — 4. Quartett für 2 Sopran, Tenor und Bass mit Begleitung des Orchesters, aus der Oper Don Juan, von Mozart. — 5. Andante und Rondo für das Waldhorn, mit Orchester Begleitung von Kugelmann. — 6. Duett für Sopran und Tenor mit Orchester Begleitung aus der Oper Die weisse Frau von Boieldieu. — 7. Introduction und Variationen für Flöte principal mit Orchester Begleitung, von Pfeifer. — 8. Phantasie in Form eines Walzers für das ganze Orchester, von Wassermann.

Nadučitelj i glazbenik Johann Gotfried Lindenthal.

Gesellschafts-Akademie 19. April 1828. — 1. Ouverture aus der Oper »Le Colporteur« (Der Hausirer) für das Orchester von Onslov. — 2. Duett für Sopran und Tenor mit Orchester Begleitung aus der Oper »Das unterbrochene Opferfest« von Winter. — 3. Rondo für das Pianoforte mit Quartet-Begleitung von Henry Herz. — 4. Cavatina für Alt und Orchester-Begleitung aus der Oper »Tankred« von Rossini. — 5. Concerto a quatro mani für das Pianoforte mit Orchester-Begleitung von Carl Czerny. — 6. Duetto für 2 Sopran mit Orchester-Begleitung aus der Oper »Der Schatzgräber« von Mehul. — 7. Trio für Pianoforte, Violino und Violoncello concertando von Mayseder. — 8. Aria für Bass mit Orchester-Begleitung aus der Oper »Der Augenarzt« von Girovetz.

Gesellschafts-Akademie 12. Juni 1829. — 1. Grosse Synphonie No. 2 in D dur von Beethoven. — 2. Aria für Bass mit Orchester Begleitung aus der Oper »Die diebische Elster« von Rossini. — 3. Grosse Polonaise für die Flöte principale mit Orchester von Scholl. — 4. Scherzo aus obiger Synphonie. — 5. Larghetto aus obiger Synphonie. — 6. Cavatina für Tenor mit Orchester aus der Oper »Hermione« von Rossini. — 7. Finale aus obiger Synphonie.

Gesellschafts-Akademie 6. XII. 1829. — 1. Erster Satz aus der G mol Synphonie von W. A. Mozart. — 2. Aria für den Sopran mit Orchester Begleitung von Dalayrac. — 3. Variationen für die Klappen-Trompete mit Orchester-Begleitung über eine Thema aus der Oper »Joseph und seine Brüder« von Mehul, instrumentiert von Herrn Handl. — 4. Andante aus obiger Synphonie. — 5. Menuetto aus obiger Synphonie. — 6. Komische Arie für Tenor mit Orchester-Begleitung von Herrn Leopold Ebner. — 7. Adagio für Violino principale mit Streich-Quartet-Begleitung von Herrn Lindenthal. — 8. Finale aus der obigen Synphonie.

Mit obrigkeitlicher Bewilligung wird Mittwoch am 6. I. 1830. der hiesige Musikverein zur Unterstützung der dürftigeren Hausarmen dieser königlichen Freystadt im Redouten-Saale ein öffentliches Instrumental- und Vocal-Concert zu geben die Ehre haben. Vorkommende Stücke: 1. Ouverture für das Orchester zu der Oper »Das Pilgerhaus« von Auber. — 2. Terzetto für 3 Sopran mit Orchester-Begleitung aus der Oper »Die Zauberflöte« von W. A. Mozart. — 3. Romanze, aus der Oper »Die weisse Frau« von Boieldieu. — 4. Adagio und Polonaise für das Pianoforte mit Orchester-Begleitung von Herrn Leopold Ebner. — 5. Ouverture für das Orchester, zur Oper »Othello«, von Rossini. — 6. Bravour-Arie für den Sopran mit Orchester Begleitung von Mercadante. — 7. Cavatine aus der Oper »Semiramide« von Rossini, gespielt auf der Klappentrompete mit Harmonie-Begleitung. — 8. Barcarolla (Schifferchor) aus der Oper »Verfolgung und Edelmuth« oder die Stumme von Portici, von Auber. — Die Nummer 3 und 7 auf dem chromatischen Waldhorn und auf der Klappentrompete werden aus Güte des Herrn Tiefenthal, Kapellmeister des löbl. k. k. 9. Jäger-Bataillons, ebenso wird zwischen den Abtheilungen das Lied von der Glocke, von Friedrich Schiller gesprochen, durch Herrn Schwelle.

Mit obrigkeitl. Bewilligung wird von dem hiesigen Musikverein Sonntags am 23. May 1830 im Redouten-Saale zur Unterstützung der in diesem Frühjahre durch die verheerende Ueberschwemmung in den Umgebungen Wiens Verunglückten Ein grosses Instrumental- und Vocal-Concert gegeben werden. Vorkommende Stücke: 1. Ouverture zur Oper »Moses in Aegypten«, von Rossini. — 2. Arie für Tenor mit Orchester-Begleitung von Donizetti. — 3. Adagio e Rondo brillante für das Pianoforte mit Begleitung des Orchesters, von Assmeyer. — 4. Ter-

zetto für 2 Sopran und Bass mit Orchester-Begleitung von Nicolo. — 5. Ouverture zur Oper »Die Vestalin«, von Spontini. — 6. Arie für Sopran mit Orchester-Begleitung aus der Oper »Der Freyschütze« von C. M. von Weber. — 7. Concert-Variationen für Violino Principale und Orchester-Begleitung von Schlosser. — 8. Hymne an die Wohlthätigkeit. Ein Vocal-Quartett für 4 Männer mit Begleitung des Pianoforte von Eisenhöfer. — Gebet, — so wird Euch gegeben werden! Diese rein-apostolische Lehre, deren Wahrheit sich in der Brust jedes wohlthätig-gesinnten Menschen durch ein lohnendes eigenes Bewusstsein stets bewährt, wird bey diesem Anlasse den an Menschenelend von je her so menschenfreundlich theilnehmenden edlen Bewohnern Warasdins und der Umgegend mit dem achtungsvollen Beyfügen an das Herz gelegt, dass Seiner Majestät unser allergnädigster Kaiser und König in Beherzigung dieses, in allen öffentlichen, inländischen und auswärtigen Blättern so vielfältig besprochenen wahrhaft namenlosen Unglückes, jede — auch die kleinste diesen Verunglückten gewidmete Gabe mit wahrhaft väterlichem Auge ansehen, und allerhuldreichst würdigen.

Gesellschafts-Akademie 18 April 1830. — 1. Erster Satz aus der grossen Synphonie in B dur Nro. 22, für das ganze Orchester, von Jos. Haydn. — 2. Arie für Sopran aus der Oper die Junggesellen-Wirtschaft mit Orchester-Begleitung von A. Girowetz. — 3. Arie aus der Oper Semiramis für die Klappentrompete mit Harmonie-Begleitung. — 4. Menuette und Trio aus des Synphonie Nro 22 von Haydn. — 5. Adagio aus der grossen Synphonie Nro. 22 von Haydn. — 6. Terzett für Sopran, Tenor und Bass mit Orchester Begleitung von Cherubini. — 7. Quartett für Clarinette, Violin, Viola und Violoncello von Vogel. — 8. Finale aus der grossen Synphonie Nro. 22 von Haydn.

Musikalische Academie 9. Juny 1834. — 1. Ouverture aus der Oper: Johann von Paris, von Boildieu. — 2. Polonaise von L. Jansa. — 3. Arie aus der Oper: Agnesse, von Paer. — 4. Polonaise von Mayseder. — 5. Ouverture aus der Oper: Der Bauer als Millionär. — 6. Variationen über ein ungarisches Thema, von Pechazek. — Herr Anton Kirschhofer, Solospieler und zweyter Orchester-Director des Agramer Musikvereines, wird aus besonderer Gefälligkeit mitwirken. Herr Hendl, ausgetretener Zögling des Prager Musik-Conservatoriums und dermaliger Oberlehrer des hiesigen Musikvereins wird die Ehre haben zwey Solo-Parthien auszuführen.

*

Zanimljive su i učeničke produkcije. Svjedoče o ozbiljnom radu. Medju učenicima nalazimo i Ivana Köcka (vidi Sv. C. sv. 2 o. g.), koji je ovdje očito primao prvu muzičku poduku. Taj svestrano nadareni dječak nastupio je kao altista, violinista i violončelista.

Evo sadržaja sačuvanih rasporeda:

Prüfungskonzert der Zöglinge des hiesigen Musikvereins, 5. April 1831. — 1. Grosse Sinphonie in C Dur von W. A. Mozart. Erster Satz. Vorgetragen von sämmtlichen Zöglingen der Instrumental-Schulen. — 2. Duetto für Sopran und Alt mit Orchester-Begleitung aus der Oper: Tancred von Rossini. Vorgetragen von Fanny Kuster und Joh. Köck. — 3. Terzetto für Guitarre, Flöte und Viola, von Küffner. Vorgetragen von Rosalia Fürbeck, Franz Wormastini und Rudolph Hausner. — 4. Andante aus obiger Sinphonie. — 5. Menuetto und Trio aus derselben Sinphonie. — 6. Aria für Sopran mit Orchester-Begleitung aus der Oper: Die diebische Elster, von Rossini, vorgetragen von Clementine Thomekovich. — 7. Variationen für die Violine mit Quartet-Begleitung, von Jansa. Vorgetragen von Friedrich Nonner. — 8. Finale aus obiger Sinphonie.

Prüfungskonzert, 28. August 1832. — Synphonie von Mozart für das Orchester, vorgetragen von sämmtlichen Zöglingen. — 2. Rondo für die Violine mit Begleitung des Orchesters, von L. Jansa, vorgetragen von Johann Köck. — 3. Polonaise für Sopran Solo mit Begleitung des Orchesters, von Dalayrac; vorgetr. von Karoline Tomasi. — 4. Terzetto für Flöte, Guitarre und Viola, von A. Diabelli, vorgetr. von Friedrich, Albert und Mathilde Nonner. — 5. Adagio und Finale aus obiger Synphonie. — 6. Adagio für das Violoncello mit Orchester-Begleitung, von Ig. Pleyl, vorgetr. von Johann Köck. — 7. Quartetto für 4 Singstimmen aus der Oper Ioconde von Isouard mit Orcherster-Begleitung, vorgetr. von Rosalie Fürböck, Mathilde Nonner, Friederike Glocke und C. Dankh. — 8. Concertino für die Violine mit Orchester-Begleitung, von Schuppanzigh, vorgetr. von Friedrich Nonner.

Prüfung der Zöglinge des hiesigen Musikvereines, 9. VII. 1833. 1. Die Anfänger im Gesang, Guitarre und Violin. — 2. Zwey Chöre von den geübten Anfängern vorgetragen. — 3. Eine vierstimmige Litaney, vorgetr. von Friedericke Glocke, Mathilde Nonner, Rosalie Fürböck, Caroline Tomasi, Amalie Zorn, Therese Szekovanich, Aloys Eker, Carl Nebrich und Julius Glocke. — 4. Ein Offertorium für Sopran-Solo, vorgetr. von Amalie Zorn. — 5. Duett für Sopran und Alt, vorgetr. von Friedericke Glocke und Mathilde Nonner. — 6. Arie für Sopran, gesungen von Caroline Tomasi, zu welcher Carl Nebrich und Julius Glocke die Viola-Parthien vortragen werden. — 7. Fantasie für Guitarre, vorgetr. von Mathilde Nonner. — 8. Potpurie für Guitarre, dann Romanze für Gesang und Guitarre, vorgetr. von Rosalie Fürböck. — 9. Die geübteren Violinspieler werden eine Synphonie vortragen. — 10. Ein Sextett von Mayseder, bey welchem Johann Köck das obligate Violoncello, und Carl Nebrich die Viola spielen werden.

*

U arkivu je sačuvan čitav materijal dolje navedenih skladbi. Velikim dijelom su to lijepo sačuvani prvotisci, a prepisi potječu najvećma iz god. 1828. do 1830. Ako smijemo suditi po pronadjenim dionicama, sve su se skladbe izvodile u izvornom sastavu, u koliko nisu preradjene

za »harmoniju«. Dionice I. violine nalaze se u dva primjerka. Prema sačuvanom broju dionica za zbor bio je on dosta malobrojan. Skladbe navodim onako, kako su nazvane na naslovnim listima:

Ouverture aus der Oper Eduardo u. Christina von Rossini. — Cavatina a. d. Oper L'ajo nell' Imbarazzo v. Gaetano Donizetti. — Cavatina von Mercadante mit Begleitung des Pianoforte für das ganze Orchester übersetzt von Leopold Ebner. — Duett a. d. Oper Jeanot und Colin für Tenor und Bass del Sigr. Nicolo Isouard. — Scena di Paer. — Die weisse Frau v. Boildieu für 9-stimmige Harmonie mit Begleitung 2 Trompetten eingerichtet von Wenzel Sedlak fürstl. Johann Lichtensteinischen Kapellmeister. — Ouverture a grand Orchestre de l'Opera Faust comp. par Louis Spohr. — Cherubini: Wasserträger, Ouverture. — E. Lindpaintner: Ouverture op. 70. — La Donna del Lago, seconda parte di G. Rossini. — Beethoven: Sinfonia op. 21. — Sinfonia D-dur von Mozart. — Graf Ory. Aria con Coro del Sigr. Gioachino Rossini. — Choro von H. Weber aus Berlin (!). — Terzetto a. d. Oper: Die Belagerung von Corinth v. Rossini. — Terzetto aus Donna Caritea von Mercadante. — Quartetto von Paer. — Ouverture Jeanot et Colin, Arie für Sopran aus Jeanot et Colin von Nicolo Isouard. — Humml: Ouverture Helena und Paris. — Auber: Arie aus der Oper: Verfolgung und Edelmuth. — Mozart: Arie aus La Clemenza di Tito. — Duett aus Don Magnifico. — Pleyel Concerto. — Ouverture Othello für 8-stimmige Harmonie. — Sopran-Arie aus La gazza ladra von G. Rossini. — Gyrowetz: Arie a. d. Oper »Die Junggesellenwirtschaft«. — Hymne aus Die Belagerung von Corinth von Rossini. — Vincenzo Righini: Recitativ und Rondo. — Chor aus der Oper Graf von Ory. — Feyerlicher Marsch und Chor aus Kotzebues Ruinen von Athen von L. v. Beethoven. — II. Finale a. d. Oper »Die Belagerung von Corinth«. — Boildieu: Duett aus der Oper »Die weisse Frau«. — Ouverture zur Oper: Der Bauer als Millionär. — Quartett aus der Oper: Maurer und Schlosser. — Arie aus »Tage der Gefahr« von Cherubini. — Terzett u. Duett aus: La clemenza di Tito. — Ouverture: La Cenerensola (Aschenbrödel) für Harmonie eingerichtet von Joh. Reischil. — Auber: Der Schwur oder Die Falschmünzer 12-stimmig arrangiert von Reischil. — Ouverture Ferdinand Cortez von Spontini. — Tenor Aria aus Torwaldo und Dorliska von Rossini. — Ouverture a. d. Oper »Graf von Lanosse« v. Giuseppe Nicolini. — Ouverture a. d. Oper Johann v. Paris v. Boildieu. — Ouverture a. d. Oper Superbia e vanita v. Paolini. — Concerto v. Panolini für die Installation des Obergespans von Szegedi am 26. Juli 1826 componiert. — I. Concert pour le Cor par Henry Gugel. — Cavatina dell' Opera Herma di Vergy. — Ouverture und Arie aus Tancred v. Rossini. — Duetto per il Soprano e Basso di Paer. — Cavatina a. d. Oper Olimpia von Couti. — Die Gefangene, eine komische Oper in 1 Aufzuge aus dem franz. von Cherubini. — Marcia e Adagio dal Sigf. Triebensee. — Die Belagerung von Corinth (I. Theil) von Rossini. — Ouverture Das Pilgerhaus von Auber. — Ouverture Fra Diavolo von Auber. — Introduzione dell 2. X do atto dell' Opera Elisa e Claudio del Mercadante (musica militare tradotta dal Panolini, Primario del Regimente d'Infanteria No 53.) — Opera Moses in Egypten 1. Theil von Rossini, für die vollständige Harmonie eingerichtet von W. Sedlak, Capellmeister. — Sinfonia aus Ballo Castore e Polluce für Harmonie v. G. Rossini. — Turco in Italia von Rossini für Harmonie eingerichtet von Wenzel Sedlak, fürstl. Liechtensteinischer Kapellmeister. — Sinphonie von Ferdinand Ries. — Grande Sinfonie op. 45 v. W. A. Mozart. — F. Lindpaintner: Ouverture a grand Orchestre. — G. Spontini: Ouverture La Vestale. — Meeres Stille und glückliche Fahrt von L. van Beethoven. — Cherubini: Ouverture de Lodoiska. — Ouverture Die Ruinen von Athen von L. van Beethoven.

*

Konačno još jedan cirkular iz god. 1839., koji osvjetljuje materijalno stanje društva u onoj godini. Cirkular glasi:

Der hiesige Musik-Verein zählte so viele Freunde unter dem gebildeten Publicum — so viele, die noch im unserer Mitte weilen, haben ihm Theilnahme, Sorgfalt, Unterstützung geweihet. — Es wäre daher überflüssig, selbst vielleicht unbescheiden, zu einem so gebildeten Publicum um den Einfluss der Musik auf die Rechnung und Veredlung der geselligen Freude, ja auf die Veredlung und Erhöhung des Geistes selbst, so wie auch davon zu sprechen wie viel, und wie sehr ein geregelter Musik-Verein auf die Vermehrung und Ausbreitung musikalischen Genusses, musikalischer Fähigkeiten und Kenntnisse, wirkt.

Alle Freunde und Beförderer dieses Vereins werden daher von wehmütigen, ja schmerzlichen Empfindungen durchdrungen sein, wenn sie vernehmen, dass diese so hoffnungsvolle, dem ganzen Publicum zur Zierde gereichende Anstalt, nun in naher Gefahr steht, wo nicht ganz aufgelösst, doch auf ihren früheren beschränkten Stand zurück gesetzt zu werden.

Nur durch ununterbrochene nie ermattende Erhaltungssorgen ihrer Freunde, und durch — diese Erhaltung bezwekende Spenden — kann diese Anstalt, da sie keine andere Unterhalts-Mittel hat, anfrecht gehalten und fortgeführt werden.

Der mit dem Vertrauen der edlen Mitglieder beehrte Ausschuss glaubt in seinem mit Ausgang des Jahres 1839 gedruckten Ausweis dargethan zu haben, dass er mit möglichster Sparsamkeit, zu dem schönen Zwecke auch die zweckmässigten Mittel zu erforschen und nach Möglichkeit ins Werk zu setzen, bemüht war. Eines der nothwendigsten Mittel zu ihrem Fortbestand, und zu ihrer Vervollkommnung ist die Aufnahme und Dotirung eines geprüften Lehrers in der Eigenschaft eines Kapellmeisters, dessen vorzüglichste Pflicht dahin geht, die nothwendigen unausgesetzten Uibungen mit den Mitgliedern der Kappele vorzunehmen damit jedes Musikstück ehe es zur öffentlichen Aufführung gebracht, gehörig und vollständig eingeübt, damit Zahrtheit, Präcision, Vortrag und alles das, was der Kenner mit Recht von Künstlern fordert,

möglichst erzweckt, die Zöglinge aber dahin ausgebildet werden dass einst die Plätze der gegenwärtigen Kappelenmitglieder von ihnen eingenohmen werden mögen.

Zu allen zweckmässigen Leistungen zur Ausbildung musikalischer Talente u. s. w. und um die gegenwärtig schwach bestellte Kappele in den Stand zu setzen, dass sie nicht anderen, in viel kleineren Städten Bestehenden, nachstehe, ist ein bedeutender Kosten Aufwand in folgendem nothwendig.

Obschon der Primär mit einem sehr geringen jährlichen Gehalt von fünfundzwanzig Gulden Conv. Münze versehen ist, so werden doch für eine jährliche Besoldung des

Kappelmeister erfordert	260 f. —
für Kappelmitglieder	211 „ —
„ den Cursor	48 „ —
„ das Uibungs Locale	30 „ —
„ Beleuchtung	10 „ —
„ Beyschaffung der Musikalien und Instrumente dann Ausbesserung derselben ohngefähr	50 „ —
Zusammen	609 f. —

Der jährliche Bedarf an Brennholz wird hier nicht in Anschlag genohmen, da dieses nebst so Manchem Andern durch die Gnade Sr. Excellenz des H. Grafen Georg Erdödy von Monyorokerők etc. etc. als des gütigsten Schutzherrn dieses Vereins demselben zukommt.

Um diese Auslagen möglichst zu decken, und dem durch spärliche Spenden fühlbar gewordenen Mangel zu begegnen und zugleich dafür sorgen zu können, dass die Kappele nebst allen oben benannten Leistungen, ihren Verrichtungen bey den öffentlichen Gottesdiensten, bey Ausrücken des Bürger Corps — und zum allgemeinen Vergnügen an Belustigungsorten (damit nicht in Ermangelung einer Kappelenmusik anderwärtige Mithlinge herbey gezogen werden müssten) vollkommen obliegen können, und somit ein geregelter Vortbestand, und eine allmählig fortschreitende Verfolkommung dieser Anstalt erziehlt werde, wird die Nothwendigkeit einleuchtend, dass die edlen Freunde und Gönner des Musik-Vereins, durch Rat und That, durch Sorgfalt, Empfehlung, Unterstützung u. s. w. die Mittel — jetzt so unzulänglich! zu dem schönen geliebten Ziele herbeyzuschaffen; jene aber aus ihnen welche auch zu jährlichen Beyträgen sich schriftlich gütigst verpflichteten, diese dem Vereine baldmöglichst zufliessen lassen.

Möge dieser Aufruf aus den Herzen (so glaubt der Ausschuss des Vereines) aller Freunde und Verehrer der Musik gesprochen, auch schönen und vollen Anklang in den Herzen des so kunstsinnigen und wohlthätigen Publicums Warasdins, und seiner Umgebung finden, und so wie dieses auch alles übrige Schöne, Gute und Rechte dieser Stadt, Platz finden, wo es wurzelt — emporwächst — blüht — sich ausbreitet — und ersehnte goldene Früchte traget!!!

Vom Ausschusse des Musik Vereins den 2ten December 1839.

Johann Staudinger, Vereins-Repräsentant.

Christianovich, Secretär.

Naši dopisi.

Subotica, dne 20. rujna 1939.

Duhovni koncert u franjevačkoj crkvi u Subotici. Prigodom kolaudacije novih orgulja u franjevačkoj crkvi u Subotici, dne 17. septembra o. g. zgodno je upriličen uspjeli orguljski koncert. Na prvom mjestu moram da spomenem orguljskog vještaka iz Filipova dra F. Dickmanna, koji je na novim orguljama pokazao svu ljepotu tog instrumenta te izveo »Svečani uvod« koji je za tu zgodu napisao g. K. Kolb. Izveo je takodjer Toccatu Ch. Widora te kompoziciju Maksa Regera. Sve je izvedeno veoma muzikalno te sa mnogo ukusa i osjećaja te pokazalo da su orgulje uspjele, a umjetnik odličan majstor. Gosp. Miroslav Mažgon je otpjevao s mnogo srca klasični Händlov »Largo«, a gdjica Marija Cifari lijepo o. Kolbov »Ave maris stella«. Mnogo ukusa je pokazao odlični violinista Gjuro Fekete, koji izveo Händlov Larghetto te posvjedočio, da je izvrstan majstor. Na koncertu su sudjelovala i dva mješovita zbora »Sv. Cecilija« iz Novog Sada, koja je pod vještinom ravnatelja Jakova Leha izvela dvije antikne koralne melodije u dva zbora, te dijelove iz Lisztove »Missae choralis« te motet »O salutaris hostia«. Zbor je discipliniran i dobro uvježban, kao i domaće pjevačko društvo »Sv. Cecilija«, koje je pod ravnanjem Kornelija Kovača izvelo o. Kolbovu polifonu skladbu »Afferentur regi«. Zbor magjarske čitaonice izveo je pod ravnanjem Edmunda Fehera kompoziciju nepoznata skladatelja 150. psalam. Odlično je nastupilo hrv. crkv. pjev. društvo Sv. Cecilije iz Subotice (Matica) i izvelo dva Palestrinina moteta »O bone Jesu« i »Domine Jesu Christe« kao i dio Lučićeve »Hrvatske mise«. Koncert je lijepo uspio. Zborovi su bili odlično pripravljeni te dokazali, da se crkvena glazba u Subotici lijepo goji.

Irig 8. X. 1939.

Ove godine radili smo u liturgijskom duhu prema naredbi Crkve »da vjernici ne prisustvuju kod svetih obreda kao strani ili nijemi gledaoci, nego da budu sasvim obuzeti ljepotom liturgije« (Ap. konst. 9) U tom smo za uzor imali prvo kršćansko doba, kad su svi vjernici aktivno sudjelovali u liturgijskim činima pjevajući odredene

djelove. Stoga smo najprije povečali broj pjevača te zboru dali ulogu prvokršćanske »scholae cantorum« t. j. da vodi puk u pjevanju, a zatim smo se odlučili samo za jednoglasno pučko pjevanje, jer nema veličanstvenijeg prizora, nego kad sva crkva pjeva.

U duboku žalost nas je uvila smrt vrijedne pjevačice Rezike, ali zato ipak nismo klonuli. Naučili smo nekoliko krasnih melodija među kojima spominjem Blagoslovljen budi Bog, Hoćemo Boga, Pjevajmo braćo kršćani, Usta moja uzdižite itd. Puk se već dovoljno izvježbao pa može i bez pratnje pjevati. Dovoljno je da čovjek prisustvuje samo jedamput na pr. sada listopadskoj pobožnosti pa će se uvjeriti da je Cecilijanizam mnogo učinio u Irigu. Mnogo veći uspjeh će biti kad dobijemo nove orgulje sa dva manuala i pedalom te pet zvučnih registara, a sve za svotu od 25.000 dinara. Predviđena dispozicija, po sastavu našeg orguljaša, je ova:

I manual	II manual	Pedal
Principal 8	Vox coelestis 8'	Subbass 16'
Octava 4'	Salicional 8'	

Spojke: I—II superoctava I
ped—I » II—I
ped—II

Kolektivi: Piano, Mezzoforte, Forte, Pleno organo, Valjak za crescendo i Pedal piano.

Registri pneumatičnog uređaja, a ostala traktura mehanička radi dugotrajnosti, pogon električni.

Dao Bog da se to što prije izvrši da Irig tako uzmogne podići se na visinu cecilijanskih ideala.

P-k

Janjina na Pelješcu (Dalmacija), 6. XI. 1939.

Već je vrijeme da se javim u našoj krasnoj glazbenoj reviji: »Sv. Cecilija«. Naše mjesto se može za godinu 1938. i 1939. upravo prozvati mjestom glazbenih produkcija, jer smo imali kroz samih niti dviju godina dana ništa manje nego 14 koncerata, većih i manjih. Narod silno ljubi glazbu i ima za to veliki interes. Lanjske godine preuzeo je mjesnu: »Hrvatsku glazbu« g. profesor Danilo Grum. Isti je postigao zamjernih uspjeha i formirao glazbu od 26 svirača. Velikim trudom postigao je da smo imali ništa manje, već iste godine u samome mjestu šest umjetničkih koncerata sa velikim programom, a na programu: Bizet, Strauss, Stolz... G. prof. Grum je preuzeo i crkveno pjevanje, gdje je najveću pažnju posvetio koralu i potpuno uspio. »Hrvatska Glazba« u Janjini priredila je koncerte još u ovim mjestima: Jezero na Mljetu, Brijesta, Žuljana, Opuzen, Putnikovići, Orebić, Drače i Trstenik. Svuda sa velikim uspjehom.

Osobito moramo naglasiti koncerte: tri kod crkve matice u Janjini i na Orebiću na Pomoćnicu kao svečani koncerat u počast Preuzvišenomu biskupu dr Josipu Careviću prigodom krizme kada je isti Preuzvišeni pružio glazbi veliku pripomoć i bio imenovan pokroviteljem »Hrvatske Glazbe« u Janjini.

Ne smijemo zaboraviti svečani koncerat u našoj »matici« kojeg je priredio sam g. profesor Milan Pozajić sa svojom gospođom suprugom velikom umjetnicom Liga Doroghi Pozajić koja je uzveličala naš Božji hram sa svojim prekrasnim glasom i pružala nama upravo umjetnički užitak prvog reda jer smo čuli jednoć pjevačicu svjetskog glasa. Oni su priredili koncerat u župnome dvoru same umjetne pjesme: opernih kantilena i solospjeva najvećih majstora. Kako pak narod voli koral moram napomenuti da kada su pjevali koralne mise učenice zanatske škole kazao bi narod: »Ovo je molitva ovo je najljepše ovako neka se pjeva uvijek...«

Napose moramo pak spomenuti također četiri koncerta koje je priredila koncertna pjevačica gospodja Albina Erznožnikova sa svojim vrlo lijepim sopranom punim najljepše interpretacije osobito u crkvenoj muzici jer je ona duša puna religioznosti zato zna dati i uliti svu ljepotu svoje duše baš u Božjoj glazbi. Pjevala je razne hrvatske, slovenačke i njemačke auktore.

Ove godine pak smo imali sreću kao nikada da je sam gospodin prof. Lav. Vrbanić, profesor na muzičkoj akademiji u Zagrebu doveo sa sobom tri mlada umjetnika i to na poziv g. Iva Bjelovučića. Ovi umjetnici su: g. Neralić Tomislav bas, koji će izići kako kažu svi kritici pravo čudo u hrvatskoj glazbenoj umjetnosti. Njegov glas je pun u svim notama zvuči kao trublja u pianissimu kao harfa tako da je pravo uživanje čuti njegov glas pun najvećih odlika. Isti već unatoč da još uči pjevati u operi i u Zagrebu i u Ljubljani nastupa u najtežim komadima kako čitamo.

Drugi umjetnik je naš kompozitor g. Ivo Bjelovučić tenor. (On je ovih dana dovršio »Ciklus Pjesama za solo i pratnju glasovira« kako čujemo da je uspio. On ima vrlo milozvučni tenor čuli smo ga i na radiu ovih dana. Pjeva osjećajno, nježno i u visokim notama ima potpuni izražaj i takodjer vrlo lijepo interpretira duboka mjesta. On ima lirični tenor, koji će sa dobrom školom postići veliki uspjeh!

Treći umjetnik je Bogom nadarena duša g. Josip Rozman virtuoz-umjetnik pianist kao i na orgulje se je takodjer pokazao vrlo spretan i nosi u duši velike darove na orgulje. Uživali i divili smo se, kada nam je izvadjao potpuno savršeno Bacha Preludije i fuge i to sve na pamet. Bacha vanredno interpretira tu je on majstor, koji tumači sve finese do skrajnosti. To je pravi potok koji tako živo teče kroz gorske predjele i šumovite bajne pokrajine igrajući se pretaka amo tamo dok se ne umiri u andante i polagano u »mirno« kada dodje u naručaj mogućoj rijeci. Na pianu je majstor: u Chopinu i Rapsodijama od Lizta.

Ova tri umjetnika su nama pružila više koncerata osobito moramo spomenuti tri svečana koncerta u crkvi, koji su bili nezapamćeni za našu glazbenu publiku. Unatoč velikoj žegi i naporima ipak bilo je naroda kao nikada. Naša tako simpatična matica bila je dupkom puna već puno prije koncerta. Na programu su bili sami odlični auktori kao stare tako i nove moderne glazbe. Sve je bilo savršeno naštudirano i velikom rutinom interpretirano. Upravo majstorski, što služi umjetnicima na čast.

Od hrvatskih auktora bili su zastupani: Odak, Kolb, Dugan, od slovenskih Premrl, Sattner, Tomc, Jobst od talijanskih: Perosi, Tosti, Bottazzo, Verdi, od njemačkih: Griesbacher, Hartmann.

Najljepši bio je duett: Griesbacher: »O sacrum Convivium«, a solo: Sattner: »M o l i t v a« iz Jeftejeve Z a k l e t v e Kantata g. Neralić. A g. Bjelovučić bio je najbolji u »Ave Maria« — Tosti; — kao virtuoz Rozman u Bachu. Svi ovi dragi umjetnici su se rado i veselo odazvali pozivu mjesnog župnika čiji gosti su oni bili. Od uprave crkve i naroda ostaje im vječita harnost i ljubav za toliki umjetnički užitak kakvog naše mjesto još nije doživjelo.

Kao koncertni pjevač bariton mora se spomenuti, koji je počastio naše mjesto g. Niko Narsete iz Cavtata, koji je isto imao dva koncerta. On posjeduje veoma snažni glas ujedno ima slatke note, da ih je milina slušati.

Kao domači koncert komorne muzike moramo spomenuti koncert Jambrečak-Selak prvi na violini, drugi na klaviru sami slavni kompozitori: Chopin, Bach, Verdi, Bizet, Tartini.

Mora se zabilježiti koncerat odlične pianistinje Zdenke Dr. Jurin, koji je bio na umjetničkoj visini. Odsvirala je dva puta razne komade od Liszta, Straussa, Griega i Chopina sa majstorskom vještinom.

Zadnji koncerat u ovoj sezoni bio je posvećen Schubertu priredjen od književnika i glazbenika Prof. Nedjelka Subotića i Don Kosta Selaka. Sva muzika posvećena Schubertu kao finale Schubertov: »Ave Maria« kojeg je g. Profesor Subotić otpjevao uz pratnju don Kosta Selaka velikom umjetničkom finoćom. I tako su zaključeni naši koncerti koji će biti nastavljeni preko ljetne sezone druge godine 1940.

Inače imamo u mjestu i kapelnika i orguljaša g. Amrina Čingriju, koji vodi naš crkveni zbor već 26 godina upravo pohvalno i požrtvovno.

Pjevaju se mise: Griesbacher, Hartmann, Foerster, Nataluci, Cortelazzo, Bottazzo, Adamić, Premrl, Griffoni, Dirieu. Pjesme od hrvatskih auktora i slovenačkih sa prijevodom. Pjeva se i pučki da pjeva čitava crkva to je osobito lijepo. Imamo mješoviti zbor i muški kao školski i napose zanatske škole kojeg je osnovao i odlično vodio sam profesor Danilo Grum.

Pjeva se i koral kako sam i spomenuo. Pučko pjevanje vodi naš dični nestor sam župnik u miru prečasni g. Kinkela koji je pri ruci u svemu i na ovome mjestu mora se dati njemu specijalna zahvala jer je veliki pobornik za pravu i čistu cecilijansku ideju on se mnogo žrtvuje i pomaže kao praktički i teoretički. Neka mu bude od Boga i od svete Cecilije plata.

Moramo svi složno naprijed težak je trud ali uspjeha ima samo naprijed bez oklijevanja i odvažno jer time ćemo postići zamjernih uspjeha ali sve na slavu Božju za koju živimo i pregaramo jer vidimo da je muzika upravo najjače sredstvo na polju katoličke akcije. Svaki župnik morao bi imati pojma i obuke što se odnosi na glazbenu struku. Ja mnogo radim u školi, tu je prigoda temelj i prva lekcija: početi odmah teorijom i kasnije sa pjevanjem prostih narodnih i umjetnih pjesama.

Na Kuni imamo fini takozvani Meistersänger ali ne iz Beča već iz Kune na Pelješcu to je postigao neumorni i sposobni g. kompozitor Antun Grum sa tri tečaja muzike. Ovaj dječački kor imao je već prošle godine doći u Janjinu, ali zato ga očekujem dojduće godine. Koji je čuo ovaj zbor, ne može se nadiviti uspjehu, ali to može samo jedan Grum, ali nije tako, ako može on kako ne bi mogli i drugi, hoće se volje i ljubavi za svetu stvar. Koliko vrijedi dobri tečaj, kada je u rukama kapaciteta, vidi se, što je postigao neumorni župnik na Kuni Don Mato Milić-Kalafatović, koji je pridonio velike žrtve za ovaj tečaj, jer je gratis držao upravitelja tečaja kroz osam mjeseci.

Plodovi su tu, danas ima Kuna fini zbor i tamburaški zbor i tako se drži mladost na okupu u najtežim momentima života. To je prava i najpotrebitija katolička akcija. Glazba djeluje i na uzgoj i na dušu i na srce, jer glazba nije samo matematika već je glazba najpodesnije umjetničko sredstvo za uzgoj i kulturu. Drugiput ću opet prikazati glazbene prilike na Pelješcu.

Don Kosto Selak, župnik
i nadžornik za crkv. glazbu na Pelješcu.

Petrinja, dne 10. XI. 1939.

Dolaskom vlč. g. kapelana Iv. Lazičkog u Petrinju, započeo je novi život u ovdašnjoj župi. Uz brojne organizacije Kat. Akcije osnovano je i crkveno pjevačko društvo sv. Cecilije. Crkveno pjevanje je sve do sada u Petrinji bilo na mrtvoj točci. Osjećala se je potreba jake ruke, da pokrene crkveno pjevanje u pravom crkvenom duhu. I eto dolaskom agilnog, glazbeno nadarenog vlč. g. kapelana Iv. Lazičkog započelo se je radom. Osnovano je društvo »sv. Cecilija«, koje si je uzelo za zadaću, da u pravom liturgijskom duhu uzveliča službu Božju. Već u samom početku nailazilo se je na razumijevanje ljepote liturgijskog pjevanja, ako je i bilo ljudi, koji su žalili za prijašnjim »veselim« sviranjem i pjevanjem u crkvi. Mora se naime napomenuti, da se je prije vrlo često čulo u crkvi mnogošto što u crkvu ne spada, jer uz razne valcere, polke i šlagere bilo je i pjesama, koje bi bolje odgovarale u jedno svjetsko društvo nego li u crkvu.

Na Uskrs po prvi put istupio je zbor sa koralnom misom »De Angelis« i sa svima promijenljivim djelovima, koje su pjevači uvježbali i za Duhove. Ljepota liturgijskog pjevanja osvojila je vjernike i sve je više oduševljenih slušalaca. Na sv. Lovru, zaštitnika župne crkve pjevao je mješoviti zbor 4-glasnu hrvatsku misu od Fr. pl. Lučića. Iako mlado društvo, ipak je ubralo priznanje i od glazbenih stručnjaka kao i od publike. Osim toga je uvježbano nekoliko dvoglasnih misa i pjesama za muške i ženske tako, da društvo »sv. Cecilija« redovito pjeva kod službe Božje.

Društvo broji 40 članova. Istupa zajednički i podijeljeno. Ženski zbor pjeva redovito kod službe Božje, a kod svečanih zgoda nastupa mješoviti zbor. Imade i podmladak. Oko 60 učenica osnovne škole, realne gimnazije pjeva kod školske sv. mise pod ravnanjem i vodstvom vlč. g. Iv. Lazičkog. I ta se djeca odgajaju u duhu liturgijskog pjevanja.

Društvo »sv. Cecilije« imade 3 puta na tjedan zasebno vježbanje, a nedjeljom zajedničko. Zborovođa i organista vlč. g. Iv. Lazički požrtvovno i revno radi, a pomažu ga u svemu čč. ss. »Kćeri Božje Ljubavi«. Tako č. s. Cecilija vježba ženski i dječji zbor i ima kad je vlč. g. kapelan zapriječen i zajedničke pokuse.

Članovi su vrlo revni i velikom ljubavi slušaju svog požrtvovnog zborovođu vlč. g. Iv. Lazičkog. Daj Bože samo zdravlja i da dugo ostane među svojim odanim pjevačima, pa da se tako sve više učvrste u pravom crkv. pjevanju i da u Petrinji ostane pravi crkveni duh u izvađanju crkvene muzike.

S. S. S.

Glazbena literatura.

Posmrtna zbirka Milana Pavelića. Milan Pavelić: **Pod okom Gospodnjim,** Zagreb, 1939. Izdao i životopisom popratio Josip Badalić D. I. — Cijena 14 din., uvezano 24 din., s poštarinom 1 din. više. Naručuje se od: Uprave »Glasnika Srca Isusova«, Zagreb I/147 — Palmotićeva 31/I.

Gotovo tri mjeseca nakon smrti Milana Pavelića, početkom rujna ove godine ugledala je svijetlo njegova najnovija knjiga pjesama, koju je on sam posljednjih mjeseci svog života definitivno uredio i u njoj izvršio znatnije ispravke. Knjiga ima 44 pjesme, a dijeli se na ove skupine: I. Uz bojnu svirku, II. Pred oltarom, III. Naša Gospa, IV. Bog među nama, V. Božji ljubimci, VI. Priče. Zbirku je Josip Badalić D. I. popratio veoma vrijednim biografskim prikazom.

Kako vidimo iz naslova pojedinih ciklusa knjiga je uglavnom religioznog karaktera. U toj knjizi vidimo pjesnika koji je dosegnuo najbliže sjedinjenje s Bogom, a vidimo i apostolsku dušu koja bi druge htjela privesti k Bogu. Dakako, da je ponekad stradala poezija radi tendencije, da izraz nije uvijek spontano jak, da je ponekad stih prije hladna intelektualna meditacija nego poezija, ali ipak, Milan Pavelić dao nam je u svojoj najnovijoj zbirci u nekoliko pjesama svoju duboko religioznu i asketsku dušu. Nema tu uvijek one žive plastike i gibkosti izraza, ne slijeva se tu uvijek forma sa sadržajem u organsku cjelinu, kao u njegovim nezaboravnim stihovima objavljenim pod naslovom »Pjesme«, (Rijeka, 1913.), ali u smislu duhovne poezije možemo reći da ova zbirka znači za samog Pavelića veliki korak naprijed. Njegova pjesma »Molitva za progonitelje« znači upravo dobitak za našu katoličku poeziju. Pjesma glasi ovako:

Molitva za progonitelje

O Bože, evo zgrabiše me
Ko sove ptića lastinog,
Od krova će me prognat mog
Il probit će mi kljunom tjeme —
Ko sove ptića zgrabiše me,
Al što ja želim braći toj,
To meni daj, o Bože moj.

Kroz tamu taman vođ ih vodi,
O Bože, pošlji jasni zrak,
Izgoni im iz duša mrak,
Od ponora ih oslobodi,
U koji taman vođ ih vodi,
I šta ja želim braći toj,
To meni daj, o Bože moj.

Sva dobra djela, što ih čine,
Nek vapiju ko glasan zov
S nebesa Tvoj im blagoslov;
Ti rosi njima mir s visine
Za dobra djela, što ih čine,
I što ja želim braći toj,
To meni daj, o Bože moj.

Nek milošću im duša sijeva
Krepostima nek rodi svim
Ko bašča voćem rumenim;
Nek vječita im ljubav pjeva,
A milošću im duša sijeva,
I što ja želim braći toj,
To meni daj, o Bože moj.

Ti, Sveznajući, znadeš ljude,
Ti znaš, da moj će primit klik
Ko laž skrivenu u lijep lik,
Jer sve po sebi takvi sude,
Al Ti, o Višnji, znadeš ljude,
Pa što ja želim braći toj,
To meni daj, o Bože moj.

Još reći će, da strašiv prosim,
Al Ti sve znaš: ne, nije strah,
Već Tvoj, o Bože, blagi dah,
Što u srcu ga svome nosim.
Nek misle, da ih milost prosim.
Tek što ja želim braći toj,
To meni daj, o Bože moj.

Ta, što da taj se boji ljudi,
Kom u Srcu je Tvojem stan,
Tko iz njega se ne da van?
Tko ljubi križ i umrijet žudi,
Rad čega da se bojim ljudi?
Sve što ja želim braći toj,
To meni daj, o Bože moj.

Nek dignu na me svijet i pako,
Nek uzmu rodni kraj mi drag,
Nek rade da mi zatru trag,
Ja molim sad i vijek ću tako,
Pa digli na me svijet i pako:
Sve, što ja želim braći toj,
To meni daj, o Bože moj.

Zar nije ova pjesma vrijedna da uđe u najtanju antologiju duhovne lirike u ljepoti svoje jednostavnosti i u dubini svojeg kršćanskog shvaćanja. A ovakvih stihova ima i više. Dosta je samo spomenuti onu poznatu pjesmu »Uz bojnu svirku« koje duljina nipošto ne umara radi neobične svježine svoje plastike, zatim »Kolovoz« pun duboke i lirske refleksije, dramski prorađen »Okrvavljen ljiljan«, mistični razgovor s Alojzijom Gonzagom i dr.

Da, Milan Pavelić nas je i poslije smrti zadužio! Na nama stoji da mu taj dug vratimo. Trebalo bi da barem izdamo antologiju njegovih pjesama. Izabrane pjesme Milana Pavelića spadale bi među ponajbolje knjige. Ali dotle, dok ne ugledaju svijetla njegove izabrane pjesme otvarajmo češće njegovu posmrtnu zbirku, koju je kao u oporuci ostavio cijelom hrvatskom narodu i, što je vrlo važno, pretočimo njegova sveta pjesnička nadahnuća u naš svakidašnji život.

K. J.

Evgenij Vaulin: Škola za klavir. Potaknut nagovorima svojih kolega i učenika, odlučio se je prof. E. Vaulin da napiše praktičnu školu za klavir.

Kao iskusan pedagog i odličan pianista, proučivši u svojoj pedagoškoj praksi razne metode i dobivši tako pozitivne rezultate odredio je pisac tom školom put i način, kojim treba, da se vodı posvemašnjeg početnika u klavirskoj poduci.

U toj su školi sadržani svi osnovni elementi klavirske tehnike u tom opsegu, da učenik nakon što valjano svlada gradivo ove škole, može uspješno početi studijem lake klavirske literature kao na pr.: Lemoine, Grečanjinov, Duvernoy, Burgmüller.

Škola počne uvodom, u kojem pisac predočuje jasno klaviaturu, simetrični smještaj crnih i bijelih tipaka, razdjeljenje klaviature na oktave.

Dalje prikazuje notni sistem, ključeve, imenovanje i vrijednost nota. Točno opisuje smještaj učenika kod klavira, gdje mora držati noge, koljena, a kako opet ramena. Dalje tumačı držanje lakata, šake, postavljanje pojedinih prstiju na tipke; kakav treba da bude ručni zglob, a kako valja paziti, da se zglob prvog članka prsta ne uvija.

Nakon prstnih vježba bez nota, koje imadu zadaću, da nauče učenika ispravno dizati i spuštati prste, prelazi se na vježbe s notama u opsegu kvante, najprije za svaku ruku posebno, a potom za obje ruke zajedno. Nakon što je učenik stekao priličnu sigurnost u čitanju nota u g ključu. a kraj toga razvio i najpotrebniju samostalnost obih ruku, prelazi autor na učenje nota u basovom ključu, Iza tih vježba slijede vježbe sa premjestilicama, triolama, a potom dolaze sistematski poredane vježbe u g duru i dalje u svim durovima, najprije po kvintnom krugu do E-dura, a po tom po kvartnom krugu do As-dura, a iza njih još slijede preostali durovi sa povisilicama i snizilicama. Kraj toga donaša autor shodne vježbe u kojima daje poznavanje i način izvedbe stacata, portata, appoggiature, mordenta, .grutata i trilera.

Na kraju škole dodaje tabelu svih dur ljestvica, toničkog trozvuka i dom. septimakorda s označenim prstometom.

Kako se vidi škola je napisana sistematski i mora dati pozitivan rezultat, ali uz tu odliku, mora se istaknuti i ta, da su sve vježbe pisane u lijepom glatkom stilu. Autor je dao svim vježbama svježe melodijske linije zanimivog ritma, zdravu harmoniju, a kraj toga je pazio i na arhitektonsku pravilnost, što je sve za ovakovu školu od velike važnosti.

Jednako je pazio i na to, da vježbe i od drugih autora, koje je umetnuo u svoju školu (Czerni, Cramer, Müller, Clementi, Bertini, Logier) budu odgovarale svojom fakturom potrebama škole, kojom treba da početnik postigne sa malim sredstvima smisao i ljubav za dobar i pravilan glazbeni izražaj.

Stoga se nabava ove škole toplo preporuča svima koji djeluju kao klavirski pedagozi.

Školu je izdala Naklada F. Šidak, Zagreb. Cijena 40 Din. Pohvaliti valja i nakladnika, koji je u doličnoj opremi školu izdao, a napose valja istaknuti lijepi i jasni notni tisak. **F. L.**

Vinko Vodopivec: 9 Blagoslovnih pesmi za mešani zbor. Kompozicije su invenciozne melodijom, no više svjetovnog karaktera. Harmonija je pregledna i pretežno logična, mjestimice dolazi do jačeg izražaja.

Djela su pisana homofono i laka su za izvedbu, pa se mogu preporučiti.

Kompozicije izdao Roman Pahor, Zapuže (Ljubljana) Cijena 12 Din. **F. L.**

L. B. Sočenko: 12 obhajilnih pesmi za mešani zbor. Izdao Roman Pahor, Zapuže (Ljubljana).

Kompozicije su pisane u homofonom stilu, prozirne su po harmoniji, koja je na nekoliko mjesta interesantna radi otvorenih kvinta! Melodija nekih pjesama bi uz bolju harmonizaciju postigla jače značenje i crkveni izražaj. (Kje pesmic najlepših bi našli?, Milostno je Bog neskončni, Sveti bliža se trenutek.)

Pjesme su za izvedbu lake, jer sve dionice teku dobrom melodijskom linijom.

Djelo se za nabavu preporuča. **F. L.**

Svetolik Pašćan-Kojanov: Pevanka za I. r. srednjih i građanskih škola. Izdanje knjižare »Slavija«, Novi Sad. Cijena 25.— din.

Poznati novosadski muzičar, nastavnik pjevanja u gimnaziji, kompozitor i odličan dirigent, art. vođa čuvenog ženskog muzičkog udruženja u Novom Sadu, g. Pašćan izdao je ove godine udžbenik pjevanja za I. razred srednjih škola. Već sam naslov P e v a n k a kaže da to nije neka stereotipna teorija glazbe sa nabrojenim temeljnim glazbenim pojmovima, nego da je to knjiga, kojom se želi da odgoji p j e v a č k i podmladak.

U svakom pjev. zboru nađe se ponegdje manje, ponegdje više t. zv. glazbenih pjevača, koji ili sviraju kakav instrumenat, ili imaju dobar glas i sluh, lako pamte melodiju i t. d. Iako su takvi pjevači velika pomoć zborovođi i zboru, stupovi toga pjev. društva (kako se veli), to ipak svaki zborovođa zna, da to nisu p r a v i pjevači. Pod tim dojmom pravoga pjevača misli se takav glazbeni pjevač, koji ne samo da zna da je ovo c, ono d', a ono fis (jer od takvoga znanja još nema koristi za pjevanje), nego zna kako to zvuči jedno za drugim, drugim riječima zna da je ono prvo vel.ka sekunda, a ovo drugo velika terca, p a z n a d a t o s a m i z a p j e v a, ako mu se da n. p. ton c. Cilj je dakle svake pjevačke obuke: o d g o j i t i p j e v a č e k o j i z n a j u s a m i p o g a đ a t i s i g u r n o s v e i n t e r v a l e.

Na tom temelju, nauci o intervalima, bazirana je i ova Pevanka. Bogata je jednoglasnim i dvoglasnim vježbama za pjevanje (solfeđima), kojima se doista to znanje može postići. Kasnije ga treba obnoviti, kad takvi bivši đaci sred. škola stupe u kakav pjevački zbor.

Jer bez toga znanja cjelokupno naše zborno pjevanje u 90% je samo obična dresura i ništa više.

Vrlo su dobre slike, koje pokazuju kako se taktira. Osobito je to važno za početni stav, u kome se kod nas mnogo griješi n. pr. previsokim držanjem o b i j u ruku. Isto je tako slikama prikazano, koliko treba usta otvarati, kod pjevanja pojedinih samoglasnika. Dobro bi bilo da je upozoreno, kako treba pjevati r kad je samoglasnik, a kako suglasnik j t. j. Kako ih zapravo n e t r e b a pjevati.

Među brojnim vježbama nalaze se posebne vježbe samo za alt. To je važno zato, što se vježbe pjevaju obično zajednički u srednjoj položni, tako da alt nema prilike da vježba u svojoj domeni, u dubini. Isto tako bi bilo dobro, da visoki sopran vježba i u visokoj položini. Uz ove vježbe (solmizacijom i drugim slogovima) dodane su i narodne pjesme kao i kompozicije g. Pašćana (jednoglasno i dvoglasno), koje su uspjele i lijepo u narodnom duhu napisane. Sve su te pjesme sistematski dodane pojedinim intervalima, što je sa pedagoške strane potpuno ispravno.

Knjiga je napisana jednostavno, jasno i pregledno,, nema nikakvog suvišnog i naučnog balasta, nego je sve potrebno teoretsko gradivo dodano postepeno pojedinim poglavljima o intervalima.

Na kraju je dodano poglavlje o horu i horskom pjevanju kao i harmonizacija državne i sveslavenske himne za mješoviti zbor. (Možda je malo neobična harmonizacija državne himne, gdje Lijepa naša nastupa u decimi mjesto u seksti od note na riječ »spas«.)

Knjiga će u rukama ozbiljnog nastavnika, koji je shvatio glavnu intenciju g. Pašćana, dobro poslužiti u svim prvim razredima srednjih škola, a može se upotrijebiti i za učenje pjevanja za odrasle (dakle u pjevačkim društvima), dakle i za muške glasove (vježbe za alt pjevao bi u tom slučaju i bas). Ova knjiga zaslužuje našu pažnju još i zato, što ovakvih udžbenika nemamo mnogo.

St. Preprek.

Ivan Ocvirk: Jugoslovenske melodije za limenu glazbu. Br. I.—VI. Većina tih melodija je polifono obradjena, dakle nisu obični karišiki. Svaki svezak stoji 50 D, a dobe se kod skladatelja u Sisku (Bakačeva 3).

Djela naših umjetnika u tudjini. »Zeitschrift für Musik« donosi izvještaj (Heft 10. iz god. 1939) G. Altstadt Schütze o internacijonalnoj muzici u Wiesbadenu. Medju ostalim piše ovo: »Das uns politisch und wirtschaftlich verbundene Jugoslavien verfügt am meisten über jene aus Volkstand und lied gesehköpfe ungebrochene Kraft der Kunstmusik und- Mittel. Ein Thema wird mit underahmlicher, bunter Vielgestaltigkeit, herforgerufen durch Verschiebungen des rhythmischen und stimmungsgemässen Elementes, zu einem ganzen Werk ausgebaut, in dem tiefe Melancholie und glühende Leidenschaft cinander ablösen. Beispiele dafür boten eine »Ballett-Suite« aus »Lebzeltherz« von Kresimir Baranovic (1894), ein »Symphonischer Kolo« von Jakov Gotovac (1895) und eine »Festliche Ouverture« von Fran Lhotka (1888), die besonders starken Gestaltungswillen verrät. Drei Stücke aus der komischen Oper »Amphitrion« von Boris Papandopulo (1906) sind von eigener Feinkeit der Zeichnung, Dynamik und Satztechnik. Ein scharfkantig geschliffenes »Vorspiel«, ein weicherer, schalkdurchsonntes »Intermezzo« und ein, gleich einem bunten orientalischen Teppich hingelegter »Thebanischer Tanz«. — Die Solistin Gjurgja v. Halper-Leppée, die Jugendlich-Dramatische der Nationaloper Zagreb, setzte ihren durch prachtvollen Alttimbre faszinierenden weichen Sopran und tiefes Nachempfinden für »Drei Lieder der Sehnsucht« Werk 21 von Gotovac, teils dramatisch gestaltete, teils rezitativisch geführte, von klangvollen Orchestersatz untermalte Gesänge, und kroatische Volkslieder von Lhotka, Lujo Šafranek-Kavić (1882) und Papandopulo ein.

»Katholikus Kántor« mjesečnik za crkvenu glazbu i službeni vjesnik saveza madžarskih katoličkih kantora. XXVII. godište, 1939. br. 8. Uprava i Uredništvo Budapest VII., Rottenbiller u. 14. — Dr. Bozzay vjeroučitelj donosi u uvodniku liturgijski prikaz o blagdanima katoličke Crkve prema rubrikama crkvenog kalendara. — Cistercita Dr. Horvath, ravnatelj Bernandinuma, svršava raspravu o temi kako se u početku XIX. stoljeća nastojalo popraviti crkveno pjevanje. Još su godine 1821. mjerodavni faktori izrazili želju, da se obradba crkvenih pjesama povjeri svećeniku koji je vješt poeziji i glazbi, i koji poznaje otajstva sv. vjere kao i uzvišene misli Crkve sadržane u crkvenim himnima, i koji će znati duh tih misli prevesti u odgovarajućem metru. Kako nije bilo moguće svršiti taj posao u kraćem roku, trebalo je ipak čitavih sto godina dok je došlo do radikalne reforme ovoga pitanja. — Enge J. ravnatelj kora započinje niz članaka za seoske kantore, kako će praktički upoznati svoje zborove s koralnim pjevanjem. — Sugár J. raspravlja o pitanju zašto nema dovoljnog razumijevanja za crkveno pjevanje. U školama izabiru se ponajbolji pjevači za školske zborove, dočim su ostali osuđeni za šutnju. U župnim crkvama čuju se često samo izabrani pjevači, a narod šuti i sluša. Prigodom procesija napréžu se glazbenici, a narod šuti. Postoji dakle paradno pjevanje i sviranje, a manjka molitva i pjesma koja bi zahvaćala srca. Predlaže da se po biskupijama odrede pjesme za pojedine nedjelje i blagdane. Te pjesme neka se vježbaju i po školama i po župama. Izvanredne svetkovine, a zatim ofertor i komunio na obične nedjelje neka se prepuste zborovima, a sve ostalo neka ispune vjernici zajedničkim pjevanjem. Enge J. raspravlja o uspjehu renesanse u crkvenoj glazbi. Kako je sama Crkva sagrađena na čvrstoj pećini tako i Musica Sacra nepokolebivo stoji zajedno s Crkvom i njezinom liturgijom. I tu se mogu uporaviti riječi Božje: Ni vrata paklena neće je nadvladati. To je historijska istina utvrđena mnogim stoljećima. Uz gregorijanski koral uporedo idu i pučke pjesme od kojih su mnoge sastavljene u starim crkvenim tonovima. Predočuje napredak crkvene glazbe po stoljećima onamo od XII. i XIII. stoljeća pa sve do uspjeha najnovijeg cecilijanskog pokreta. — Potom dolazi izvještaj o putovanju budimpeštanskog komornog kora po Italiji. Najposlije dolazi izvještaj o imenovanju novih biskupa, a posebno se ističu oni koji su u svom radu i crkvenoj glazbi posvećivali posebnu pažnju. — Glazbeni prilog donosi dvije kompozicije za orgulje.

E. K.

Razne vijesti.

Javna učenička produkcija Gradskog glazbenog zavoda u Karlovcu. Dne 27. lipnja 1939. održana je u dvorani Zorina Doma javna učenička produkcija glazbenog zavoda u Karlovcu. Te se javne produkcije održavaju svake godine, jer uprava zavoda hoće da na tim produkcijama pokaže gradjanstvu, gradskoj upravi i roditeljima učenika, koliko su učenici u protekloj školskoj godini radili, odnosno koliki je trud uložen od strane učiteljskog osoblja zavoda u nastojanje oko napredka povjerenih im učenika.

Već sam raspored te javne produkcije dao je dokaza o ozbiljnim nastojanjima uprave zavoda i učiteljskog zbora, jer je program sastavljen tako, da su došli do izražaja zavodski učenici svih tečajeva — od početnika do najstarijih, a izvedene su kompozicije, koje bi mogle biti sastavni dio programa koncerta bilo kojeg gotovog umjetnika. Sve su izvedene kompozicije vrlo ozbiljnog muzičkog karaktera, teške u izvedbi, jer nisu nipošto prilagodjivane prema sposobnostima slabijih izvadjača, pa prema tomu mogu dati najbolju podlogu za prosudjivanje izobrazbe i sposobnosti onih učenika, koji su te kompozicije izveli na toj javnoj produkciji.

Osobito je simpatično, da je na rasporedu bio daleko pretežni broj kompozicija naših kompozitora: Hiršlera, Matza, Šlika, Miranova, Vilhara, Hatzea i Berse, a od stranih kompozitora došli do izražaja u izvedenom programu ponajbolji: Dvořak, Grečaninov, Schumann i Mozart.

Cijeli taj program te javne produkcije izveden je vrlo dobro i pokazao je, da je učenike, koji su istupili na toj produkciji vodila sigurna ruka i da je njihovoj glazbenoj naobrazbi posvećen veliki mar. Kod pojedinih točaka toga programa moglo se je zaboraviti, da je to izvedba učenička, jer je tehničko shvaćanje i umjetnički smisao izvadjača prelazio taj pojam.

U prve tri točke programa nastupili su početnici: Mihić Gordana, Gagić Bogdan i Gagić Dušanka, koji su pokazali mnogo dara i mnogo sigurnosti, a osobito potonja, kod koje se je razabiralo i stanovito shvaćanje reproducirane kompozicije, dakako u koliko to shvaćanje dopuštaju njezine djetinske godine.

Isto tako vrlo je sigurno odgudio svoju točku Antun Rastovski, koji je svirao na violini Grečaninovog šalivdiju i Miranova Bumbara, a pratila ga je na glasoviru vrlo muzikalno i sigurno Nevenka Benet.

Dobri su bili i dobro uigrani kvartetisti: Štefan, Kastovski, Tomerlin i Kosić, koji su odgudili Šlikove: Uspavanku i U kolu.

Ankica Klopović odsvirala je na glasoviru Mozartovu sonatu C dur, a odpjevala Hatzeovu: Kiša pada i Majku, te Gounodovu ariju Sibela. U glasovirskoj točki pokazala je dobru tehniku i muzikalno shvaćanje, a kao pjevačica istakla se je sa zamjernom koloraturom i čistom intonacijom.

Osobiti uspjeh pokazala je Ivanka Cerin, koja je otpjevala tri Vilharove pjesme sa tako čistom intonacijom, sa tako pravilnim vokaliziranjem i sa toliko shvaćanja, da bi sa malo dalnjega truda i rada mogla nastupiti i na drugim javnim koncertima a ne samo na učeničkim produkcijama. Isto tako uspjeh postigla je i Vera Vrus, koja je otsvirala na glasoviru Bersinu kompoziciju: Po načinu starih. Airs de Balet vrlo muzikalno, sa jedrim i zdravim tonom i sa potpunom sigurnošću u tehničkom pogledu.

Produkcija je bila dobro posjećena, a publika je nagradila učenike — izvadjače obilnim pljeskom.

Ta je produkcija potpuno opravdala egzistenciju karlovačkog glazbenog zavoda, jer je njegova uprava i učiteljski zbor uz neznatna sredstva, kojima taj zavod raspolaže postigla rezultate, koji potpuno zadovoljavaju. Bilo bi poželjno, da Gradska uprava posveti tomu zavodu veću pažnju, te da povišenjem dotacije omogući njegovu organizaciju u takovoj formi, da bi mogao odgajati glazbeni podmladak i u onim disciplinama, koje se sada na zavodu ne predavaju radi pomanjkanja učiteljskih sila uslijed nedovoljne dotacije.

D. D.

Jarmila Novotna pjevala je s velikim uspjehom u Belgiji. Iza opernih arija primila je publika s oduševljenjem i češke narodne pjesme.

Iz Cecilijina društva.

Darovi za naše glasilo. U zadnje vrijeme sjetili su se našeg glasila ovi dobročinci bl. g. **Viktor Kučinić**, tvorničar u Zagrebu, novogodišnji dar 300 D; preč. g. **Karlo Gruičić**, kanonik u Zagrebu i njegovi p. n. saučenici 200 D. Veleč. g. **Matej Gaži**, zač. prisjednik duh. stola i župnik u Velikom Bukovcu 30 D. Po 20 D su nam poslali: veleuč. g. **dr. Josip Lah**, sveuč lektor u Zagrebu, veleč. g. **Petar Kovačić**, zač. prisjednik duh. stola i župnik sv. Obitelji u Zagrebu, veleč. g. **Aurel Jambrečak**, dekan i župnik u Moravču te veleč. g. **Ivan Kušević**, župnik u Vrbju. Nadalje su nam poslali po 10 Din: blag. g. **Gabro Kuković**, ravnatelj dobara i kupališta u m. u Varaždinskim Toplicama; veleč. g. **Matej Srša**, upravljatelj župe u Gornjem Mihaljevcu, veleč. g. **Josip Selak**, župnik u Novoj Bukovici; veleč. g. **Janko Grgurić**, župnik u Vidušcvcu; veleč. g. **Vladimir Globočnik**, vjeroučitelj u Zagrebu, veleč. g. **Stjepan Lovrić**, vjeroučitelj u Osijeku i velečasni **franjevački kolegij** u Varaždinu. Neka svi dobročinci prime našu usrdnu hvalu!

SV. CECILIJA« izlazi svaka dva mjeseca, a stoji na godinu 40 din., za škole i djake 25 din. Članci, dopisi i pretplata šalju se na Janka Barlè-a, ravnatelja nadbiskupske pisarne u Zagrebu, a glazbeni prilozi na ravnatelja Franju Dugana u Zagrebu (Boškovićeva ul. br. 18/III).

IZDAJE: »CECILIJINO DRUŠTVO« U ZAGREBU. — UREDNIK LISTA: JANKO BARLÈ, KANONIK U ZAGREBU, KAPTOL, BROJ 31. — UREDNIK GLAZBENOG PRILOGA: FRANJO DUGAN, PROF. MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU, BOŠKOVIĆEAA UL. 18/III. — TISAK »NADBISKUPSKE TISKARE« U ZAGREBU. — ZA TISKARU ODGOVARA: STJEPAN MARINOVIC, KAMAUFOVA 14.

Nek je svašta...

Nove orgulje u Đurđinu. Župna crkva u Đurđinu (kraj Subotice) dobila je nove orgulje s ovom dispozicijom:

I. Man	II. Man
1) Principal 8	5) Geigenprincipal 8'
2) Gedeckt 8'	6) Hohlflöte 8'
3) Traversflöte 4'	7) Salicional 8'
4) Rauschquinte $2^2/_3$-2'	8) Octav 4'

Pedal

9) Subbass 16'	10) Zartbass 16

Spojevi

a) II. na Ped.	d) II. na I.
b) I. na Ped.	e) Suboktav II—I.
c) Superoktav II. na Ped.	f) Superoktav II.—I.
g) Superoktav II.	

Kolektivi

1) Mf	3) Tutti
2) Forte	4) Ukidač
5) Valjak za cresc.	

Orgulje je izradila firma Majdak (Vrapče kraj Zagreba).

Izradba je u svakom pogledu uzorna. Intonacija je fina, izgovor svirala brz, a karakteristika pojedinog registra vrlo dobro pogođena.

Napose valja istaknuti intonaciju principala, koji daju jedar i vrlo ugodan zvuk. Flaute su srednje jakosti i široko menzurirane, te njihov zvuk kod punih orgulja svojim oblim zvukom ugodno ispunja prostor crkve. Dvostruka miksturica Rauschkvinte je diskretna, te se apsolutno potpuno slijeva sa osnovnim tonovima orgulja.

Mjeh daje dostatnu količinu zraka; kancele i kanali su široki, te ton svih svirala postizava momentano potpunu jakost zvuka. unkcija pneumatike je potpuno precizna, te zadovoljava i zahtjevima koncertnog sviranja. Prostor je u orguljama uzorno izrabljen i svirale su tako smještene, da dopuštaju lahak pristup na svako mjesto među registrima. Svirale su propisno pričvršćene. Prospekt je moderan (slobodne svirale), te odgovara stilu crkve.

Prema tome se može reći, da su te orgulje vrlo uspjelo djelo firme Majdak, koje odlično zadovoljava i zahtjevima tehnike gradnje orgulja i zahtjevima muzičke umjetnosti.

Dne 8. X. t. g. bila je kolaudacija i posveta orgulja. Prije posvete držao je Presv. gospodin Msgr. Blaško Raić vrlo interesantnu propovijed, u kojoj je istaknuo značenje orgulja u crkvi, te je na zanimljiv i duhovit način uveo analogiju između sklada tonova orgulja te sklada u svemiru, u familijama i narodima.

Kod svečane mise pjevalo je Hrv. pjevačko društvo »Neven« misu od R. Matza. Poslije večernice bio je mali koncerat, kod koga je sudjelovao pjevački zbor (klasici XVI. stoljeća) i pisac toga referata. Franjo Dugan

† Josef Egem. Dne 5. augusta o. g. umro je u Pragu profesor glazbe bratislavskog sveučilišta Josef Egem. Rodio se g. 1874. u Kladnu. U Bratislavi je boravio od g. 1921. kao učitelj pjevanja. Studirao je u Pragu na konservatoriju violinu i kompoziciju, 10 godina je djelovao u raznim kazališnim i simfoničkim orkestrima, ali vokalni talenat doveo ga je opet na konservatorij u Beč, gdje se izobrazio za opernog basista. Iza toga je nastupio karijeru na njemačkim pozornicama. Tri godine bio je namješten u brnskom kazalištu. Njegove skladbe obuhvaćaju djela klavirne muzike, ali još više vokalne za sola i zborove. Za violinu, koju je volio, skladao je više koncerata. Napisao je velike simfoničke skladbe: Bijela Gora, Proljetna svita, Kod mogile Stefanikove, Svečana slovačka predigra, te operu »Svadbeni dar«.

† F. Anton Max. Poslije mnogogodišnjeg rada na konzervatoriju u München—Gladbachu umro je u Gothi u 62 godini života zaslužni glazbeni pedagog Anton Max. Djelovao je najprije na Konzervatoriju u Detmondu, bio dirigent u Rheydtu, Osnabrücku i u Bonnu. Bio je i okretan skladatelj, napisao je instrumentalne koncerte, popijevke, instrumentalne kompozicije i jednu operu.

† Georg Blum. U 85 godini života umro je senior glazbenog života u Nürnbergu, okretan kompozitor i pianista G. Blum.

Na drugi dan pastoralnog tečaja za svećenstvo dne 21. IX. 1939. iznio je Matija Ivšić predlog o gajenju crkvene glazbe i crkvenog pjevanja. O tome donesena i praktična rezolucija, u kojoj se kaže, da bi učitelji opet trebali, da dodju do orguljanja u crkvi te da se crkvena glazba gaji na Muzičkoj akademiji i da se više pažnje posveti glazbi u sjemeništima i bogosloviji. Konačno da se što više propagira zajedničko pučko jednoglasno pjevanje u našim crkvama.

Koncert dubrovačke filharmonije bio je dne 12. X. o. g. u Bondinu kazalištu. Nastupio je g. I. Prišlin, koji je otmjeno izvodio klavirske skladbe: Brahmsovu Rapsodiju d-mol, Listovu Waldeslauschen i Chopinovu Scherzo u cis-molu. Orkestar, koji je lijepo pratio Prišlinovo koncertiranje, dirigirao je I. VI. Vruticki.

Inozemni klavirski koncerti na radiu. Prof. Marijan L. Škerjanc je osim koncerta u Beogradu, što smo već saopćili, koncertirao dne 9. I. 1939. na radiu u Parizu te izvodio ove klavirske skladbe: Milojević, Slavenski, Škerjanc, Tajčević, Papandopulo. Dne 12. II. u Parisu (American Student's & Artist's center) s ovim Programom: Slavenski, Tajčević, Škerjanc. Dne 15. II. u Parisu: (Radio — 37) izvodio svoja 2 tria. Dne 2. VI. na radiu u Parisu, na programu su bile klavirske skladbe: Pintarića, Kunca, Konjovića, Škerjanca i Slavenskoga. Dne 11. VI. na radiu u Lyonu bile su na programu: Konjović, Škerjanc, Kunc, Ravnik, Slavenski. Dne 15. VI. na radiu u Marseille sa programom: Slavenski, Kunc, Papandopulo, Ravnik, Škerjanc. Napokon dne 20. VI. na radiu u Turinu — Milanu — Genovi — Rimu i Trstu — Bolzano s ovim programom: Slavenski, Škerjanc, Konjović, Kunc i Papandopulo. Veseli nas, da se strani svijet na taj način upozna s našim klavirskim skladateljima i njihovim djelima. Sve kompozicije izvodio je sam prof. Škerjanc, osim u dvima triima, u kojima su nastupili violinist Brunschvig i čelista A. Huvelin. Osim toga je prof. Škerjanc dne 9. II. 1939. organizirao koncert slovenske glazbe u Lisboi (Portugalska), kojeg je prenosio takodjer radio (Renascença 222 m). Iza kratke konference bila su na programu ova djela: osmeroglasni madrigal Jakova Gallusa Petelina: Ubi Plato, Ostrčev pijev sa klavirom: Pesem o devici Peregrini te Lajovčev: Več ne šumi rž, Ravnikov valčik, Škerjančev: Nocturno i Kogojev: Andante za violinu i klavir. Prof. Škerjanc je sa svojim propagandnim djelom u tudjini učinio velike usluge našoj glazbi.

Ludvik Reisner, koncertni meštar za lovački rog, član Narodnog kazališta u Pragu, stavljen je

u stanje mira. Rodio se 26. augusta 1880. u Pragu. I već u ranoj mladosti pokazivao je veliki glazbeni talenat. Pouku u violini davao mu je najprije glazbeni skladatelj Karlo Šebor, a kasnije ravnatelj orkestra Narodnog Divadla u Pragu Alois Paleček. U 14. godini stupio je u konservatorij. U lovačkom rogu bio je učenik prof. Julija Behra, a onda prof. Antuna Janoušeka. God. 1901 je apsolvirao kao jedan od najboljih učenika. Kasnije je postao najvećim izmedju onih, koji su u orkestrima postigli veliko ime. Najprije bio angažiran u orkestru češke Filharmonije za prvi lovački rog. Tu je radio sve do g. 1914., kada je primio mjesto prvog hornista u lavovskoj Filharmoniji, nu već sredinom iste godine vratio se u Prag stupivši u orkestar Narodnoga Divadla. Tako je u svojoj 24. godini naslijedio svog profesora Antuna Janoušeka. Usto je sudjelovao u Simfoničkom orkestru, koji su vodili prof. Dr. Babuška i Ostrčil. Bio je vrlo cijenjen u svim glazbenim krugovima.

Društvo za komornu glazbu u Moravskoj Ostravi iznijelo je na svojoj 4. glavnoj skupštini pregled rada u god. 1938/9. Društvo broji 500 članova. Proredilo je tri koncerta, na kojima su sudjelovali češki kvintet, Praški kvartet i R. Firkušny.

Jovan Bandur, ravnatelj Glazbene akademije u Beogradu boravio je ovoga ljeta u Pragu. Zadaća mu je bila, da nadje neke češke muzičare za orkestar zavoda, te da nadopuni zavodsku knjižnicu i arhiv češkom glazbenom literaturom.

Bernardino Molinari, dirigent orkestra rimskog »augustea«, imenovan je profesorom orkestralnog dirigovanja na starodrevnom konservatoriju sv. Cecilije u Rimu. Molinari je na repertoir Augustea uveo Smetanu, Dvořaka, Suka, Janačeka i moderne češke skladatelje. Za propagaciju češke glazbe odlikovan je redom Bijeloga Lava.

Zdenek Folprecht, dosadanji dirigent bratislavskog Divadla, postao je ove sezone dirigentom Narodnog Divadla u Pragu. Folprecht je rodjen u Turnovu u Slovačkoj, bio je učenik prof. Vaclava Talicha, kod kojega je apsolvirao dirigentsku školu na praškom konservatoriju, te prof. Vitezslava Novaka, kod kojega je svršio majstorsku školu skladatelja. Dugo vremena je bio artistički vodja Slovačke Filharmonije. Preko nje je propagirao češku glazbu u Beču, Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Mariboru, Budimpešti, Varšavi i u drugim evropskim gradovima. Od njegovih skladbi napominjemo operu »Sudbonosna igra ljubavi« na riječi braće Čapeka, scensku simfoniju »Slomljeno srce«, »Himan uskrsnuća«, simfoničku pjesmu »Ljetni suncokret«, simfoniju »Scherzo fantastico« uz brojne komorne i klavirske skladbe te zbirke pjesama za crkvene i svjetovne zborove.

Glazbeni pisac Karel Ružička, autor popularnih pjesama, te glazbeni skladatelj Josef Fišera napisaše novu operetu »Za novim domom«, koja je namijenjena omladini. U toj pučkoj opereti upotrijebljeni su narodni plesovi i običaji. Događaj se zbiva na Hani i u Slovačkoj.

»Cyril«, časopis za katoličku crkvenu glazbu, piše, da je Sv. Stolica zabranila, igrati u crkvi svečane koračnice iz opere Lohengrin od Wagnera i »San svetojanske noći« od Mendelssohna prigodom vjenčanja. Razlog zabrani jest, što je Wagnerova koračnica predigra jednomu ubojstvu, a Mendelssohnova predigra uvodi promjenu čovjeka u osla.

Koncert Akademičkog pevskega zbora u Ptuju bio je dne 2. VI. te je sabrao sve domoljubne Ptujčane u gradsko kazalište. Koncert imao je naslov »Pesem slovenskega preporoda«, pa su bile prema tome odabrane i pjesme programa. čuli smo Potočnika, Fleišmana, Rihara, Mašeka, Hajdricha, Nedvěda, Vilhara i Jenka. To popijevke, pod vještim ravnanjem zborovodje Franje Marolta oduševile su slušatelje i razigrale su općinstvo. Oduševljenje je bilo neopisivo.

Češka Filharmonija dobila je dva dragocjena kontrabasa. Jedan kontrabas sa 5 žica (peta je žica H, a rabi se u velikim orkestrima poglavito za volju dubokomu Es) poklonio je industrijalac Dr. Bata, dok je drugi kontrabas darovala gdja Katuša Čejkova, udova iza Antuna Čejke, nekadanjeg virtuoza na kontrabasu. Oba dara svjedoče o velikom razumijevanju kulturne zadaće Češke Filharmonije.

Veliko raširenje ručnih harmonika po Švedskoj. U srednjoj Švedskoj među velikim šumama istaklo se je ujedared jedno malo selo Elvdalen glasovito za gradnju ručnih harmonika. Prije 50 godina stao je u tom selu igrati na ručnoj harhonici neki dječak Albin Högström. Kada mu se je jedared pokvario njegov instrumenat a bilo je vrlo daleko do prvog mjesta, gdje bi mogao dati popraviti svoju harmoniku, odlučio se je da će je sam popraviti. To mu je uspjelo, te se je tako uputio u tehniku ručnih harmonika, pa je i drugim ljudima stao popravljati njihove pokvarene harmonike. Kada je kasnije odrasao počeo se je baviti sa kupovanjem i prodavanjem ručnih harmonika a g. 1931. imao je već svoju posebnu tvornicu ručnih harmonika. Najviše ga je zanimalo odkuda se uvoze harmonike u Švedsku, te je pomalo stao konkurirati uvozu iz inozemstva. U njegovoj fabrici ručnih harmonika radi danomice oko 100 radnika te se proizvodi na dan oko 3000 ručnih harmonika. Osobito su na glasu one velike sa mnogobrojnim tipkalima koje se dapače izvoze i u inozemstvo. **Dr. B.**

Koncerti u starom švedskom kraljevskom dvoru u Švedskoj. U kraljevskom ljetnjem dvoru iz 18 stoljeća u Drottnimghplmu kraj Stockholma priređujju se ovog ljeta klasični koncerti sa biranim programom i pretstave. Kazalište u Drottningholmu bilo je u porabi švedskog dvora u XVIII. st. za kralja Gustava III. (1771.—1792.) kada su se tamo davale švedske i francuske pretstave ali samo za švedski dvor i njihove goste. Kasnije se je kazalište napustilo a sada je opet u porabi. Sačuvali su se iz onog vremena kostimi i kulise a i aparat scenskih namještaja. Pozornica je razmjerno velika a gledalište malo te su sva sjedala označena brojevima za pojedine osobe i funkcionare te dvorsku poslugu. Sačuvalo se je oko 30 oprema starih komada iz 18. stoljeća. Sve se to sada izlaže posjetnicima kao u pravoj izložbi, tako kostimi, maske, glazbala, note, rukopisi, naročito slikarije starih kazališnih slikara i umjetnika iz 16. do 18. stoljeća. Ove godine daje se starinska opera Tom Jones uz sudjelovanje najboljih švedskih opernih sila. Ova pretstava bila je naročito spremljena za članove Pen-Kluba, koji je imao održati svoj kongres ovog ljeta u Stockholmu ali je poradi nastalih ratnih prilika odgođen.

U Švedskojq postoji još jedno takovo dvorsko kazalište iz 18. vijeka u kraljevskom ljetnjem dvorcu Gripsholmenu, koje će se također vremenom prirediti za održanje koncerata i kazališnih pretstava.

Na isti način je i kod nas u Dalmaciji na otoku i gradu Hvaru postojalo staro kazalište još od g. 1611., dakle još starije iz 17. stoljeća, koje je sagradio mletački graditelj Sanmicheli, koji je sagradio i tamošnju loggiu. Tu su davala hrvatska vlastela sa Hvara kazališne pretstave. Kazalište se je sačuvalo dodanas, te se još uvijek prigodica tamo davaju razne pretstave. **Dr. B.**